

**INFORMACJA O SYTUACJI BANKÓW
W I PÓŁROCZU 2011 R.**

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2011**

OPRACOWANIE:
ANDRZEJ KOTOWICZ
PRZY WSPÓŁPRACY DEPARTAMENTU NADZORU SEKTORA BANKOWEGO
PION NADZORU BANKOWEGO
URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Materiał stanowi syntezę raportu opracowanego dla KNF
i przyjętego przez KNF na 140 posiedzeniu w dniu 08/11/2011

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI

W I półroczu 2011 r. sytuacja **sektora bankowego pozostała stabilna**. Aktywność większości banków, mierzona tempem wzrostu sumy bilansowej, zatrudnienia i sieci sprzedaży pozostała ograniczona, co należy łączyć z utrzymującą się niepewnością, co do rozwoju koniunktury oraz procesami dostosowawczymi zmierzającymi do wzmocnienia zarządzania ryzykiem i poprawy efektywności działania. Oceniając poszczególne obszary można stwierdzić:

- Bieżąca **sytuacja w zakresie bazy kapitałowej jest dobra**.
- Bieżąca **sytuacja w zakresie płynności jest zadowalająca**. Głównym źródłem ryzyka jest brak pełnej efektywności funkcjonowania rynku międzybankowego oraz gwałtowne **pogorszenie klimatu inwestycyjnego** do jakiego doszło na przełomie II i III kwartału.
- **Tempo wzrostu akcji kredytowej pozostaje umiarkowane**. Głównymi obszarami rozwoju akcji kredytowej były kredyty dla przedsiębiorstw, kredyty mieszkaniowe oraz kredyty dla przedsiębiorców indywidualnych.

Uwagę zwraca **wyraźne ożywienie akcji kredytowej dla przedsiębiorstw**, które zdaje się świadczyć o tym, że utrzymujący się wzrost aktywności gospodarczej zaczyna przekładać się na wzrost popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw, a stabilizacja jakości portfela kredytowego na zwiększenie jego podaży ze strony banków.

Z drugiej strony odnotowano **zmniejszenie zadłużenia z tytułu kredytów konsumpcyjnych**, co należy łączyć z zaostreniem polityki kredytowej banków, okresem adaptacji do zaleceń Rekomendacji T, sprzedażą części portfela złych kredytów przez Kredyt Bank i BRE oraz zmianą zasad księgowania portfela kredytów przejętego przez Santander Consumer od AIG.

Zagrożeniem dla rozwoju akcji kredytowej w kolejnych okresach, może być gwałtowne **pogorszenie klimatu inwestycyjnego** na świecie oraz **osłabienie tempa wzrostu w USA i UE** (lub nawrót zjawisk recesyjnych). Może to prowadzić do ponownego ograniczenia popytu na kredyt ze strony części przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, jak też do bardziej selektywnej jego podaży ze strony banków.

- **Utrzymało się relatywnie niskie tempo wzrostu bazy depozytowej**, co wynikało z niskiego wzrostu depozytów gospodarstw domowych oraz spadku depozytów przedsiębiorstw. Obserwowane w ostatnich okresach, osłabienie tempa wzrostu depozytów gospodarstw domowych należy łączyć z niskim tempem wzrostu płac oraz relatywnie niskim oprocentowaniem depozytów.

W związku z niską dynamiką depozytów sektora niefinansowego, **głównym czynnikiem wzrostu źródeł finansowania był przyrost zobowiązań wobec sektora finansowego**, a w mniejszym stopniu również depozytów sektora budżetowego oraz wzrost emisji własnych papierów wartościowych.

- Odnotowano **silny wzrost zysku netto sektora bankowego**. Głównym źródłem poprawy był **wzrost wyniku odsetkowego oraz zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw** (pozostałe pozycje miały niewielki wpływ na poprawę wyników banków; tempo wzrostu kosztów było ograniczone).

Główną przyczyną wzrostu wyniku odsetkowego było zwiększenie przychodów odsetkowych, przy jednoczesnym ograniczonym wzroście kosztów odsetkowych. Po stronie przychodów uwagę zwraca silny wzrost przychodów odsetkowych od kredytów mieszkaniowych, przy jednoczesnym spadku przychodów z tytułu kredytów konsumpcyjnych. Po stronie kosztów uwagę zwraca spadek odsetek płaconych na rzecz gospodarstw domowych, który nastąpił pomimo wzrostu bazy depozytowej.

Poprawa ujemnego salda odpisów i rezerw wynikała głównie ze **spadku odpisów na kredyty konsumpcyjne**, a w mniejszym stopniu również ze spadku odpisów z tytułu kredytów dla sektora przedsiębiorstw. Z drugiej strony odnotowano wzrost odpisów na kredyty mieszkaniowe.

Zjawiska obserwowane w ostatnich kwartałach zdają się świadczyć o tym, że w części banków doszło do przełomu w narastaniu niekorzystnych tendencji. Jednak w związku z gwałtownym pogorszeniem klimatu inwestycyjnego oraz obawą o spowolnienie tempa wzrostu gospodarki, **otwartym jest pytanie o kontynuację pozytywnych zjawisk w kolejnych okresach**.

- **Głównym obszarem ryzyka pozostaje portfel kredytowy**, którego jakość uległa silnemu pogorszeniu w latach 2009-2010. W I półroczu br. **zaobserwowano wyhamowanie przyrostu kredytów zagrożonych**. Wzrost kredytów zagrożonych odnotowano jedynie w przypadku gospodarstw domowych, podczas gdy w przypadku przedsiębiorstw ich wartość uległa obniżeniu. Sytuacja w portfelu kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostała stabilna, a jakość tych portfeli nadal była wysoka. Ten korzystny obraz zakłóca jednak fakt, że część pozytywnych zmian wynikała ze zdarzeń jednorazowych.

Jakość kredytów konsumpcyjnych wskazuje na oznaki stabilizacji. Wprawdzie w znacznym stopniu wynikało to ze zdarzeń o charakterze jednorazowym, ale wydaje się, że stopniowo **daje o sobie znać** zaostrzenie standardów polityki kredytowej na skutek **wejścia w życie Rekomendacji T oraz procesu samoregulacji** ze strony banków.

O wzroście portfela kredytów zagrożonych ogółem zdecydowało zwiększenie zagrożonych kredytów mieszkaniowych. Przyrost tych kredytów utrzymuje się na stałym poziomie, a analiza opóźnień w spłacie (do 30 dni oraz powyżej 30 dni) **wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo dalszego pogorszenia jakości portfela tych kredytów w przyszłych okresach**. W związku z tym, **za niekorzystny należy uznać dalszy wzrost udziału w nowo udzielanych kredytach, kredytów o LTV przekraczającym 80%** oraz kredytów o okresach spłaty powyżej 25 lat, co prowadzi m.in. do wzrostu ryzyka na poziomie klienta i banku oraz ogranicza możliwości ewentualnej restrukturyzacji zadłużenia. **Szczególnie ryzykowny jest stale rosnący udział kredytów o LTV > 80%**, zwłaszcza jeżeli uwzględni się, że już obecnie banki mają duży portfel kredytów, w przypadku których wartość nieruchomości stanowiących główne zabezpieczenie jest niższa od wartości udzielonych kredytów. W przypadku istotnego pogorszenia jakości portfela tych kredytów i konieczności realizacji przez banki zabezpieczeń na masową skalę (przy braku możliwości skutecznej realizacji innych zabezpieczeń), część banków mogłaby ponieść wysokie straty. Istotne jest też **ryzyko nadmiernej koncentracji produktowej** wynikające z wysokiego udziału kredytów mieszkaniowych w bilansach niektórych banków, które uzależniły swoją przyszłą sytuację finansową od jakości portfela kredytów mieszkaniowych i sytuacji na rynku nieruchomości, a ze względu na wysoki udział kredytów walutowych również od sytuacji na rynku walutowym i poziomu stóp procentowych kształtowanych przez zagraniczne władze monetarne. Trzeba dodać, że **analizy nadzoru przeczą tezie o wyższej jakości portfela kredytów walutowych. Jakość obu portfeli jest zbliżona**, a wysoki statystycznie udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytów złotych wynika z przewalutowania zagrożonych kredytów walutowych na złote oraz wyższej przedterminowej spłacalności kredytów złotych. Istotne **ryzyko** związane jest również z kredytami udzielonymi w ramach Programu „RnS” (skokowy wzrost rat spłaty po 8 latach dopłat) oraz **ryzyko płynności związane z finansowaniem ekspozycji walutowych**. Odpowiedzią na poziomie regulacyjnym, na zidentyfikowane niekorzystne zjawiska i potencjalne zagrożenia, było uchwalenie przez KNF **nowelizacji Rekomendacji S**.

Obserwowaną **poprawę jakości portfela kredytów sektora przedsiębiorstw** należy wiązać z poprawą ich sytuacji finansowej (wpływ miała też zmiana zasad klasyfikacji należności z utratą wartości przeprowadzona przez PKO BP).

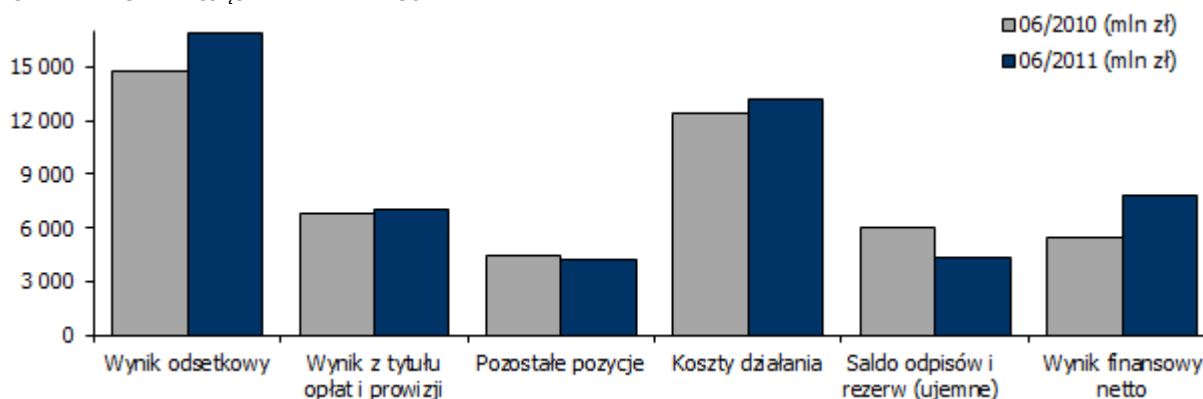
Pomimo utrzymania relatywnie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego, **na przełomie II i III kwartału doszło do silnego wzrostu ryzyka w otoczeniu zewnętrznym sektora bankowego. Wynikało to z osłabienia koniunktury u głównych partnerów handlowych Polski oraz gwałtownego pogorszenia klimatu inwestycyjnego** (przejawiającego się m.in. silnymi spadkami na rynkach akcji i surowców, wyprzedają walut i obligacji z rynków wschodzących i niektórych krajów strefy euro, ograniczeniem lub zanikiem płynności na rynku niezabezpieczonego finansowania średnio- i długoterminowego oraz wzrostem kosztów finansowania). **Niesie to za sobą cały szereg potencjalnych zagrożeń dla gospodarki i banków**. W szczególności **należy liczyć się z możliwością osłabienia tempa wzrostu polskiej gospodarki, presją na wzrost relacji długu publicznego do PKB, jak też presją na sytuację finansową banków w kolejnych okresach**. Dlatego **niezbędne jest aby banki stale monitorowały potencjalne zagrożenia oraz kontynuowały działania zmierzające do zapewnienia odpowiedniego bufora płynności, jak też utrzymywały i wzmacniały swoją pozycję kapitałową**.

Z drugiej strony, kryzys to nie tylko zagrożenia ale i potencjalne szanse. W przypadku skutecznych działań ograniczających tempo narastania długu publicznego, jak też wykazania przez polską gospodarkę odporności na zjawiska kryzysowe, Polska ma szanse na zwiększenie napływu kapitału i inwestycji w średnim i długim okresie. Kryzys stwarza też okazję dla części przedsiębiorstw na szybszy rozwój oraz przejęcie słabszych konkurentów. **W dłuższej perspektywie, kryzys może zatem stanowić impuls do przyspieszenia tempa wzrostu polskiej gospodarki**.

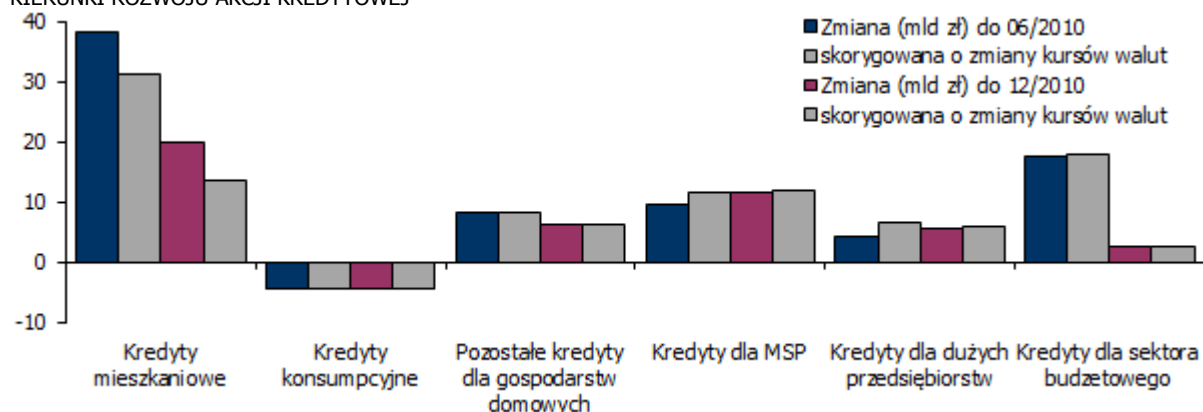
Wybrane charakterystyki sektora bankowego

	Wartość (mln zł; %)			Zmiana do			
	06/2010	12/2010	06/2011	12/2010		06/2010	
				mln zł	%	mln zł	%
Suma bilansowa	1 127 242	1 159 386	1 224 385	65 000	5,6%	97 143	8,6%
Udział niedopasowania walutowego	-6,6%	-5,9%	-4,9%	x	x	x	x
Wybrane pozycje rachunku wyników							
1/ Wynik działalności bankowej	26 078	53 082	28 081	x	x	2 003	7,7%
- wynik z tytułu odsetek	14 788	30 898	16 827	x	x	2 038	13,8%
- wynik z tytułu opłat i prowizji	6 793	13 754	6 978	x	x	185	2,7%
- pozostałe pozycje	4 496	8 429	4 276	x	x	-220	-4,9%
2/ Koszty działania	12 366	25 477	13 164	x	x	798	6,5%
3/ Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	6 025	11 234	4 286	x	x	-1 739	-28,9%
4/ Wynik finansowy netto	5 466	11 420	7 795	x	x	2 329	42,6%
Wybrane pozycje bilansu							
1/ Aktywa							
- kasa i należności od banków centralnych	34 135	50 419	38 178	-12 241	-24,3%	4 043	11,8%
- należności od banków	71 123	68 472	69 446	974	1,4%	-1 678	-2,4%
- kredyty	721 162	753 647	794 465	40 817	5,4%	73 303	10,2%
- instrumenty dłużne i kapitałowe	242 767	231 192	265 991	34 798	15,1%	23 223	9,6%
2a/ Zobowiązania	1 017 810	1 043 406	1 107 849	64 443	6,2%	90 039	8,8%
- depozyty i kredyty sektora finansowego	236 577	244 843	266 082	21 239	8,7%	29 505	12,5%
- depozyty sektora niefinansowego	584 023	620 369	627 221	6 852	1,1%	43 198	7,4%
- gospodarstwa domowe	401 300	422 360	435 830	13 470	3,2%	34 529	8,6%
- przedsiębiorstwa	167 470	182 788	176 186	-6 602	-3,6%	8 715	5,2%
- depozyty sektora budżetowego	62 943	52 957	61 359	8 402	15,9%	-1 584	-2,5%
2b/ Kapitały	109 432	115 980	116 536	556	0,5%	7 104	6,5%
Kredyty ogółem (wartość bilansowa brutto)	752 600	787 459	829 655	42 196	5,4%	77 055	10,2%
1/ Kredyty dla sektora finansowego	23 335	25 534	25 686	151	0,6%	2 351	10,1%
2/ Kredyty dla sektora niefinansowego	680 957	698 538	737 986	39 448	5,6%	57 029	8,4%
Gospodarstwa domowe	455 298	475 424	497 598	22 173	4,7%	42 300	9,3%
- kredyty mieszkaniowe	249 266	267 508	287 610	20 102	7,5%	38 343	15,4%
- złotowe	85 190	98 225	109 707	11 483	11,7%	24 517	28,8%
- walutowe	164 076	169 283	177 903	8 619	5,1%	13 827	8,4%
- kredyty konsumpcyjne	134 151	134 057	129 766	-4 291	-3,2%	-4 385	-3,3%
- pozostałe	71 880	73 859	80 222	6 363	8,6%	8 342	11,6%
Przedsiębiorstwa	222 793	219 694	236 831	17 137	7,8%	14 038	6,3%
- MSP	128 970	126 999	138 610	11 610	9,1%	9 639	7,5%
- duże przedsiębiorstwa	93 823	92 695	98 221	5 526	6,0%	4 398	4,7%
3/ Kredyty dla sektora budżetowego	48 308	63 387	65 984	2 597	4,1%	17 676	36,6%
Udział kredytów zagrożonych							
Kredyty ogółem	7,7%	7,8%	7,5%	x	x	x	x
Gospodarstwa domowe	6,7%	7,2%	7,2%	x	x	x	x
- kredyty mieszkaniowe	1,6%	1,8%	2,1%	x	x	x	x
- kredyty konsumpcyjne	15,8%	17,3%	17,9%	x	x	x	x
- pozostałe	7,3%	8,1%	8,1%	x	x	x	x
Przedsiębiorstwa	12,3%	12,4%	11,0%	x	x	x	x
- MSP	14,0%	14,6%	13,0%	x	x	x	x
- duże przedsiębiorstwa	9,9%	9,4%	8,2%	x	x	x	x
Udział kredytów opóźnionych w spłacie							
Sektor niefinansowy opóźnienia > 30 dni	7,1%	7,5%	7,4%	x	x	x	x
w tym > 90 dni	5,8%	6,2%	6,0%	x	x	x	x
Adekwatność kapitałowa							
Fundusze własne	95 666	100 599	105 241	4 642	4,6%	9 575	10,0%
Całkowity wymóg kapitałowy	57 410	58 346	61 410	3 064	5,3%	4 000	7,0%
Nadwyżka funduszy własnych nad wymogiem	38 256	42 253	43 831	1 578	3,7%	5 575	14,6%
Współczynnik wypłacalności	13,3	13,8	13,7	x	x	x	x

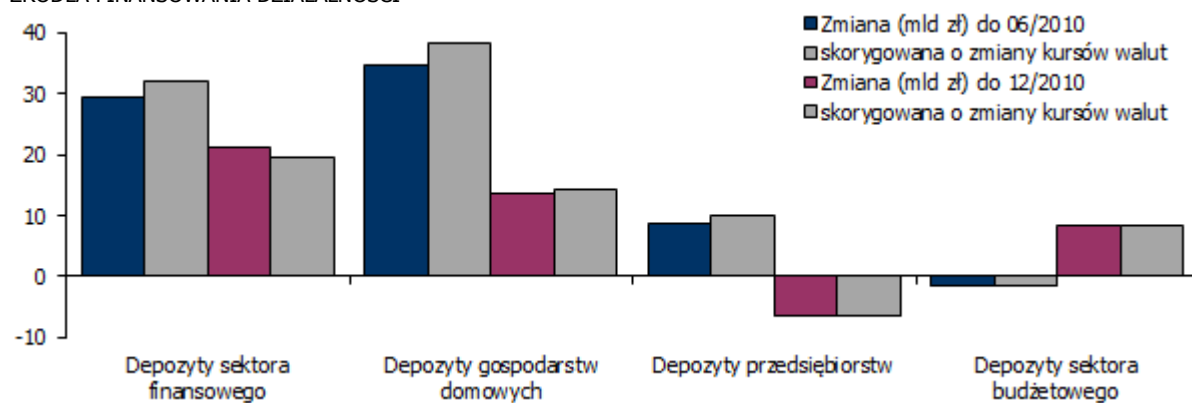
CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE WYNIK FINANSOWY

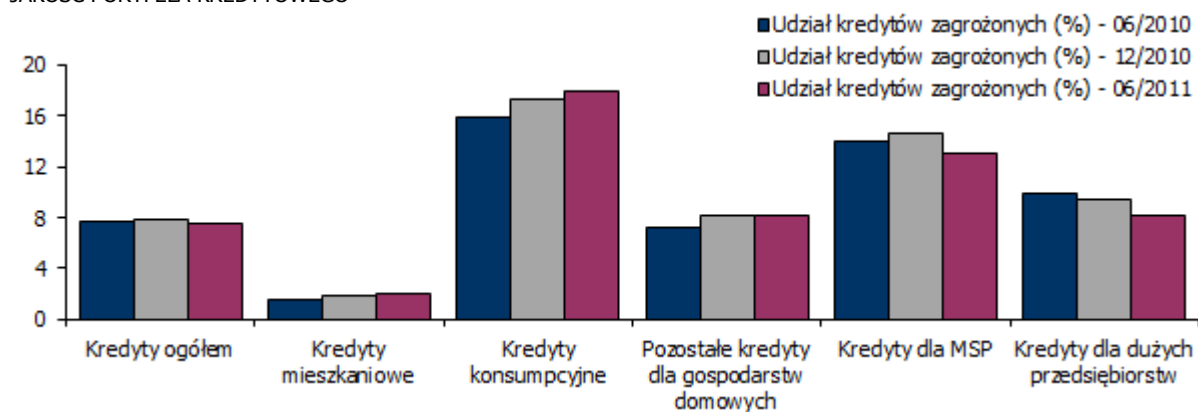
KIERUNKI ROZWOJU AKCJI KREDYTOWEJ

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI

JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

SPIS TREŚCI

1	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI BANKÓW	8
1.1	Sytuacja makroekonomiczna	8
1.2	Sytuacja na rynku finansowym	10
2	GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI SEKTORA BANKOWEGO	17
2.1	Działalność kredytowa i inwestycyjna	17
2.2	Źródła finansowania działalności	26
2.3	Operacje pozabilansowe	32
3	WYNIK FINANSOWY SEKTORA BANKOWEGO	37
4	GŁÓWNE OBSZARY RYZYKA I ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	43
4.1	Płynność	43
4.2	Ryzyko kredytowe	45
4.3	Adekwatność kapitałowa	53
5	DZIAŁANIA NADZORCZE W 2011 R.	57
	SPIS WYKRESÓW	59
	SPIS TABEL	62

1 UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI BANKÓW¹

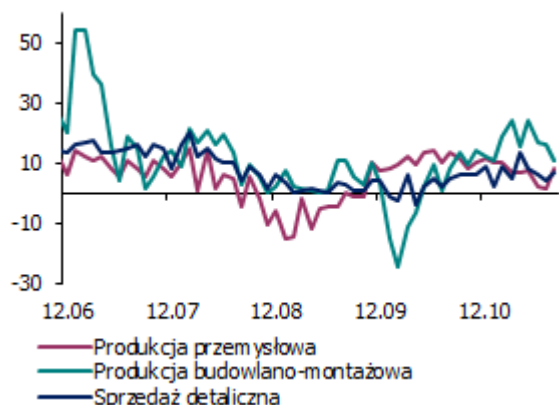
1.1 Sytuacja makroekonomiczna

W I półroczu br. utrzymało się relatywnie wysokie tempo wzrostu gospodarczego i według wstępnych szacunków **tempo wzrostu PKB wyniosło 4,3%** (wobec 4,4% w I kwartale br. oraz o 3,0%; 3,2%; 4,2% i 4,5% w poszczególnych kwartałach ub.r.). Odnotowano przy tym:

- **wzrost produkcji** sprzedanej przemysłu (o 7,4% w stosunku do I półrocza 2010 r.), produkcji budowlano-montażowej (o 20,8%) oraz wzrost sprzedaży detalicznej (o 7,6%), przy czym w II kwartale odnotowano osłabienie dynamiki produkcji przemysłowej;
- **wzrost wymiany handlowej** z zagranicą (eksport w złotych o 13,2%, w EUR o 14,6%; import odpowiednio o 14,0% i 15,4%);
- **poprawę wyników finansowych** sektora **przedsiębiorstw** (wynik finansowy netto wzrósł z 41,8 mld zł w I półroczu ub.r. do 56,2 mld zł w I półroczu br., tj. o 34,3%), spadek wskaźnika poziomu kosztów oraz poprawę wskaźników płynności;

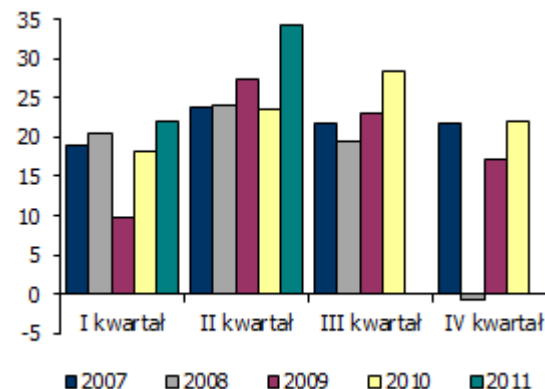
Wykres 1.

Roczne tempo wzrostu produkcji i sprzedaży detalicznej (%)

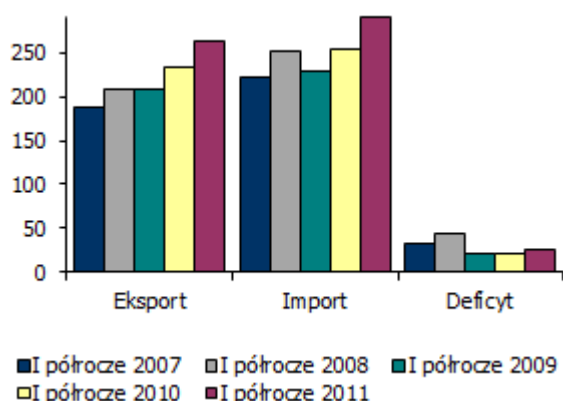
Wykres 2.

Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw (mld zł)

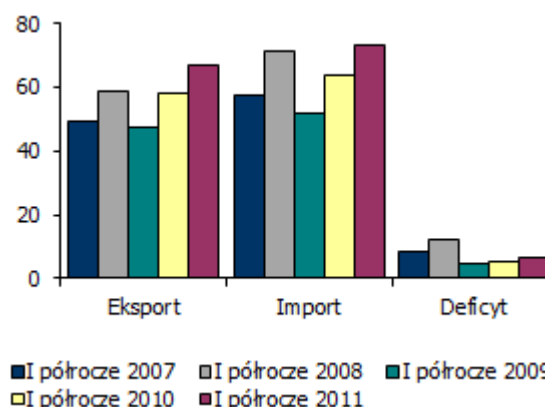
Wykres 3.

Wymiana handlowa w PLN (mld zł)

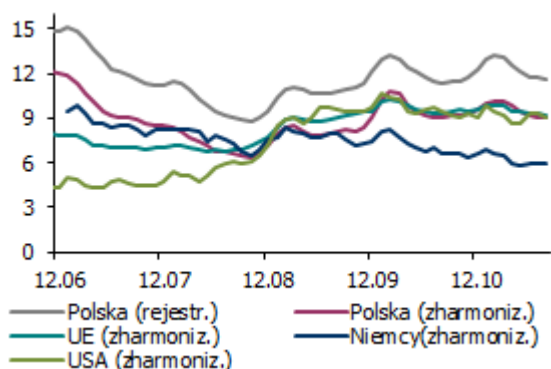
Wykres 4.

Wymiana handlowa w EUR (mld EUR)

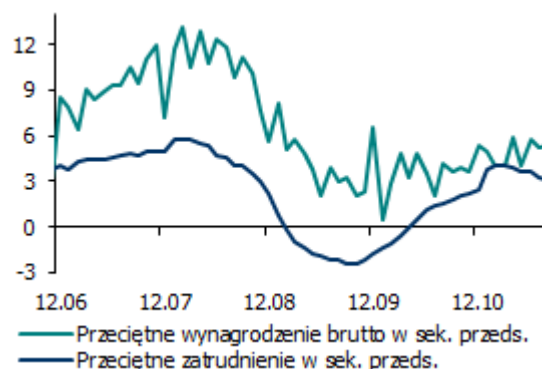

¹ Szerzej zob. „Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju”, GUS; „Produkt krajowy brutto. Szacunek wstępny”, GUS; „Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów”, GUS; „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych”, GUS; „Raport o inflacji”, NBP; „Komunikat z posiedzenia Rady Polityki Pieniężnej”, NBP; „Raporty o stabilności systemu finansowego”, NBP; „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości” AMRON-SARFIN; „Monthly Bulletin”, ECB.

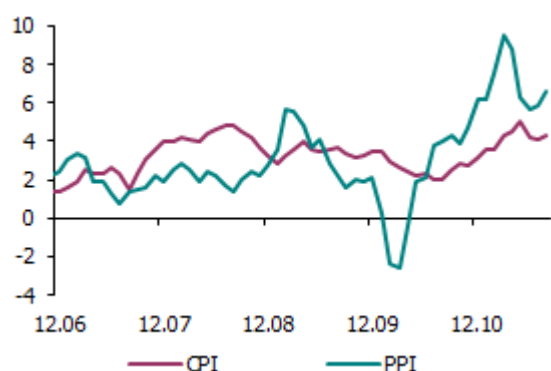
Wykres 5.
Stopa bezrobocia (%)

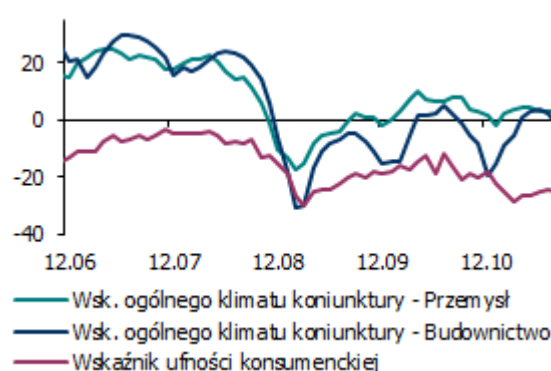
Wykres 6.
Roczne tempo wzrostu wynagr. i zatrud. w sek. przeds. (%)

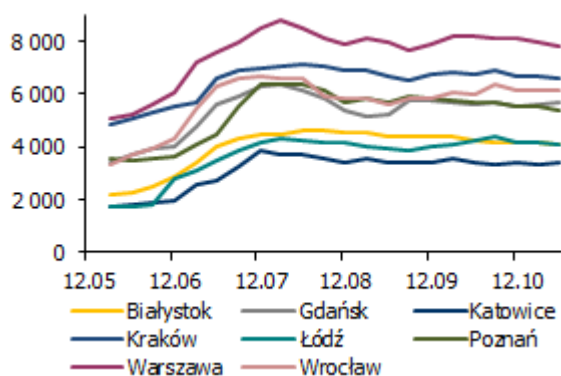
Wykres 7.
Roczne wskaźniki inflacji (%)

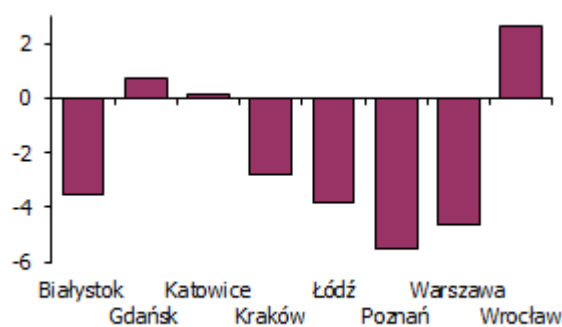
Wykres 8.
Wskaźniki klimatu koniunktury

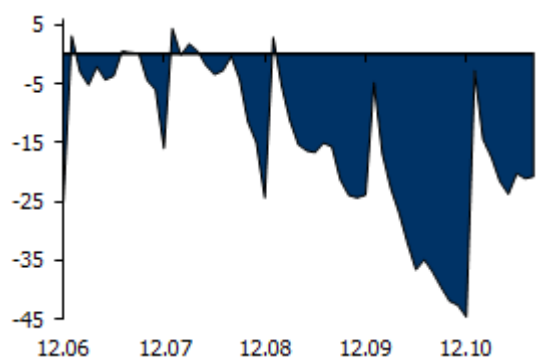
Wykres 9.
Średnie ceny transakcyjne 1 m.kw. mieszkania (zł)

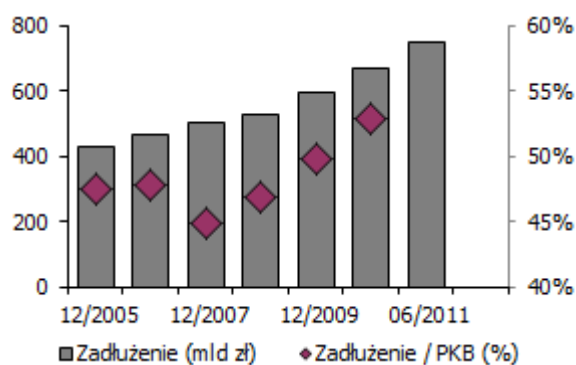
Wykres 10.
Zmiana cen trans. mieszkań - II kw. 2011/II kw. 2010 (%)

Wykres 11.
Wynik budżetu państwa (mld zł)

Wykres 12.
Zadłużenie sektora finansów publicznych (mld zł; %)

Źródło: GUS, MF, Eurostat, AMRON, obliczenia własne

- **nieznaczną poprawę sytuacji na rynku pracy**, przejawiającą się wzrostem zatrudnienia (o 3,8% w stosunku do I półrocza ub.r.) oraz wzrostem wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw (o 4,6%). Tempo wzrostu wynagrodzeń pozostało jednak niskie, a wzrost inflacji spowodował, że siła nabywcza płac brutto zwiększyła się w nieznacznym stopniu (o 0,6%). Stopa bezrobocia, pomijając wahania sezonowe, pozostaje relatywnie stabilna i w ostatnich okresach kształtuje się na poziomie około 2% wyższym niż przed kryzysem (rejestrowanego na poziomie około 11%-13%; a zharmonizowana na poziomie około 9%-10% w zależności od miesiąca);
- **utrzymywanie się silnej presji inflacyjnej**, co związane było ze wzrostem cen surowców, żywności oraz wzrostem stawki VAT (wskaźnik CPI wzrósł z 3,1% na koniec ub.r. do 4,2% na koniec czerwca br., a PPI nieznacznie obniżył z 6,2% do 5,6%, przy czym w marcu br. osiągnął przejściowo poziom 9,5%);
- **pozostawanie wskaźników ogólnego klimatu koniunktury** w przemyśle i budownictwie oraz **ufności** konsumenckiej **w sferze niskich lub negatywnych odczytów**;
- **stabilizację cen na rynku mieszkaniowym z nieznaczną tendencją do ich spadku**. Odnotowano przy tym spadek liczby mieszkań oddanych do użytkowania (o 13,1% w stosunku do I półrocza ub.r.) i liczby mieszkań których budowę rozpoczęto (o 1,3%). Z drugiej strony nastąpił wzrost liczby pozwoleń wydanych na budowę (o 7,3%). Jednocześnie na rynku deweloperskim odnotowano najwyższą w historii wartość oferty mieszkań dostępnych do sprzedaży, w tym mieszkań gotowych do odbioru²;
- **poprawę bieżącej sytuacji budżetu państwa** (na koniec czerwca br. deficyt wyniósł 20,4 mld zł wobec 36,8 mld zł na koniec czerwca ub.r.; stopień realizacji planowanych na cały rok dochodów był wyższy, a wydatków niższy niż w analogicznym okresie ub.r.; wzrost dochodów podatkowych o 11,8%). Z drugiej strony **niepokoi szybko rosnące zadłużenie sektora finansów publicznych** (zadłużenie sektora finansów publicznych wzrosło z 747,9 mld zł na koniec ub.r. do 787,9 mld zł na koniec czerwca br., tj. o 5,3%).

Pomimo relatywnie dobrej sytuacji bieżącej, **perspektywy rozwoju polskiej gospodarki w kolejnych okresach uległy pogorszeniu**. Wynika to z pojawienia się sygnałów **osłabienia koniunktury gospodarczej na świecie** (w II kwartale odnotowano spadek tempa wzrostu gospodarki strefy euro, USA i niektórych krajów rozwijających się) oraz **narastania kryzysu zadłużeniowego** niektórych krajów UE i USA, co doprowadziło na przełomie II i III kwartału do **gwałtownego pogorszenia klimatu inwestycyjnego** na świecie (zob. dalej). W konsekwencji trzeba liczyć się z możliwością zmniejszenia tempa wzrostu polskiej gospodarki, na skutek spadku popytu zewnętrznego, jak też zmniejszenia skłonności do inwestowania przez przedsiębiorstwa oraz ograniczenia wydatków ze strony konsumentów.

Istotnym źródłem zagrożeń dla rozwoju gospodarki jest też szybko rosnące zadłużenie sektora finansów publicznych, które może prowadzić do przekroczenia II progu ostrożnościowego zapisanego w ustawie o finansach publicznych (relacja długu publicznego do PKB > 55%), co wiązałoby się z koniecznością podjęcia kroków zmierzających m.in. do ograniczenia wydatków, a tym samym uderzyłoby w popyt wewnętrzny i gospodarke.

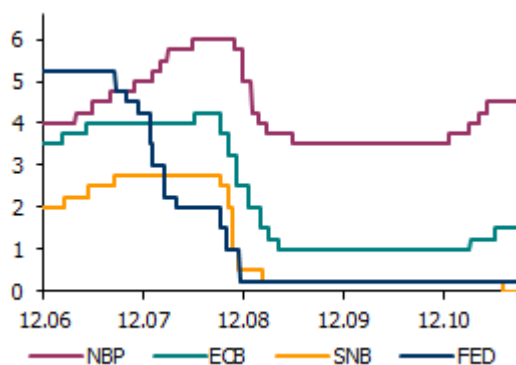
1.2 Sytuacja na rynku finansowym

Przez większość I półrocza sytuacja na globalnych rynkach finansowych była relatywnie stabilna. Największy wpływ na nastroje uczestników rynku wywierał rozwój sytuacji w tzw. peryferyjnych krajach strefy euro, napływ danych makroekonomicznych z USA, UE oraz Chin, jak też ocena wpływu skutków trzęsienia ziemi w Japonii oraz rozwój sytuacji w krajach arabskich. Napływ negatywnych informacji na ogół powodował okresowy wzrost awersji do ryzyka, co znajdowało odzwierciedlenie na rynku walutowym, instrumentów dłużnych, akcji i surowców. Pomimo zmienności i utrzymującej się niepewności, w okresie tym odnotowano m.in. lokalne maksima na rynkach akcji i surowców, jak też obserwowano umocnienie walut rynków wschodzących. Z drugiej strony obserwowano jednak stałe narastanie obaw o sytuację fiskalną niektórych krajów strefy euro i USA, co znajdowało odzwierciedlenie m.in. w osłabieniu EUR względem innych walut głównych, wzroście kwotowań CDS (wartość stawek CDS Polski pozostawała relatywnie stabilna na tle innych krajów), jak też wzroście rentowności obligacji emitowanych przez niektóre kraje strefy euro.

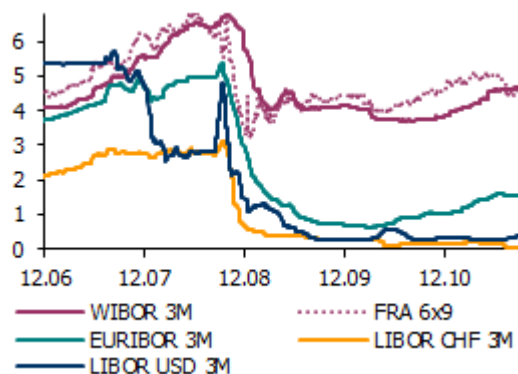
Do zasadniczej zmiany nastrojów na rynkach doszło na przełomie II i III kwartału (zob. dalej).

² Według danych REAS na koniec II kwartału br. na sześciu badanych rynkach (Warszawa, Kraków, Łódź, Wrocław, Trójmiasto, Poznań) w ofercie sprzedaży znajdowało się 46 tys. mieszkań, z czego 9,7 tys. było gotowych do odbioru - zob. „Rynek mieszkaniowy w Polsce”, REAS.

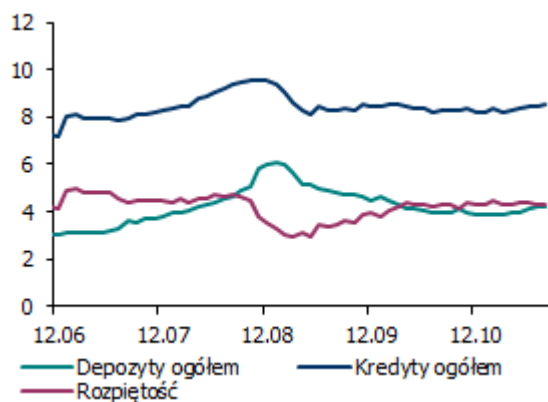
Wykres 13.
Podstawowe stopy procentowe banków centralnych (%)

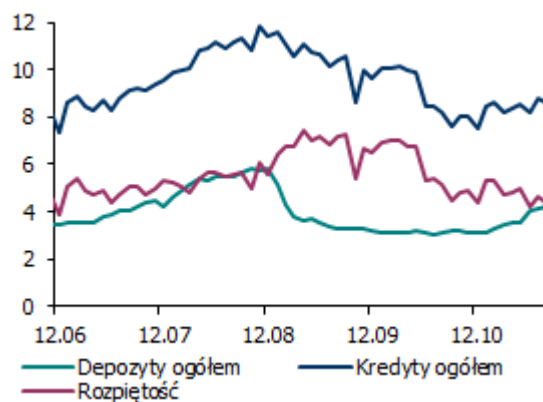
Wykres 14.
Stawki na rynku pieniężnym (%)

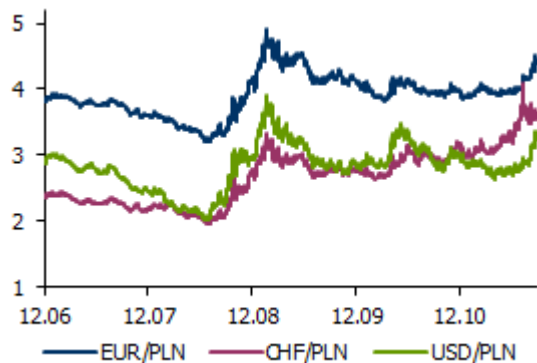
Wykres 15.
Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPS (%)

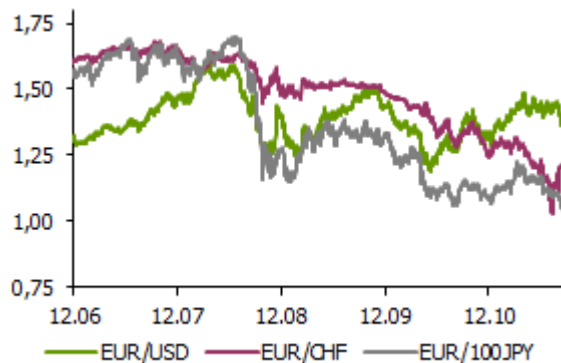
Wykres 16.
Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPN (%)

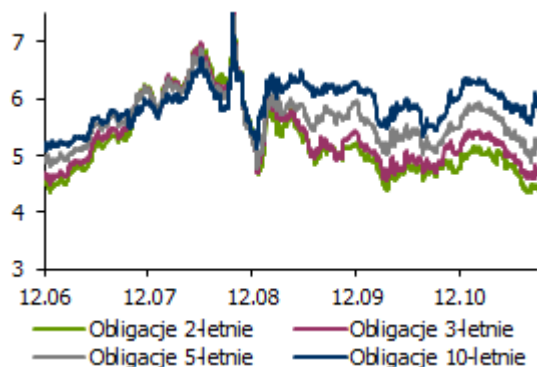
Wykres 17.
Kurs walut głównych względem złotego

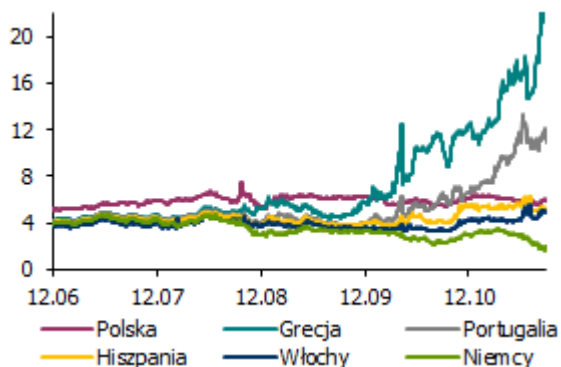
Wykres 18.
Kurs EUR względem walut głównych

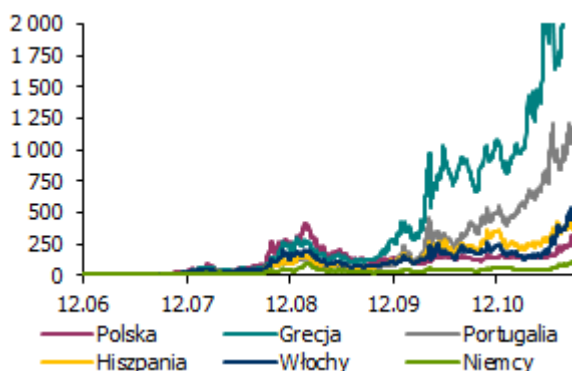
Wykres 19.
Rentowność polskich papierów skarbowych (%)

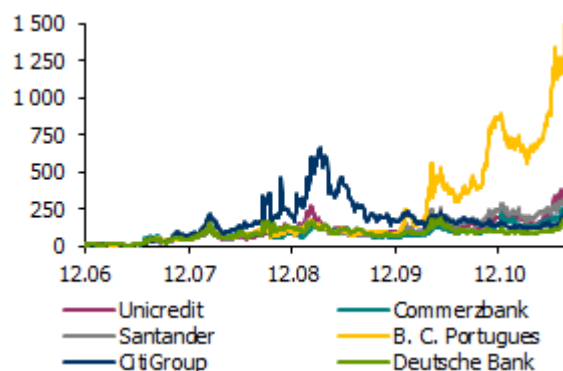
Wykres 20.
Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych (%)

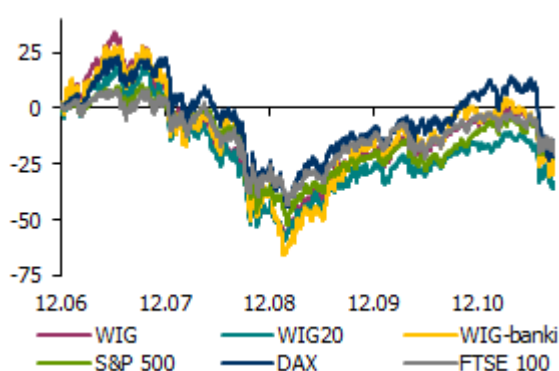
Wykres 21.
Stawki 5-letnich CDS (pkt. bazowe) - kraje

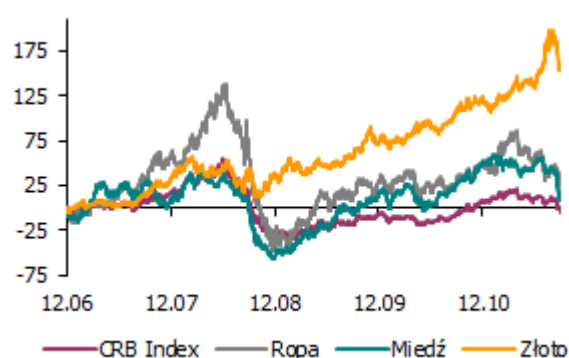
Wykres 22.
Stawki 5-letnich CDS (pkt. bazowe) - banki

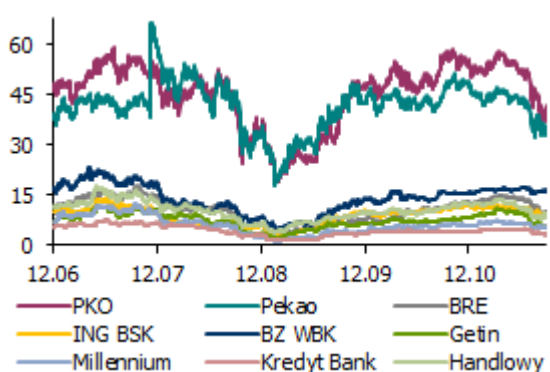
Wykres 23.
Zmiana wartości indeksów od końca 2006 r. (%)

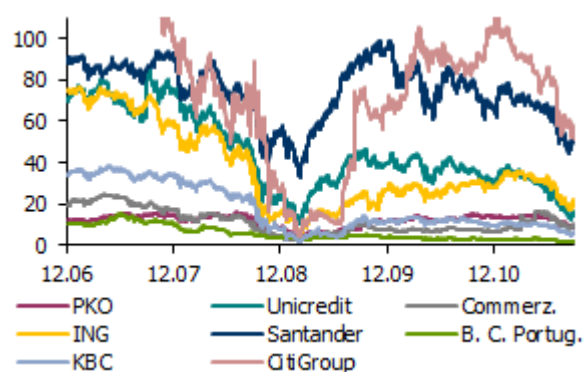
Wykres 24.
Zmiana cen surowców od końca 2006 r. (%)

Wykres 25.
Wartość rynkowa największych banków (mld zł)

Wykres 26.
Wart. rynk. inwestorów strateg. największych banków (mld EUR)

Źródło: Bloomberg, NBP, obliczenia własne

Na rynku krajowym należy zwrócić uwagę na:

- **zacieśnienie polityki pieniężnej przez RPP**, co było odpowiedzią na silny wzrost presji inflacyjnej (w styczniu, kwietniu, maju i czerwcu stopa referencyjna została podniesiona o 25 p.b. i na koniec czerwca br. wynosiła 4,50%)³;
- **wzrost stóp procentowych na rynku międzybankowym** (średnia stawka WIBOR 3M wzrosła z 3,8% w grudniu ub.r. do 4,5% w czerwcu br.). Jednocześnie kwotowania stawek FRA wskazywały na

³ Jednocześnie RPP dokonywała podwyżek stopy lombardowej, depozytowej i redyskontowej (na koniec czerwca br. wynosiły one odpowiednio 6,00%; 3,0% i 4,75%).

oczekiwania dalszego wzrost stóp procentowych (w czerwcu br. przeciętne kwotowania FRA 6x9 wskazywały na oczekiwania wzrostu WIBOR 3M do poziomu około 5,0%⁴);

- **zwiększenie oprocentowania depozytów i kredytów bankowych.** Oprocentowanie nowo zawieranych umów (ujęcie OPN) depozytowych wzrosło z około 3,1% w grudniu ub.r. do około 4,0% w czerwcu br.⁵, a kredytowych z około 7,5% do około 8,2%⁶.
- **utrzymujący się brak pełnej efektywności działania rynku międzybankowego**, co przejawiało się m.in. w niskich wzajemnych limitach kredytowych oraz niechęci banków do podejmowania ryzyka. W konsekwencji do zarządzania płynnością banki wykorzystywały głównie transakcje O/N, a udział transakcji o dłuższych terminach był niewielki (transakcje O/N stanowiły ponad 90% ogółu transakcji, podczas gdy w okresie poprzedzającym kryzys około 80%);
- **wzrost rentowności papierów skarbowych na początku roku, a następnie jej systematyczny spadek** w rezultacie średnia rentowność papierów skarbowych w czerwcu br. kształtowała się na poziomie zbliżonym do tej jaka występowała w grudniu ub.r. (w przypadku 2-; 3-; 5- i 10 letnich obligacji skarbowych średnia rentowność w czerwcu br. wynosiła odpowiednio: 4,9%; 5,0%; 5,4%; 5,9%)⁷;
- **dalszy wzrost zaangażowania inwestorów zagranicznych w kupno papierów skarbowych emitowanych na rynku krajowym** (z 128,3 mld zł na koniec ub.r. do 155,5 mld zł na koniec czerwca br., co oznacza że inwestorzy ci posiadali blisko 30% papierów skarbowych wyemitowanych na rynku krajowym⁸). Zjawisko wzrostu zaangażowania inwestorów zagranicznych niewątpliwie sprzyja rozwojowi gospodarki, ale z drugiej strony powoduje wzrost systemowego ryzyka związanego ze skutkami szybkiego wycofania części kapitału (może to prowadzić do wzrostu rentowności oraz osłabienia złotego);
- **relatywną stabilizację złotego względem EUR i CHF** (średni kurs 1 EUR w NBP na koniec grudnia ub.r. wynosił 3,9603, a na koniec czerwca br. 3,9866; w przypadku CHF odpowiednio: 3,1639 i 3,3004, przy czym w I kwartale doszło do nieznacznego umocnienia złotego względem CHF, a w II do jego osłabienia) **oraz umocnienie względem USD** (średni kurs 1 USD w NBP na koniec grudnia ub.r. wynosił 2,9641, a na koniec czerwca br. 2,7517). Trzeba jednak dodać, że na skutek eskalacji zjawisk kryzysowych i gwałtownego pogorszenia klimatu inwestycyjnego **w ostatnich tygodniach doszło do silnego osłabienia złotego** względem walut głównych, przy czym szczególnie mocne było ono w stosunku do CHF (istotna zmiana zachowania złotego względem CHF nastąpiła po „**powiązaniu**” przez SNB **kursu CHF z kursem EUR**). Sytuacja się wprawdzie nieco ustabilizowała dzięki nieznacznej poprawie nastrojów inwestorów oraz interwencji na rynku BGK i NBP, jednak równowaga nadal pozostaje chwiejna;
- kontynuację **do kwietnia wzrostów na rynku akcji** kiedy indeksy ustanowiły lokalne maksima, choć uwagę zwracał „coraz bardziej wybiórczy charakter wzrostów” (ceny akcji większości spółek zaczęły spadać), jak też bardzo niska płynność obrotu na części małych i średnich spółek⁹. Po ustanowieniu lokalnych maksimów, wartość indeksów zaczęła się stopniowo obniżać (na koniec czerwca br. wartość WIG, WIG 20, mWIG40, sWIG80 i WIG Banki była odpowiednio o: 1,9%; 2,1%; 1,6%; -1,1% i -1,7% wyższa/nizsza niż na koniec ub.r.; spośród spółek notowanych na GPW na koniec ub.r. i na koniec czerwca br. ceny akcji 32% spółek wzrosły, 1% pozostały bez zmian, a aż 67% spadły; dla rynku New Connect relacje te wynosiły odpowiednio 19%, 5% i 76%). Podobnie jak w przypadku złotego i obligacji, **gwałtowne pogorszenie klimatu inwestycyjnego w ostatnich tygodniach doprowadziło do bardzo silnej przeceny na rynku akcji** (część akcji zanotowała historyczne minima).

⁴ Od sierpnia br. nastąpił ponowny spadek kwotowań FRA, co należy łączyć ze zmniejszeniem oczekiwań na dalsze zacieśnienie sto procentowych NBP, a nawet pojawienia się oczekiwań na ich redukcję. W rezultacie stawki FRA 6x9 zaczęły się kształtować nieznacznie poniżej bieżącej stawki WIBOR 3M.

⁵ Depozytów gospodarstw domowych z 3,6% do 4,1%, a przedsiębiorstw z 3,1% do 4,0%.

⁶ Kredytów konsumpcyjnych z 14,9% do 15,9% (rzeczywista stopa procentowa z 21,3% do 21,9%), kredytów mieszkaniowych z 6,1% do 6,6% (rzeczywista stopa procentowa z 6,6% do 7,0%), kredytów dla przedsiębiorstw z 5,9% do 6,6%.

⁷ Trwał on do września, kiedy na skutek eskalacji zaburzeń na rynkach finansowych doszło do ponownego gwałtownego wzrostu rentowności papierów skarbowych.

⁸ Łączny udział nierezydentów w finansowaniu długu publicznego wynosił 360,2 mld zł, tj. **43,5%** (uwzględniając papiery skarbowe emitowane w kraju i zagranicą, jak też dług z tytułu pożyczek i kredytów).

⁹ To ostatnie zjawisko należy wiązać m.in. z bardzo dużą liczbą spółek wprowadzonych do obrotu na przestrzeni ostatnich lat i gwałtownym rozwojem rynku New Connect. Konieczne staje się określenie dalszej strategii rozwoju rynku kapitałowego, gdyż obecna sytuacja może prowadzić do negatywnych konsekwencji w postaci spadku zainteresowania rynkiem ze strony drobnych i średnich inwestorów, braku rzetelnej wyceny rynkowej oraz łatwości manipulacji kursami akcji. **Wielkość rynku** - w tym liczba notowanych spółek i długość trwania sesji giełdowej - **powinna być dostosowana do skali działania gospodarki.**

Tabela 1. Ratingi wybranych krajów – stan na 21/10/2011

	Moody's		S&P		FITCH	
	FC LT D	Perspektywa	FC LT D	Perspektywa	FC LT D	Perspektywa
Austria	Aaa	stabilna	AAA	stabilna	AAA	stabilna
Belgia	Aa1		AA+	negatywna	AA+	negatywna
Brazylia	Baa2	pozytywna	BBB-	pozytywna	BBB	stabilna
Chiny	Aa3	pozytywna	AA-	stabilna	A+	stabilna
Czechy	A1	stabilna	AA-	stabilna	A+	pozytywna
Francja	Aaa	stabilna	AAA	stabilna	AAA	stabilna
Grecja	Ca		CC	negatywna	CCC	negatywna
Hiszpania	A1	negatywna	AA-	negatywna	AA-	negatywna
Holandia	Aaa	stabilna	AAA	stabilna	AAA	stabilna
Japonia	Aa3	stabilna	AA-	negatywna	AA	negatywna
Niemcy	Aaa	stabilna	AAA	stabilna	AAA	stabilna
Polska	A2	stabilna	A-	stabilna	A-	stabilna
Portugalia	Ba2	negatywna	BBB-	negatywna	BBB-	
Rosja	Baa1	stabilna	BBB	stabilna	BBB	pozytywna
Szwajcaria	Aaa	stabilna	AAA	stabilna	AAA	stabilna
Szwecja	Aaa	stabilna	AAA	stabilna	AAA	stabilna
USA	Aaa	negatywna	AA+	negatywna	AAA	stabilna
W. Brytania	Aaa	negatywna	AA+	negatywna	AAA	stabilna
Węgry	Baa3	negatywna	BBB-	negatywna	BBB-	stabilna
Włochy	A2	negatywna	A	negatywna	A+	negatywna

FC LT D (Foreign Currency LT Debt) – zadłużenie długoterminowe w walutach obcych

Jak już wcześniej sygnalizowano, **na przełomie II i III kwartału doszło do gwałtownego pogorszenia sytuacji na globalnych rynkach finansowych**. Wynikało to z braku umiejętności znalezienia skutecznego rozwiązania kryzysu zadłużeniowego niektórych krajów strefy euro i przedłużającego się procesu uchwalenia przez Kongres USA podwyższenia limitów zadłużenia USA, połączonych z sygnałami słabnięcia tempa wzrostu gospodarczego w UE i USA, obawami o sytuację finansową niektórych europejskich grup bankowych oraz pogorszeniem nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów. Proces ten został **pogłębiony przez działania głównych agencji ratingowych, które dokonały całego szeregu obniżek ratingów poszczególnych krajów i instytucji finansowych**. O ile decyzje w sprawie obniżenia ratingu można uznać za zasadne to trzeba mieć na uwadze, że w sytuacji bardzo dużej niepewności i nerwowości panującej na rynkach przyczyniły się one do pogłębienia zjawisk kryzysowych. Ponadto, konsekwencją obniżenia ratingu może być wzrost kosztów finansowania, jak też wyprzedaż papierów emitowanych przez dany podmiot (na skutek regulacji nadzorczych lub wewnętrznych zakazujących inwestowania w papiery o podwyższony profilu ryzyka), co pogarsza sytuację danego podmiotu i może stanowić przesłankę do ponownego obniżenia ratingu. Istotnym **czynnikiem pogłębiającym zjawiska kryzysowe jest też przekaz medialny**, który w sposób nadmierny, a często i nierzetelny eksponuje kwestie faktycznych lub potencjalnych zagrożeń, co wpływa na postawy uczestników rynku finansowego, przedsiębiorców i konsumentów. W rezultacie, część z nich zaczyna ograniczać inwestycje i konsumpcję, a na rynkach finansowych zwiększa się napięcie (m.in. niektóre podmioty ograniczają ekspozycje na instytucje będące przedmiotem negatywnych spekulacji medialnych), co prowadzi do pogłębienia zjawisk kryzysowych. Dodatkową przyczyną wysokiej zmienności cen aktywów jest duża nadpłynność na globalnych rynkach finansowych, wynikająca z bardzo ekspansywnej polityki pieniężnej głównych banków centralnych.

Konsekwencją kumulacji tych zjawisk był **gwałtowny wzrost awersji do ryzyka i pogorszenie klimatu inwestycyjnego, co doprowadziło m.in. do bardzo silnej przeceny na rynkach akcji i surowców, wyprzedaży walut z rynków wschodzących, jak też ograniczenia lub zaniku płynności rynku niezabezpieczonego finansowania średnio- i długoterminowego oraz wzrostu kosztu finansowania i stawek CDS**. Do zaostrzenia sytuacji na rynku pieniężnym, przyczyniło się też **ograniczenie ekspozycji na Europę ze strony amerykańskich funduszy rynku pieniężnego**, co zmusiło europejskie banki do szukania alternatywnych źródeł finansowania. Jednocześnie obserwowano szybki wzrost depozytów lokowanych przez banki na rachunkach w EBC, co świadczy o spadającym zaufaniu pomiędzy bankami (do końca czerwca wartość tych lokat kształtowała się na poziomie około 100 mld EUR, a w końcu września przekraczała już 350 mld EUR).

Z punktu widzenia banków i innych instytucji finansowych szczególne znaczenie ma kwestia możliwości pozyskania lub odnowienia finansowania, które ze względu na spadek zaufania pomiędzy uczestnikami rynku jest utrudnione lub wiąże się z wyższym kosztem. W związku z tym **wzrasta ryzyko płynności**. Istotnym czynnikiem ryzyka, jest też **gwałtowne pogorszenie koniunktury na rynkach akcji, co ogranicza możliwości pozyskania kapitału** oraz wystawia na ryzyko wrogiego przejęcia. Sytuację w zakresie płynności poprawiła **interwencja głównych banków centralnych (EBC, USA, Szwajcarii, W. Brytanii i Japonii)**, które we wrześniu **zobowiązały się do dostarczenia niezbędnej płynności krótkoterminowej w USD**. Ponadto w

październiku EBC podjął decyzję o przeprowadzeniu operacji refinansujących o dłuższych terminach zapadalności, jak też o uruchomieniu w listopadzie nowego programu skupu obligacji zabezpieczonych. Działania te mają zapewnić płynność bankom w strefie euro ale, zgodnie z oświadczeniem EBC, należy je traktować jako środki niestandardowe i tymczasowe.

Gwałtowne pogorszenie klimatu inwestycyjnego oraz osłabienie koniunktury u głównych partnerów handlowych Polski niesie za sobą cały szereg **potencjalnych zagrożeń dla polskiej gospodarki i banków**. Zjawiska te są wzajemnie sprzężone i wywołują lub mogą wywołać cały szereg innych zjawisk, w tym m.in.:

- **osłabienie złotego** (wpływa m.in. na **wzrost długu publicznego, wzrost zadłużenia i kosztów obsługi kredytów**; z drugiej strony **sprzyja to eksporterom**, jak też przedsiębiorstwom konkurującym z importem i tworzy naturalną „poduszkę antykryzysową”);
- **wzrost rentowności papierów dłużnych** (wpływa m.in. na wzrost rentowności dla nowych emisji papierów skarbowych, co powoduje wzrost kosztów obsługi długu publicznego, jak też przekłada się na wyższe koszty pozyskania kapitałów przez przedsiębiorstwa emitujące papiery dłużne);
- **spadki na rynkach akcji i surowców**, co m.in. **ogranicza możliwości pozyskania kapitałów w drodze emisji akcji** (brak popytu lub konieczność plasowania emisji po niskich cenach),
- **wzrost kosztów finansowania** na rynku **lub brak możliwości jego pozyskania** po akceptowalnej cenie,
- **spadek popytu na polskie towary i usługi**, który w przypadku braku możliwości uplasowania na innych rynkach lub rynku wewnętrznym może prowadzić do ograniczenia skali produkcji i inwestycji, a to z kolei do pogorszenia sytuacji finansowej części przedsiębiorstw, zmniejszenia zatrudnienia oraz ograniczenia popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw;
- zmniejszenie napływu kapitału do Polski;
- **utrudnienie zarządzania płynnością** na skutek zmniejszenia efektywności rynku międzybankowego (dalsze ograniczenie transakcji o średnich i długich terminach zapadalności), wzrostu kosztów finansowania lub zaniku funkcjonowania niektórych obszarów rynku finansowego. Na ryzyka te szczególnie narażone są banki o słabszej pozycji finansowej, banki mających źle postrzeganych inwestorów strategicznych (kwestia przeniesienia ryzyka reputacji na podmiot zależny), jak też banki mające istotne ekspozycje na rynku walutowych kredytów mieszkaniowych (kwestia kosztu odnowienia pozycji na zabezpieczających transakcjach swapowych);
- **presji na kapitały niektórych banków spółdzielczych** (wymóg funduszy własnych na poziomie 1 mln EUR), przy czym grupa tych banków jest nieliczna;
- **pogorszenie jakości portfela kredytowego banków** na skutek pogorszenia sytuacji finansowej części klientów;
- **zagrożenie ograniczeniem wsparcia ze strony podmiotów macierzystych** (na skutek pogorszenia ich sytuacji finansowej lub procesu delewarowania ich działalności) **lub też sprzedaży** przez matkę polskich aktywów.

W konsekwencji **należy liczyć się z możliwością osłabienia koniunktury w polskiej gospodarce, presją na relację długu publicznego do PKB, jak też presją na wyniki banków** w kolejnych okresach.

Z drugiej strony, **kryzys to nie tylko zagrożenia, ale również potencjalne szanse**. W szczególności, w przypadku skutecznych działań ograniczających tempo narastania długu publicznego, jak też wykazania przez polską gospodarkę odporności na zjawiska kryzysowe (podobnie, jak to miało miejsce w 2009 r.), Polska ma szanse na zwiększenie napływu kapitału i inwestycji w średnim i długim okresie. W szczególności, **kryzys daje silny impuls do przeglądu i eliminacji nieuzasadnionych wydatków budżetowych, jak też weryfikacji inwestycji podejmowanych ze środków publicznych** pod kątem ich celowości, kosztów oraz rozłożenia w czasie (powinno nastąpić **przesunięcie środków w stronę wydatków nakierowanych bezpośrednio na rozwój gospodarki**). Kryzys **stwarza też okazję dla części polskich przedsiębiorstw na szybszy rozwój** oraz przejęcie słabszych konkurentów. **Kryzys może zatem stanowić impuls do przyspieszenia wzrostu polskiej gospodarki** w średnio- lub długookresowej perspektywie.

Jednym z kluczowych elementów przezwyciężenia zjawisk kryzysowych jest trwała poprawa nastrojów inwestorów, przedsiębiorców i konsumentów, co wymaga szybkich i skutecznych działań antykryzysowych, jak też wzrostu zaufania i optymizmu w drodze odpowiedniego oddziaływania na przekaz formułowany przez media.

Reasumując, **w I półroczu br. kontynuowane było ożywienie polskiej gospodarki** (przejawiające się m.in. wzrostem produkcji, wymiany handlowej, poprawą wyników finansowych sektora przedsiębiorstw, nieznaczną poprawą na rynku pracy oraz bieżącej sytuacji budżetu państwa). Niepokoi jednak silny **wzrost presji inflacyjnej** oraz **szybko rosnące zadłużenie sektora finansów publicznych**.

Przez większość okresu sytuacja na rynkach finansowych była relatywnie stabilna. Pomimo zmienności i utrzymującej się niepewności, w okresie tym odnotowano m.in. lokalne maksima na rynkach akcji i surowców, jak też umocnienie walut z rynków wschodzących. Na rynku krajowym doszło do zacieśnienia polityki pieniężnej, wzrostu stóp procentowych na rynku międzybankowym, spadku rentowności instrumentów dłużnych, nieznacznego osłabienia złotego względem EUR i umocnienia względem CHF i USD, ustanowienia przez główne indeksy giełdowe lokalnych maksimów.

Na przełomie II i III kwartału nastąpiło gwałtowne pogorszenie klimatu inwestycyjnego. Wynikało ono z braku skutecznego rozwiązania kryzysu zadłużeniowego niektórych krajów strefy euro, przedłużającego się procesu uchwalenia przez Kongres USA podwyższenia limitów zadłużenia USA, narastania obaw o sytuację finansową niektórych europejskich grup bankowych, pojawienia się sygnałów słabnięcia tempa wzrostu gospodarczego w UE i USA, pogorszenia nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów oraz obniżenia ratingów niektórych krajów i instytucji finansowych. W rezultacie kumulacji tych zjawisk doszło do **bardzo silnej przeceny na rynkach akcji i surowców, wyprzedaży walut z rynków wschodzących (w tym złotego), ograniczenia lub zaniku płynności** na rynku niezabezpieczonego finansowania średnio- i długoterminowego oraz **wzrostu kosztu finansowania** i stawek CDS. Sytuację w zakresie płynności poprawiła dopiero interwencja głównych banków centralnych, które zobowiązały się do dostarczenia niezbędnej bankom płynności.

Gwałtowne pogorszenie klimatu inwestycyjnego oraz osłabienie koniunktury u głównych partnerów handlowych Polski niesie za sobą szereg potencjalnych zagrożeń dla gospodarki i banków. W szczególności **należy liczyć się z możliwością osłabienia koniunktury gospodarczej, presją na relację długu publicznego do PKB** (z negatywnymi konsekwencjami), jak też nie można wykluczyć **presji na wyniki banków w kolejnych okresach**.

Z drugiej strony, **kryzys to nie tylko zagrożenia ale i potencjalne szanse.** W przypadku skutecznych działań ograniczających tempo narastania długu publicznego, jak też wykazania przez polską gospodarkę odporności na zjawiska kryzysowe, Polska ma szansę na zwiększenie napływu kapitału i inwestycji w średnim i długim okresie. Kryzys stwarza też okazję dla części przedsiębiorstw na szybszy rozwój oraz przejęcie słabszych konkurentów. W dłuższej perspektywie, kryzys **może zatem stanowić impuls do przyspieszenia tempa wzrostu polskiej gospodarki**.

Biorąc pod uwagę powyższe trzeba stwierdzić, że **pomimo utrzymania relatywnie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego, w ostatnim okresie doszło do silnego wzrostu ryzyka w otoczeniu zewnętrznym sektora bankowego.** W konsekwencji banki muszą liczyć się z możliwością negatywnej presji na ich sytuację płynnościową i finansową. Dlatego **niezbędne jest aby banki stale monitorowały potencjalne zagrożenia oraz kontynuowały działania zmierzające do zapewnienia odpowiedniego bufora płynności, jak też utrzymywały i wzmacniały swoją pozycję kapitałową.**

2 GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI SEKTORA BANKOWEGO¹⁰

W I półroczu br. aktywność sektora bankowego mierzona tempem wzrostu sumy bilansowej, zatrudnienia i sieci sprzedaży pozostała ograniczona. Należy to łączyć z utrzymującą się niepewnością, co do przyszłego rozwoju koniunktury (zarówno po stronie banków, jak i ich klientów) oraz procesami dostosowawczymi na poziomie banków zmierzającymi do wzmocnienia zarządzania ryzykiem i poprawy efektywności działania.

Suma bilansowa sektora bankowego **wzrosła** o 39,4 mld zł (z 1 159,4 mld zł na koniec 2010 r. do 1 224,4 mld zł na koniec czerwca 2011 r.), tj. o **5,6% (rok/rok o 8,6%)**, przy czym po wyeliminowaniu wpływu zmiany kursów walut względem złotego¹¹ wzrost sumy bilansowej wyniósłby około **1,4% (rok/rok około 5,1%)**.

Blisko 40% przyrostu aktywów sektora bankowego wynikało jednak ze wzrostu sumy bilansowej jednego banku, związanego z napływem lokat sektora budżetowego. W większości pozostałych dużych i średnich banków tempo wzrostu sumy bilansowej było umiarkowane lub niskie, bądź też doszło do zmniejszenia sumy bilansowej.

Poziom zatrudnienia uległ nieznacznemu zwiększeniu (z 176,9 tys. osób na koniec ub.r. do 177,8 tys. osób na koniec czerwca br.), a **sieci sprzedaży nieznacznej redukcji** (z 14,2 tys. do 13,9 tys. placówek).

2.1 Działalność kredytowa i inwestycyjna

W I półroczu 2011 r. utrzymało się **umiarkowane tempo wzrostu akcji kredytowej**. Wartość kredytów ogółem (według wartości bilansowej brutto) wzrosła o 42,2 mld zł, tj. o **5,4% (rok/rok o 77,1 mld zł; 10,2%)**, przy czym po wyeliminowaniu wpływu zmiany kursów walut względem złotego wzrost wyniósłby około **4,5% (rok/rok około 9,9%)**.

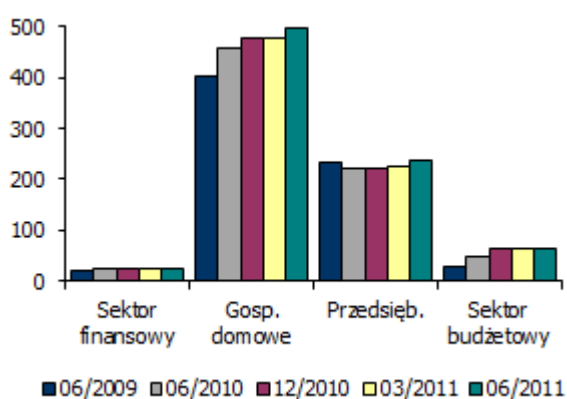
Tabela 2. Struktura podmiotowa portfela kredytowego (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Kredyty ogółem, w tym:	687,8	752,6	787,5	796,6	829,7	10,2%	5,4%	4,2%
1/ Sektor finansowy	19,1	23,3	25,5	26,7	25,7	10,1%	0,6%	-3,9%
2/ Sektor niefinansowy	639,8	681,0	698,5	706,4	738,0	8,4%	5,6%	4,5%
- gospodarstwa domowe	402,8	455,3	475,4	477,2	497,6	9,3%	4,7%	4,3%
osoby prywatne	344,7	391,5	410,8	410,3	427,6	9,2%	4,1%	4,2%
przedsiębiorcy indywidualni	38,8	43,6	44,6	46,8	48,8	11,9%	9,3%	4,1%
rolnicy indywidualni	19,3	20,2	20,0	20,1	21,2	5,2%	6,0%	5,6%
- przedsiębiorstwa	234,7	222,8	219,7	225,8	236,8	6,3%	7,8%	4,9%
MSP	129,0	129,0	127,0	131,7	138,6	7,5%	9,1%	5,3%
duże przedsiębiorstwa	105,7	93,8	92,7	94,2	98,2	4,7%	6,0%	4,3%
- instytucje niekomercyjne	2,3	2,9	3,4	3,4	3,6	24,1%	4,0%	3,7%
3/ Sektor budżetowy	28,9	48,3	63,4	63,4	66,0	36,6%	4,1%	4,0%
- instytucje rządowe	10,7	21,9	28,4	28,8	30,7	40,0%	8,0%	6,5%
- instytucje samorządowe	18,0	24,9	35,0	34,6	35,3	41,9%	0,9%	1,9%
- fundusze ubezpieczeń społecznych	0,2	1,5	0,0	0,0	0,0	-100,0%	5,6%	5,6%
Struktura kredytów wg waluty								
- złotowe	449,9	502,3	534,7	546,6	564,2	12,3%	5,5%	3,2%
- walutowe	237,9	250,3	252,7	250,0	265,4	6,0%	5,0%	6,2%

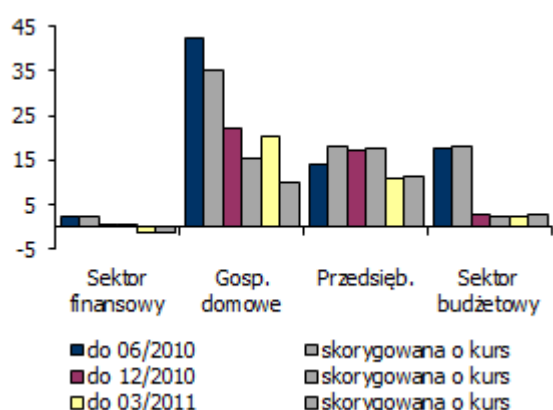
¹⁰ Uwaga: Dane prezentowane w materiale pochodzą z bazy danych z dnia 05.09.2011 r. (nie uwzględniają późniejszych korekt). Źródłem danych i wykresów prezentowanych w dalszych partiach materiału są (o ile nie zaznaczono inaczej) dane UKNF.

¹¹ Do ustalenia tempa wzrostu skorygowanego o zmiany kursów walut przyjęto ich poziom z końca czerwca 2011 r., przy czym ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego, prezentowane w materiale dane należy traktować jako szacunki.

Wykres 27.
Kredyty dla wybranych grup klientów (mld zł)

Wykres 28.
Zmiana stanu kredytów (mld zł)

Wartość kredytów dla **sektora finansowego** zwiększyła się o 0,6% (rok/rok o 10,1%), ale ich udział w portfelu kredytowym pozostał marginalny (na koniec czerwca br. wynosił zaledwie 3,1%).

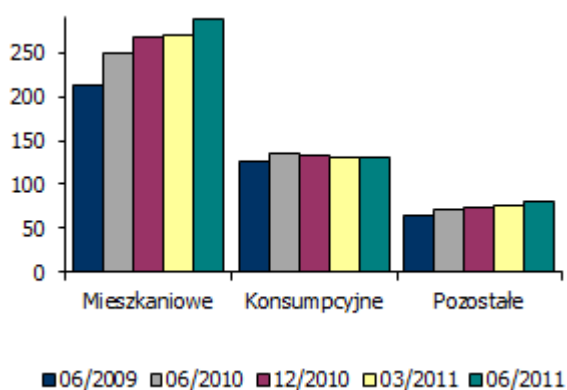
Wartość kredytów dla **sektora niefinansowego** zwiększyła się o **5,6%** (rok/rok o 8,4%), przy czym po uwzględnieniu wpływu zmian kursów walut tempo wzrostu wyniosłoby około **4,7%** (rok/rok o 7,9%). Portfel tych kredytów charakteryzowało zróżnicowanie dynamiki w zależności od podmiotu i rodzaju kredytów.

Wartość kredytów dla **sektora budżetowego** zwiększyła się o 4,1% (rok/rok o 36,6%).

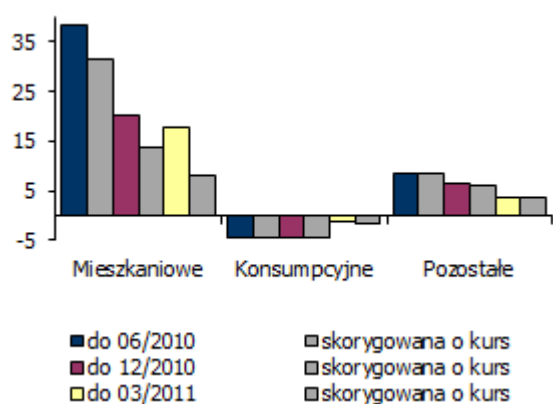
Tabela 3. Struktura kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Kredyty ogółem	402,8	455,3	475,4	477,2	497,6	9,3%	4,7%	4,3%
Struktura kredytów wg produktu								
1/ Kredyty mieszkaniowe	211,9	249,3	267,5	269,8	287,6	15,4%	7,5%	6,6%
2/ Kredyty konsumpcyjne	125,7	134,2	134,1	130,9	129,8	-3,3%	-3,2%	-0,9%
3/ Pozostałe	65,2	71,9	73,9	76,5	80,2	11,6%	8,6%	4,9%
Struktura kredytów wg waluty								
- złotowe	239,1	275,0	290,8	295,9	304,6	10,8%	4,7%	2,9%
- walutowe	163,7	180,3	184,6	181,3	193,0	7,0%	4,5%	6,5%

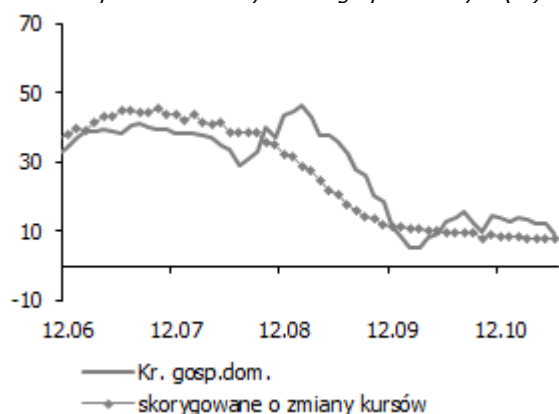
Wykres 29.
Struktura kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł)

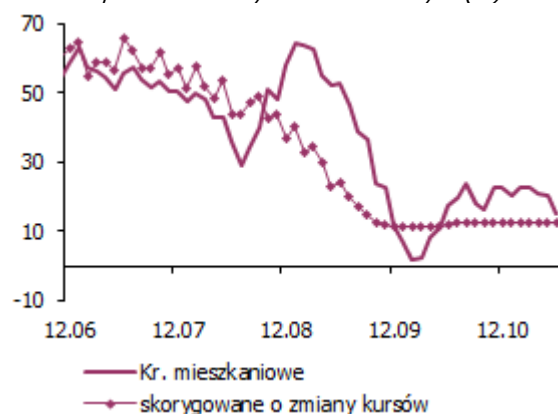
Wykres 30.
Zmiana stanu kredytów (mld zł)

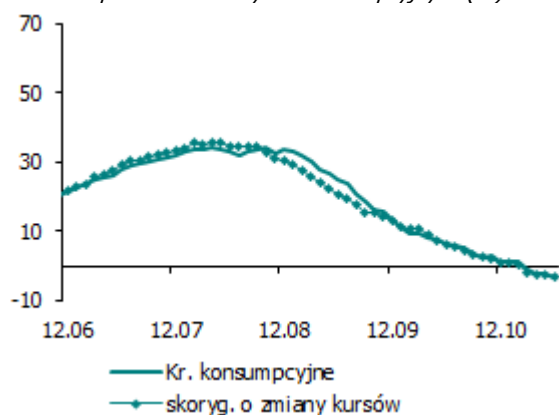
Wykres 31.
Roczne tempo wzrostu kredytów dla gosp. domowych (%)

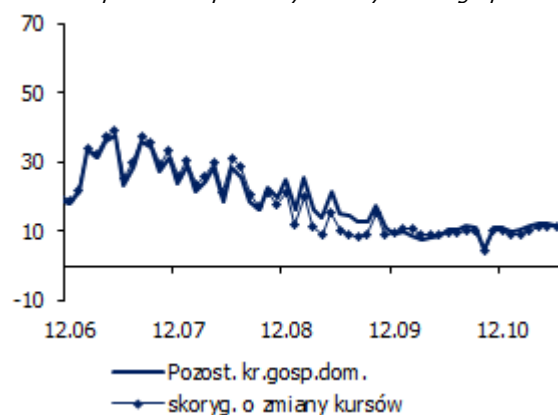
Wykres 32.
Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%)

Wykres 33.
Roczne tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych (%)

Wykres 34.
Roczne tempo wzrostu pozostałych kredytów dla gosp.dom. (%)

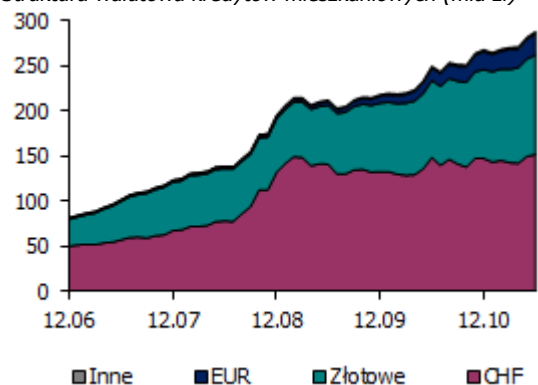
W I półroczu br. wartość portfela **kredytów dla gospodarstw domowych** zwiększyła się o 22,2 mld zł, tj. o **4,7%** (rok/rok o 42,3 mld zł; 9,3%), przy czym po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych przyrost kredytów wyniósłby około 15,6 mld zł, a tempo wzrostu około **3,2%** (rok/rok około 7,7%). Wzrost akcji kredytowej wynikał ze zwiększenia wartości kredytów mieszkaniowych oraz kredytów dla drobnych przedsiębiorców, podczas gdy portfel kredytów konsumpcyjnych uległ redukcji.

Tabela 4. Struktura kredytów mieszkaniowych (mld zł; %)

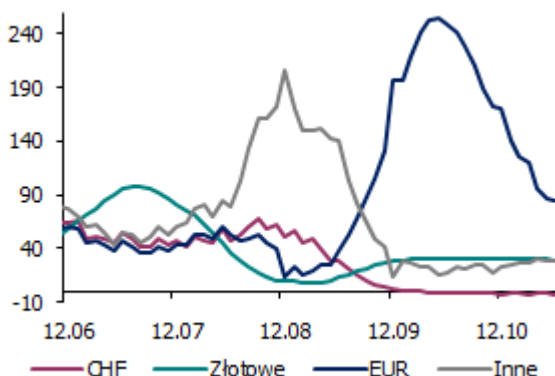
	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Kredyty mieszkaniowe ogółem, w tym:	211,9	249,3	267,5	269,8	287,6	15,4%	7,5%	6,6%
- złotowe	65,0	85,2	98,2	103,2	109,7	28,8%	11,7%	6,3%
- walutowe	146,9	164,1	169,3	166,6	177,9	8,4%	5,1%	6,8%
- EUR	4,2	13,5	19,7	21,7	23,9	77,2%	21,2%	10,2%
- CHF	141,0	148,5	147,4	142,7	151,8	2,2%	3,0%	6,3%
- inne waluty	1,7	2,1	2,1	2,1	2,2	3,4%	2,0%	2,2%

Wartość portfela **kredytów mieszkaniowych** zwiększyła się jedynie o 20,1 mld zł, tj. o **7,5%** (rok/rok o 38,3 mld zł; 15,4%). Jednak znaczna część przyrostu wynikała z istotnego osłabienia złotego względem CHF. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych przyrost kredytów wyniósłby około 13,8 mld zł, a tempo wzrostu około **5,0%** (rok/rok około 12,3%). Oznacza to, że w I półroczu br. utrzymywało się tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (skorygowane o zmiany kursów walutowych) zbliżone do tego, jakie występowało w 2010 r.

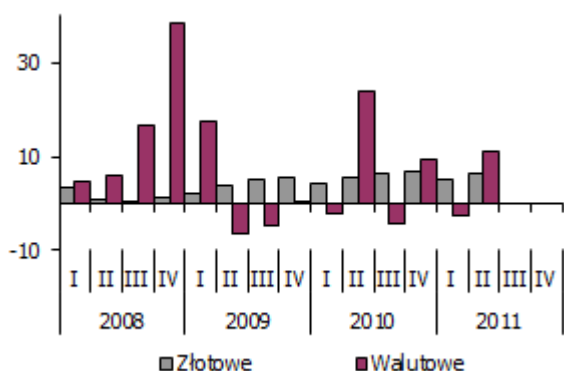
Wykres 35.
Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (mld zł)

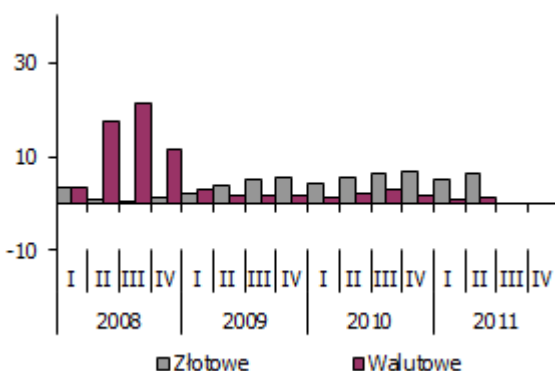
Wykres 36.
Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%)

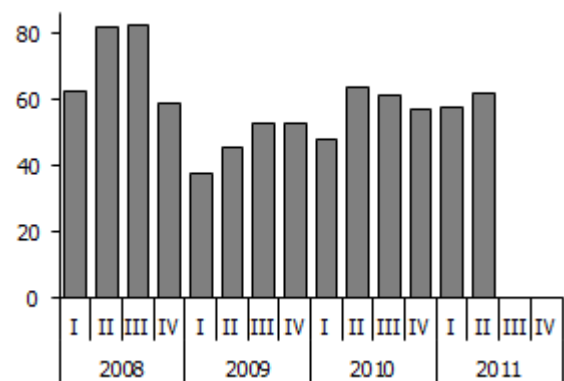
Wykres 37.
Kwartałna zmiana stanu kredytów mieszkaniowych (mld zł)

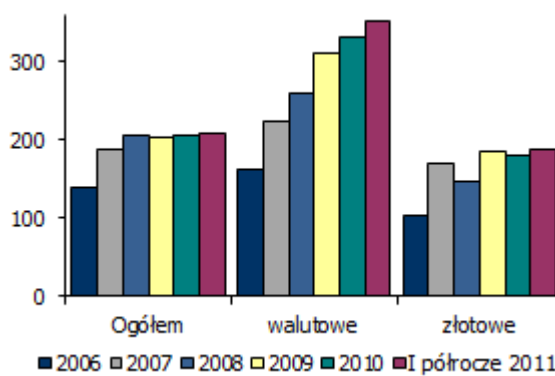
Wykres 38.
Zmiana skorygowana o wpływ zmiany kursów walut (mld zł)

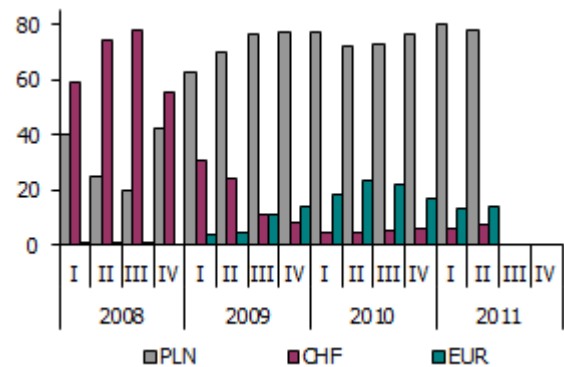
Wykres 39.
Liczba udzielonych kredytów (tys.)

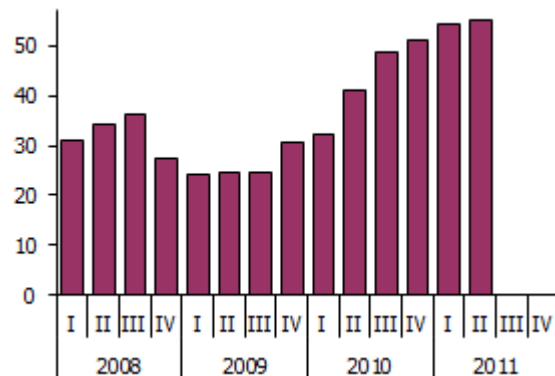
Wykres 40.
Średnia wartość nowo udzielonych kredytów (tys. zł)

Wykres 41.
Struktura nowo udzielonych kredytów mieszkaniowych (%)

Wykres 42.
Udział kredytów o LTV>80% w nowo udzielonych kredyt. (%)

Źródło: UKNF, ZBP, AMRON-SARFIN

Za zjawisko pozytywne należy uznać kontynuację wyraźnej **dominacji kredytów złotych w strukturze nowo udzielanych kredytów** (według danych ZBP¹² w I kwartale br. 80,6% umów kredytowych zostało zawartych w złotych, a w II kwartale 78,4%), których wartość zwiększyła się o 11,5 mld zł, tj. o **11,7%** (rok/rok o 24,5 mld zł; 28,8%). Wartość portfela kredytów **walutowych** zwiększyła się wprawdzie o 8,6 mld zł, tj. o 5,1% (rok/rok o 13,8 mld zł; 8,4%), ale w znacznym stopniu wynikało to z osłabienia złotego względem CHF. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych przyrost kredytów walutowych wyniósłby około 2,3 mld zł, tj. 1,3% (rok/rok około 6,9 mld zł, tj. 4,0%). W konsekwencji, pomimo osłabienia złotego nastąpił wzrost udziału kredytów złotych w portfelu kredytów mieszkaniowych (z 36,7% na koniec 2010 r. do 38,1% na koniec czerwca br.).

Korzystne zmiany w strukturze walutowej portfela kredytów mieszkaniowych należy wiązać z działaniami nadzoru bankowego, wzrostem świadomości ryzyka kursowego po stronie klientów i banków oraz Programem „Rodzina na swoim”, który obejmuje jedynie kredyty udzielone w złotych (w I półroczu 2011 r. w ramach tego programu udzielono 27,5 tys. kredytów na łączną kwotę 5,6 mld zł, co stanowiło blisko połowę odnotowanego wzrostu kredytów złotych).

Analizując strukturę walutową kredytów udzielanych przez poszczególne banki, uwagę zwraca fakt, że **rynek walutowych kredytów mieszkaniowych rozwijany jest głównie przez mniejsze podmioty**. Duże banki, dokonując zasadniczej zmiany polityki kredytowej i w ostatnich okresach koncentrują się na rozwoju akcji kredytowej w złotych.

Za **zjawiska niekorzystne** (obserwowane od końca 2009 r.) należy uznać dalsze łagodzenie kluczowych parametrów opisujących skalę ryzyka podejmowanego przez banki i klientów¹³:

- rekordowo wysoki **udział kredytów o LTV przekraczającym 80%** w strukturze nowo udzielanych kredytów (w I kwartale br. kredyty te stanowiły 54,5% nowo udzielanych kredytów, a w II 55,3%);
- **nadmierne wydłużanie okresu kredytowania** (w I kwartale br. kredyty udzielane na okres powyżej 25 lat stanowiły 69,2% nowo udzielanych kredytów, a w II 69,0%);
- dalszy **wzrost średniej kwoty nowo udzielanych kredytów walutowych** (średnia wartość kredytów walutowych udzielonych w I półroczu br. wyniosła 351,1 tys. zł, a kredytów złotych 187,1 tys. zł).

Wzbudza to niepokój w kontekście stopniowego pogarszania jakości portfela kredytów mieszkaniowych, wysokiego udziału tych kredytów w bilansach niektórych banków oraz obserwowanego spadku cen na rynku nieruchomości. Powoduje to wzrost potencjalnego ryzyka dla banków i ich klientów, jak też ogranicza możliwości ewentualnej restrukturyzacji kredytów (o ile zaszłaby taka konieczność).

Tabela 5. Struktura kredytów konsumpcyjnych (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Kredyty konsumpcyjne ogółem, w tym:	125,7	134,2	134,1	130,9	129,8	-3,3%	-3,2%	-0,9%
- karty kredytowe	14,0	15,1	14,7	14,2	14,0	-6,9%	-4,6%	-0,8%
- samochodowe	8,4	7,9	7,7	7,5	7,3	-8,4%	-5,9%	-2,8%
- ratalne ¹⁴	42,6	45,2	46,4	45,0	43,5	-3,7%	-6,2%	-3,3%
- pozostałe ¹⁵	60,7	66,0	65,3	64,3	65,0	-1,5%	-0,4%	1,1%

¹² Zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości” AMRON-SARFIN.

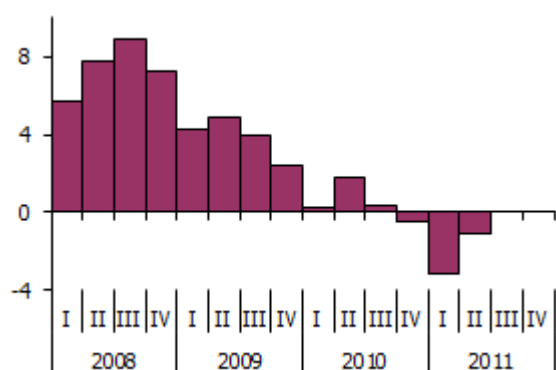
¹³ Źródło „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości” AMRON-SARFIN.

¹⁴ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

¹⁵ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

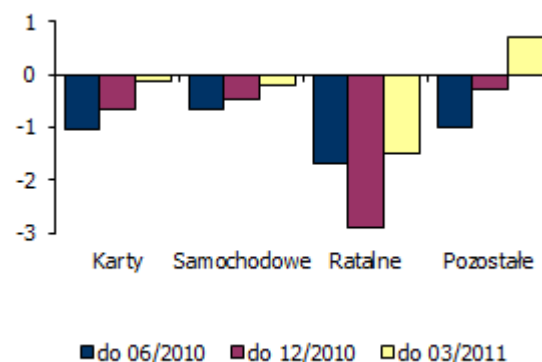
Wykres 43.

Kwartałna zmiana stanu kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

Wykres 44.

Zmiana stanu poszczególnych kredytów (mld zł)

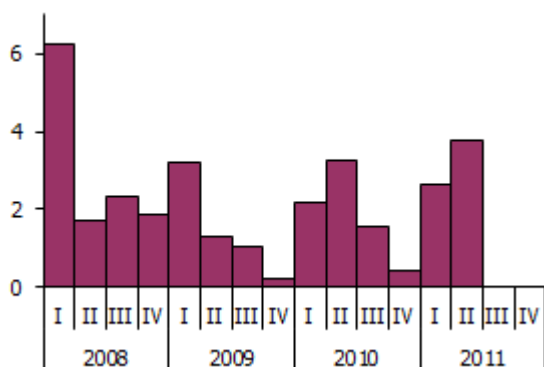
Wartość portfela kredytów konsumpcyjnych zmniejszyła się w I półroczu br. o 4,3 mld zł tj. o **3,2%** (rok/rok o 3,3%)¹⁶, przy czym spadek akcji kredytowej dotyczył prawie każdego produktu i wystąpił w większości banków prowadzących znaczącą działalność w tym obszarze. Należy jednak zaznaczyć, że część spadku wynikała ze sprzedaży portfela złych kredytów (m.in. Kredyt Bank i BRE), jak też z przejęcia AIG Bank przez Santander Consumer i związanych z tym zmian zasad księgowania portfela kredytowego (z PSR na MSR). Obserwowany w ostatnich okresach spadek akcji kredytowej w obszarze kredytów konsumpcyjnych należy łączyć z silnym pogorszeniem jakości portfela kredytów konsumpcyjnych do jakiego doszło w latach 2009-2010, co spowodowało zaostrożenie polityki kredytowej w tym obszarze. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym było uchwalenie **Rekomendacji T**. Czynniki te powinny mieć jednak charakter krótko- lub średnioterminowy (okres dostosowawczy). **W długim okresie** rekomendacja ta **powinna sprzyjać stabilnemu rozwojowi akcji kredytowej m.in. w drodze zmniejszenia kosztów ryzyka kredytowego**.

Tabela 6. Struktura pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Pozostałe kredyty dla gosp. dom. ogółem, w tym:	65,2	71,9	73,9	76,5	80,2	11,6%	8,6%	4,9%
- operacyjne	23,6	24,0	23,3	24,8	26,4	9,6%	13,1%	6,2%
- inwestycyjne	21,9	24,1	25,1	25,6	26,5	10,1%	5,6%	3,6%
- na nieruchomości	6,3	7,5	8,1	8,3	8,9	17,8%	9,9%	7,1%
- pozostałe	13,5	16,2	17,4	17,8	18,5	13,9%	6,4%	3,8%

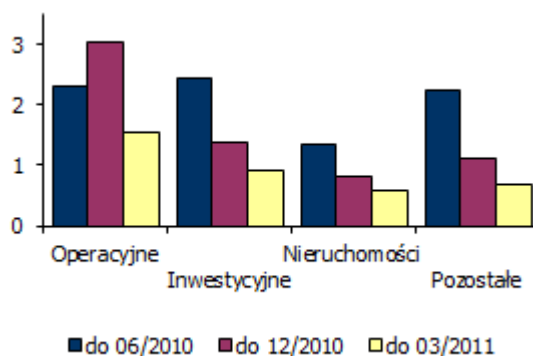
Wykres 45.

Kwartałna zmiana pozostałych kred. dla gosp. dom. (mld zł)

Wykres 46.

Zmiana stanu poszczególnych kredytów (mld zł)

Portfel **pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych**, obejmujący głównie kredyty operacyjne i inwestycyjne dla przedsiębiorców indywidualnych oraz rolników indywidualnych, zwiększył się w I półroczu br. o 6,4 mld zł, tj. o **8,6%** (rok/rok o 11,6%). Relatywnie wysoka dynamika tych kredytów stanowi sygnał potwierdzający kontynuację ożywienia w gospodarce.

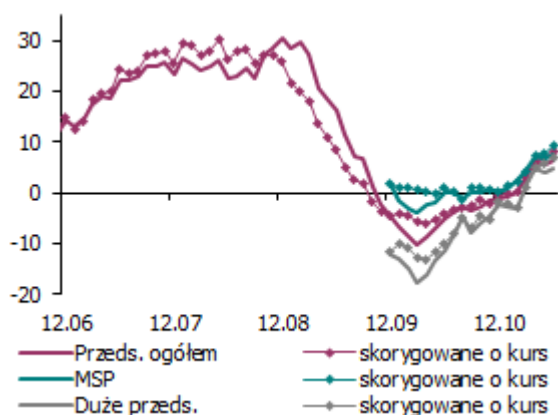
¹⁶ Mając na uwadze, że ponad 90% tych kredytów to kredyty złotowe zrezygnowano z prezentacji danych skorygowanych o zmiany kursów walut (gdyby jednak dokonać takiej korekty to faktyczny spadek akcji kredytowej byłby nieznacznie niższy).

Akcja kredytowa dla drobnych przedsiębiorstw była rozwijana przez większość banków zajmujących się tym segmentem rynku.

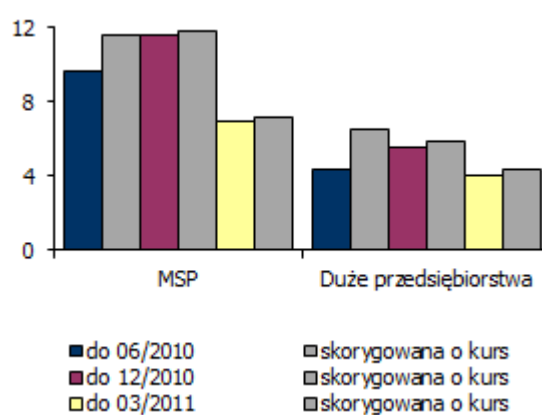
Tabela 7. Struktura kredytów dla przedsiębiorstw (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Kredyty ogółem	234,7	222,8	219,7	225,8	236,8	6,3%	7,8%	4,9%
Struktura kredytów wg podmiotu i produktu								
1/ MSP	129,0	129,0	127,0	131,7	138,6	7,5%	9,1%	5,3%
- operacyjne	47,3	48,8	46,2	49,2	52,1	6,8%	12,6%	5,8%
- inwestycyjne	33,8	34,4	35,2	36,2	38,6	12,2%	9,9%	6,7%
- na nieruchomości	39,0	35,5	35,0	34,9	35,3	-0,6%	0,9%	1,1%
- pozostałe	8,9	10,3	10,6	11,3	12,6	22,7%	18,9%	11,4%
2/ Duże przedsiębiorstwa	105,7	93,8	92,7	94,2	98,2	4,7%	6,0%	4,3%
- operacyjne	55,8	47,0	44,2	46,3	48,7	3,8%	10,2%	5,4%
- inwestycyjne	33,1	30,2	30,1	30,2	32,0	6,0%	6,3%	5,8%
- na nieruchomości	10,6	9,9	9,2	9,2	9,2	-7,1%	-0,4%	0,1%
- pozostałe	6,3	6,8	9,2	8,5	8,3	22,4%	-9,2%	-2,2%
Struktura kredytów wg waluty								
- złotowe	170,8	164,0	165,1	170,5	179,4	9,4%	8,7%	5,2%
- walutowe	63,9	58,8	54,6	55,3	57,4	-2,4%	5,2%	3,9%
- EUR	50,5	45,4	42,1	43,5	44,9	-1,0%	6,8%	3,2%
- CHF	0,8	0,8	0,9	0,8	0,9	8,0%	1,4%	5,0%
- inne waluty	12,6	12,6	11,7	10,9	11,6	-7,8%	-0,3%	6,8%

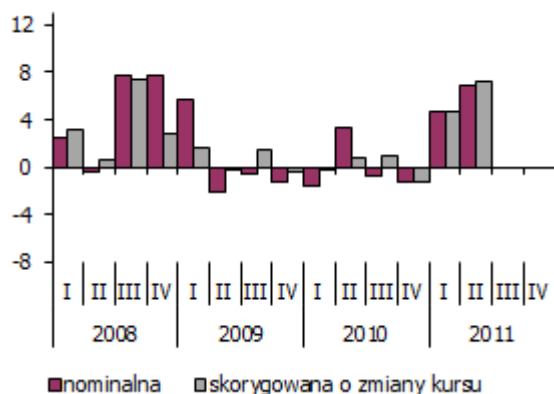
Wykres 47.
Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)

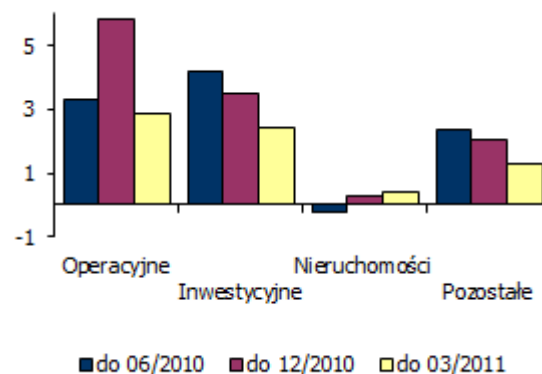
Wykres 48.
Zmiana stanu kredytów (mld zł)

Wykres 49.
Kwartalna zmiana kredytów dla MSP (mld zł)

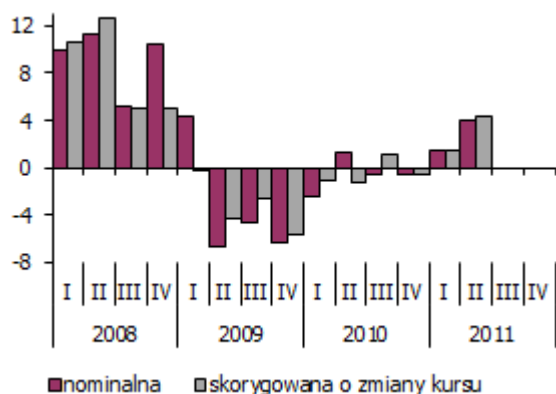

Wykres 50.
Zmiana stanu kredytów dla MSP (mld zł)

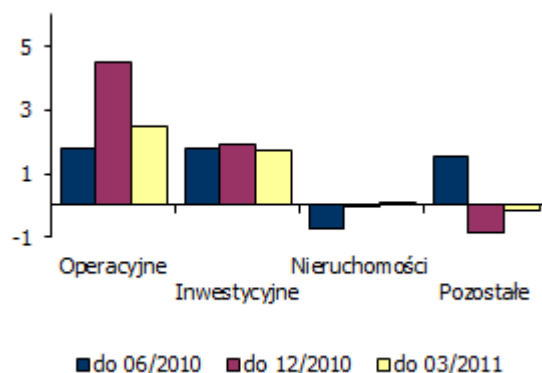
Wykres 51.

Kwartalna zmiana kredytów dla dużych przedsiębior. (mld zł)

Wykres 52.

Zmiana stanu kredytów dla dużych przedsiębiorstw (mld zł)

W I półroczu br. odnotowano wyraźne **ożywienie akcji kredytowej dla przedsiębiorstw. Wartość portfela kredytów dla sektora przedsiębiorstw zwiększyła się** o 17,1 mld zł, tj. o **7,8%** (rok/rok o 14,0 mld zł; 6,3%)¹⁷:

- wartość portfela kredytów dla **MSP wzrosła** o 11,6 mld zł, tj. o **9,1%** (rok/rok o 9,6 mld zł; 7,5%),
- wartość kredytów dla **dużych przedsiębiorstw wzrosła** o 5,5 mld zł, tj. o **6,0%** (rok/rok o 4,4 mld zł; 4,7%).

W szczególności uwagę zwraca wzrost akcji kredytowej dla dużych przedsiębiorstw, które od 2009 r. zmniejszały poziom zadłużenia w bankach (z wyjątkiem III kwartału 2010 r.). Ponadto za korzystną należy uznać strukturę produktową przyrostu, tj. wzrost kredytów operacyjnych oraz kredytów inwestycyjnych.

Wzrost akcji kredytowej wystąpił we wszystkich bankach zajmujących kluczową pozycję na rynku kredytów dla przedsiębiorstw i bankach spółdzielczych, przy czym wzrost odnotowany w II kwartale był wyższy niż w I. Wydaje się zatem, że stopniowo zaczyna realizować się scenariusz, w którym **ożywienie gospodarki zaczyna przekładać się na wzrost popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw, a stabilizacja jakości portfela kredytowego na zwiększenie jego podaży ze strony banków**. Istotnym zagrożeniem dla rozwoju akcji kredytowej w kolejnych okresach, może być gwałtowne pogorszenie klimatu inwestycyjnego na świecie do jakiego doszło na przełomie II i III kwartału br. oraz obawy o nawrót recesji w USA i UE. Może to prowadzić do ponownego ograniczenia popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw, jak też bardziej selektywnej jego podaży przez banki.

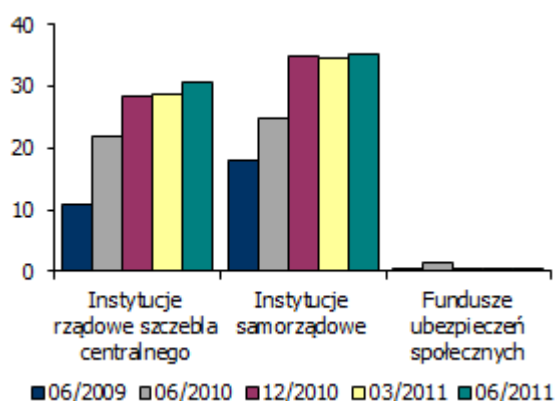
Tabela 8. Struktura kredytów dla sektora budżetowego (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Kredyty ogółem	28,9	48,3	63,4	63,4	66,0	36,6%	4,1%	4,0%
Struktura kredytów wg podmiotu i produktu								
1/ Instytucje rządowe szczebla centralnego	10,7	21,9	28,4	28,8	30,7	40,0%	8,0%	6,5%
2/ Instytucje samorządowe	18,0	24,9	35,0	34,6	35,3	41,9%	0,9%	1,9%
3/ Fundusze ubezpieczeń społecznych	0,2	1,5	0,0	0,0	0,0	-100,0%	5,6%	5,6%
Struktura kredytów wg waluty								
- złotowe	22,6	40,9	53,7	53,5	55,9	36,6%	4,1%	4,5%
- walutowe	6,3	7,4	9,7	9,9	10,1	36,6%	3,9%	1,6%

¹⁷ Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych tempo wzrostu byłoby nieznacznie wyższe.

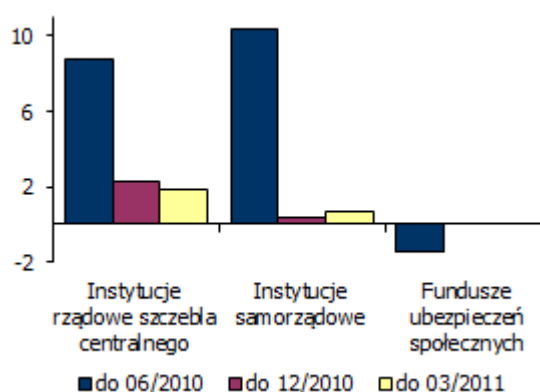
Wykres 53.

Struktura kredytów dla sektora budżetowego (mld zł)

Wykres 54.

Zmiana stanu kredytów (mld zł)

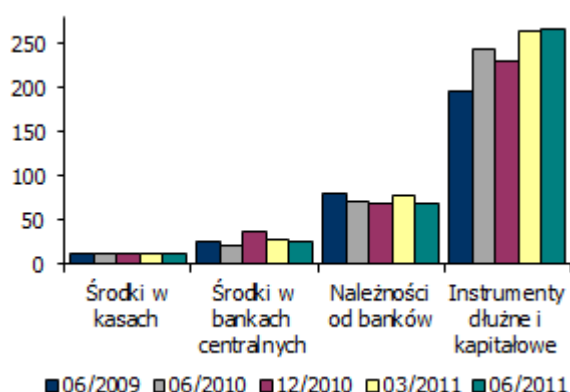
W I półroczu br. **odnotowano nieznaczny wzrost kredytów dla sektora budżetowego** (o 4,1%), przy czym większość tego wzrostu dotyczyła wzrostu zadłużenia instytucji rządowych szczebla centralnego. Należy jednak mieć na uwadze, że w ostatnich latach istotny przyrost kredytów dla sektora budżetowego następował w II połowie roku.

Tabela 9. Kasa, banki centralne, sektor finansowy, instrumenty dłużne i kapitałowe (mld zł; %)

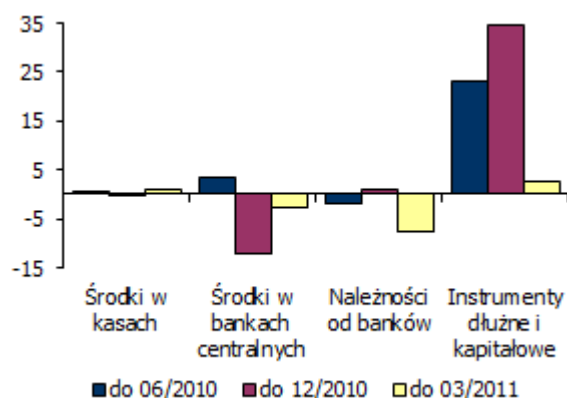
	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Kasa, środki w bankach centralnych	35,8	34,1	50,4	39,7	38,2	11,8%	-24,3%	-3,8%
- kasa	11,1	12,0	12,8	11,4	12,6	4,6%	-1,3%	10,2%
- środki w bankach centralnych	24,7	22,1	37,7	28,3	25,6	15,8%	-32,0%	-9,4%
Należności od banków	81,0	71,1	68,5	77,2	69,4	-2,4%	1,4%	-10,0%
- rezydent	50,2	45,7	44,4	51,8	48,5	6,0%	9,2%	-6,4%
- nierezydent	30,8	25,4	24,1	25,4	21,0	-17,5%	-12,9%	-17,4%
Struktura należności, wg waluty ¹⁸								
- złotowe	50,5	45,8	42,1	53,9	47,5	3,7%	12,7%	-11,9%
- walutowe	30,6	25,3	26,4	23,3	22,0	-13,2%	-16,6%	-5,6%
Portfel instrumentów dłużnych i kapitałowych	195,3	242,8	231,2	263,3	266,0	9,6%	15,1%	1,0%
1/ Instrumenty dłużne	193,8	240,4	228,9	260,8	263,2	9,5%	15,0%	0,9%
- banki centralne	33,4	75,5	74,6	97,0	104,7	38,6%	40,3%	7,9%
- skarbowe	155,2	157,1	143,8	153,5	146,0	-7,0%	1,6%	-4,9%
bony	41,6	25,9	15,5	19,4	15,3	-40,9%	-1,7%	-21,2%
obligacje	113,5	131,2	128,2	134,1	130,7	-0,4%	2,0%	-2,5%
- pozostałe	5,2	7,7	10,5	10,3	12,5	60,8%	18,5%	21,1%
2/ Instrumenty kapitałowe	1,6	2,4	2,3	2,5	2,8	17,8%	22,8%	14,5%

¹⁸ Ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego wartość oszacowana na podstawie wartości bilansowej brutto.

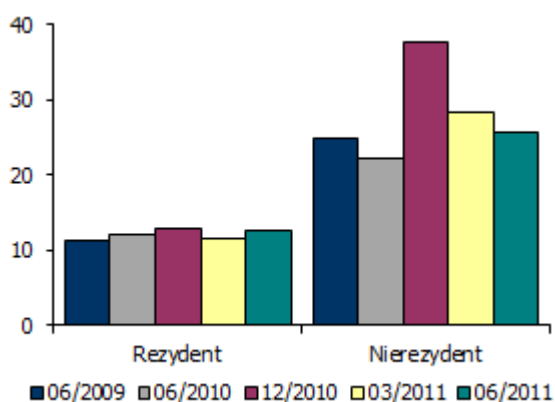
Wykres 55.
Wybrane pozycje aktywów (mld zł)

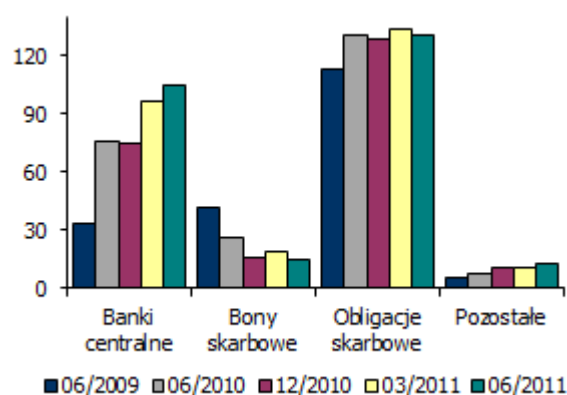
Wykres 56.
Zmiana stanu wybranych pozycji aktywów (mld zł)

Wykres 57.
Należności od banków (mld zł)

Wykres 58.
Struktura portfela instrumentów dłużnych (mld zł)

W I półroczu br. nastąpiły przesunięcia w strukturze najpłynniejszych aktywów. Polegały one na wycofaniu części środków ulokowanych w końcu roku w NBP i przeznaczeniu ich na zakup bonów pieniężnych NBP, obligacji skarbowych oraz ulokowaniu w innych bankach. Część środków została też przeznaczona na rozszerzenie akcji kredytowej. Trzeba jednak dodać, że **przyrost portfela instrumentów dłużnych** odnotowany w I półroczu br. był bardzo silnie skoncentrowany w jednym banku.

2.2 Źródła finansowania działalności

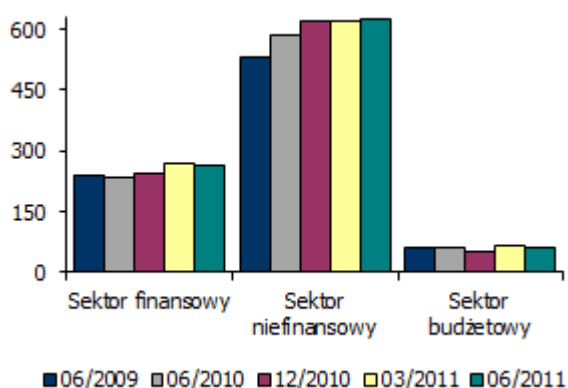
W I półroczu br. utrzymało się **ograniczone tempo wzrostu bazy depozytowej**.

Tabela 10. Główne źródła finansowania działalności (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Zobowiązania ogółem, w tym:	954,2	1 017,8	1 043,4	1 079,2	1 107,8	8,8%	6,2%	2,7%
1/ Depozyty i kredyty sektora finansowego	236,9	236,6	244,8	266,7	266,1	12,5%	8,7%	-0,2%
2/ Depozyty sektora niefinansowego	530,3	584,0	620,4	619,8	627,2	7,4%	1,1%	1,2%
3/ Depozyty sektora budżetowego	58,7	62,9	53,0	64,4	61,4	-2,5%	15,9%	-4,7%
4/ Zobowiązania z tytułu własnej emisji	11,2	25,6	24,4	26,9	32,5	26,7%	33,2%	20,9%
5/ Zobowiązania podporządkowane	9,2	9,3	9,7	9,6	9,8	5,8%	1,5%	2,9%
Kapitały ogółem	95,1	109,4	116,0	118,0	116,5	6,5%	0,5%	-1,2%

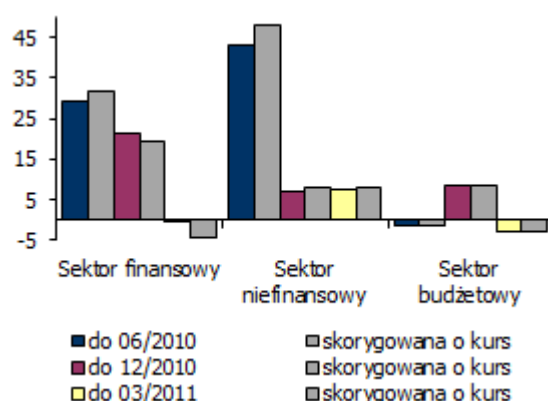
Wykres 59.

Wybrane źródła finansowania (mld zł)

Wykres 60.

Zmiana stanu wybranych źródeł finansowania (mld zł)

Wartość zobowiązań ogółem zwiększyła się o 64,4 mld zł, tj. o **6,2%** (rok/rok o 90,0 mld zł; 8,8%)¹⁹, przy czym wzrost zobowiązań wynikał głównie ze wzrostu depozytów sektora finansowego i budżetowego oraz zobowiązań z tytułu własnych emisji, podczas gdy przyrost depozytów sektora niefinansowego był niski.

Tabela 11. Depozyty i kredyty sektora finansowego (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Depozyty i kredyty sektora finansowego, w tym:	236,9	236,6	244,8	266,7	266,1	12,5%	8,7%	-0,2%
Struktura wg kraju pochodzenia								
- rezydent	81,6	72,1	74,8	97,7	78,8	9,2%	5,4%	-19,4%
- nierezydent	155,3	164,5	170,1	168,9	187,3	13,9%	10,1%	10,9%
Struktura wg waluty								
- złotowe	110,0	106,5	104,9	127,9	114,7	7,8%	9,4%	-10,3%
- walutowe	126,9	130,1	139,9	138,7	151,3	16,3%	8,2%	9,1%

Depozyty i kredyty od sektora finansowego zwiększyły się o 21,2 mld zł, tj. o **8,7%** (rok/rok o 29,5 mld zł; 12,5%). Większość tego przyrostu wynikała ze wzrostu zobowiązań kilku banków. Ponieważ większość środków pochodziła od nierezydentów to doprowadziło to do dalszego wzrostu ich udziału w strukturze środków pozyskanych przez banki od sektora finansowego (z 69,4% na koniec 2010 r. do 70,4% na koniec czerwca br.).

Największy stopień uzależnienia od środków pochodzących z rynku finansowego występuje w bankach zrzeszających banki spółdzielcze (wynika ze specyfiki ich działalności), małych bankach i oddziałach instytucji kredytowych działających w niszowych obszarach rynku (z założenia prowadzą działalność w znacznym stopniu w oparciu o środki banku matki), małych i średnich bankach oraz oddziałach instytucji kredytowych, które prowadziły agresywną działalność w obszarze consumer finance lub kredytów mieszkaniowych, ale nie posiadały lub też posiadały niedostatecznie rozwiniętą bazę depozytową (w stosunku do skali działalności kredytowej). W przypadku największych banków, udział środków pochodzących z rynku finansowego jest z kilkoma wyjątkami ograniczony (z reguły poniżej 10%).

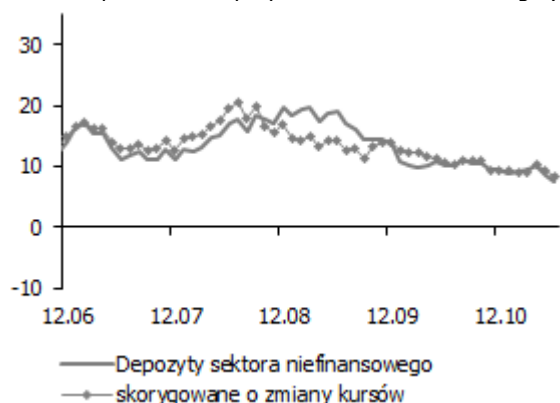
Tabela 12. Depozyty sektora niefinansowego (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Depozyty sektora niefinansowego ogółem, w tym:	530,3	584,0	620,4	619,8	627,2	7,4%	1,1%	1,2%
- gospodarstwa domowe	369,1	401,3	422,4	434,2	435,8	8,6%	3,2%	0,4%
- przedsiębiorstwa	146,6	167,5	182,8	170,7	176,2	5,2%	-3,6%	3,2%
- instytucje niekomercyjne	14,6	15,3	15,2	14,8	15,2	-0,3%	-0,1%	2,5%
Struktura wg waluty								
- złotowe	469,6	523,9	557,7	558,0	562,6	7,4%	0,9%	0,8%
- walutowe	60,7	60,1	62,7	61,8	64,7	7,5%	3,2%	4,7%

¹⁹ Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych tempo wzrostu byłoby zbliżone.

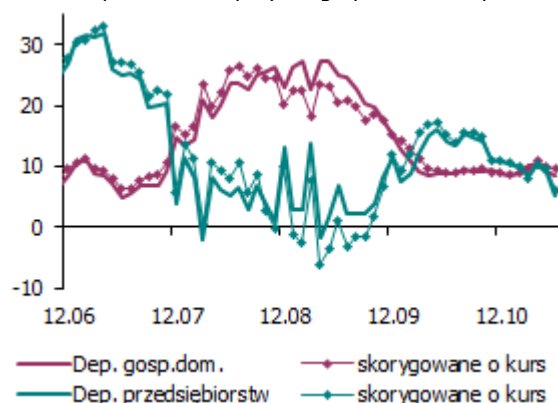
Wykres 61.

Roczne tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego (%)

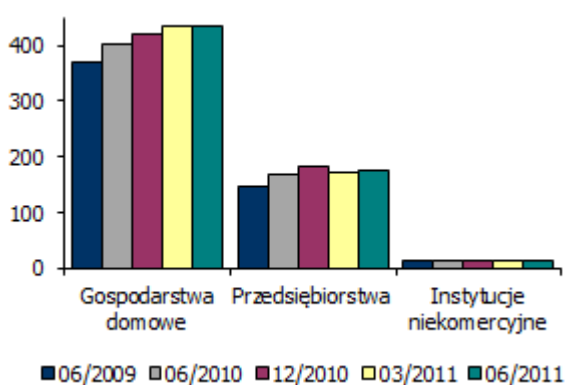
Wykres 62.

Roczne tempo wzrostu depozytów gosp.dom. i sek. przeds. (%)

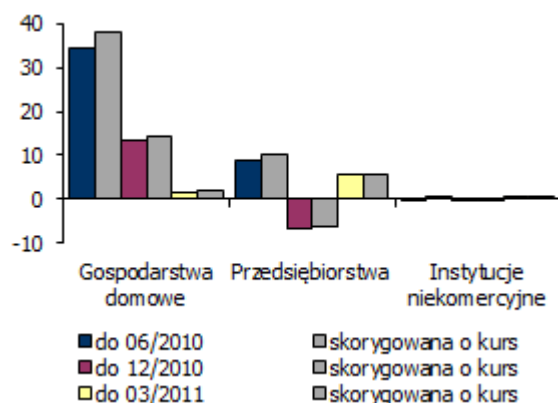
Wykres 63.

Depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 64.

Zmiana stanu depozytów (mld zł)

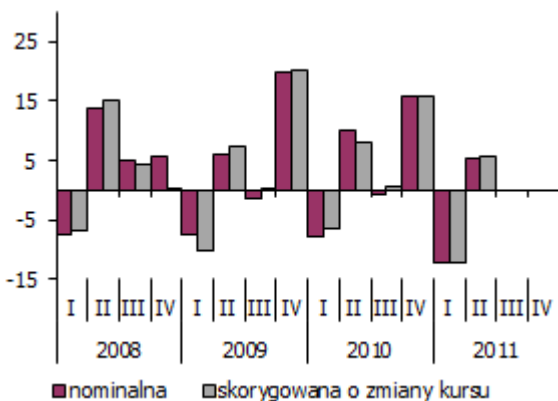
Wykres 65.

Kwartałna zmiana depozytów gospodarstw domowych (mld zł)

Wykres 66.

Kwartałna zmiana depozytów przedsiębiorstw (mld zł)

Depozyty sektora niefinansowego wzrosły w I półroczu br. jedynie o 6,9 mld zł, tj. o **1,1%** (rok/rok wzrosły o 43,2 mld zł; 7,4%)²⁰, przy czym:

- depozyty **gospodarstw domowych wzrosły** o 13,5 mld zł, tj. o 3,2% (rok/rok o 34,5 mld zł; 8,6%);
- depozyty sektora **przedsiębiorstw zmniejszyły się** o 6,6 mld zł, tj. o 3,6% (rok/rok wzrosły o 8,7 mld zł; 5,2%). Zwraca przy tym uwagę, że sezonowy spadek stanu depozytów w I kwartale br. był głębszy niż w poprzednich latach, a ich wzrost w II kwartale był niższy niż w latach ubiegłych.

Główną przyczyną obserwowanego w ostatnich okresach osłabienia dynamiki wzrostu depozytów (oprócz „efektu bazy statystycznej”) jest niskie tempo wzrostu płac oraz zmniejszenie atrakcyjności lokat bankowych.

²⁰ Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych tempo wzrostu byłoby nieznacznie wyższe.

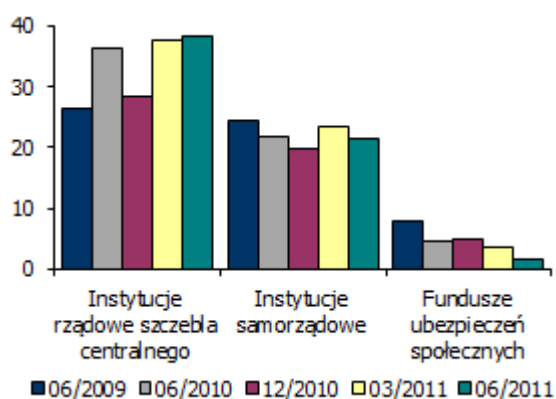
Jednocześnie obserwowana w minionych kwartałach poprawa sytuacji makroekonomicznej skłaniała część podmiotów do zwiększenia wydatków lub inwestycji. Z drugiej strony pogorszenie sytuacji dochodowej niektórych gospodarstw domowych i przedsiębiorstw zapewne znalazło odzwierciedlenie w zmniejszeniu poziomu ich depozytów.

Tabela 13. Depozyty sektora budżetowego (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Depozyty sektora budżetowego ogółem, w tym:	58,7	62,9	53,0	64,4	61,4	-2,5%	15,9%	-4,7%
- instytucje rządowe szczebla centralnego	26,5	36,4	28,3	37,5	38,3	5,2%	35,1%	2,2%
- instytucje samorządowe	24,4	21,8	19,8	23,4	21,6	-1,2%	8,7%	-8,0%
- fundusze ubezpieczeń społecznych	7,8	4,7	4,8	3,5	1,5	-68,2%	-68,6%	-56,8%

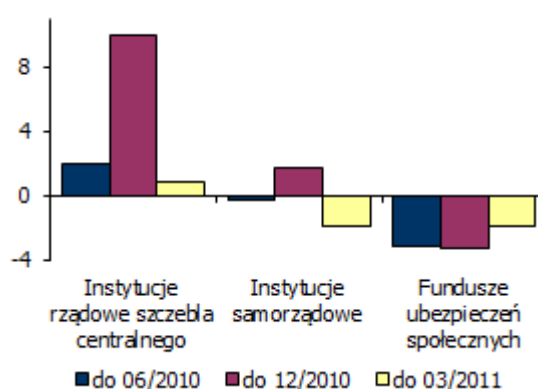
Wykres 67.

Depozyty sektora budżetowego (mld zł)

Wykres 68.

Zmiana stanu depozytów (mld zł)

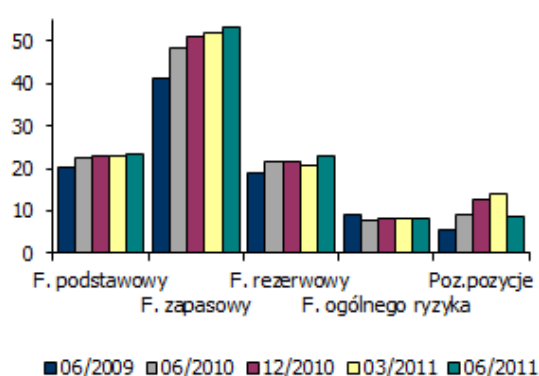

W I półroczu br. odnotowano **wzrost depozytów sektora budżetowego** o 8,4 mld zł, tj. o **15,9%** (rok/rok spadek o 1,6 mld zł; 2,5%). Należy jednak zaznaczyć, że na skutek wejścia w życie 1 maja 2011 r. zmian w ustawie o finansach publicznych²¹, w części banków nastąpił odpływ depozytów.

Z innych źródeł obcego finansowania warto zwrócić uwagę na **wzrost zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych** o 8,1 mld zł (33,2%), co oznacza że przewyższył on wzrost depozytów sektora niefinansowego. Wynikał on głównie z dużej emisji przeprowadzonej przez jeden duży bank. Pomimo to środki te nadal stanowiły marginalne źródło finansowania działalności większości banków (pozycja ta stanowiła zaledwie 2,9% ogółu zobowiązań). **Zobowiązania podporządkowane** pozostały na poziomie zbliżonym do końca ub.r. (wzrost nieznacznie ponad 0,1 mld zł; tj. o 1,5%).

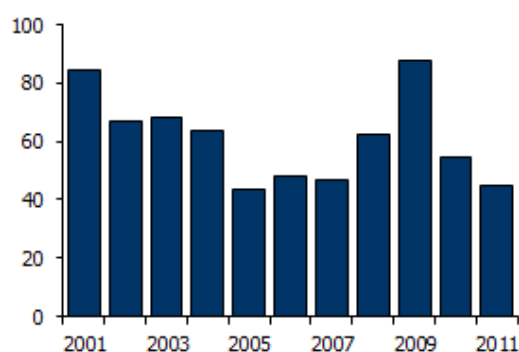
Wykres 69.

Struktura kapitałów sektora bankowego (mld zł)

Wykres 70.

Podział zysków – udział zysku zatrzymanego w bankach (%)

²¹ Zgodnie z zapisami ustawy NFZ, wszystkie agencje wykonawcze oraz inne państwowe osoby prawne (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego) są zobligowane do lokowania złotych wolnych środków pieniężnych w formie depozytu u Ministra Finansów (obowiązek nie obejmuje środków pochodzących z dotacji z budżetu).

W I połowie br. **kapitały (fundusze) sektora bankowego, wzrosły** o 0,6 mld zł, tj. **0,5%** (rok/rok o 7,1 mld zł; o 6,5%). Ograniczony wzrost kapitałów wynikał ze zwiększenia kapitału podstawowego o 0,2 mld zł, kapitału zapasowego o 2,5 mld zł, kapitałów rezerwowych o 1,4 mld zł i funduszu ogólnego ryzyka o 0,3 mld zł, przy jednoczesnym zmniejszeniu salda pozostałych pozycji o 3,9 mld zł na skutek podziału zysku za rok 2010.

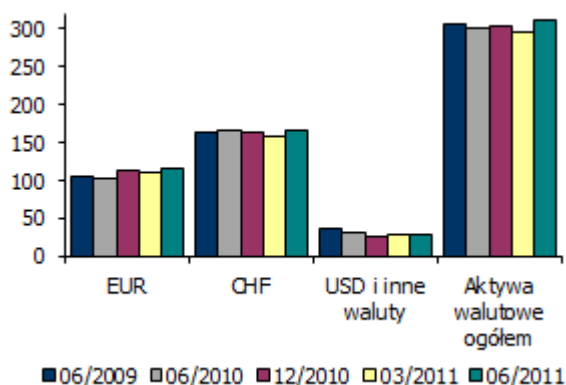
Po rekordowym zasileniu kapitałów do jakiego doszło w 2009 r., od ubiegłego roku banki powróciły do praktyki, w której około połowy zysków przeznaczona jest na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. W 2011 r. **banki przeznaczają na zasilenie kapitałów około 45% zysku wypracowanego w 2010 r.** (w 2010 r. było to 54%, a w rekordowym pod tym względem 2009 r. aż 88%). Trzeba przy tym podkreślić różnice w podziale zysków pomiędzy bankami komercyjnymi i spółdzielczymi. W przypadku **banków komercyjnych** około **42%** zysku za 2010 r. zostało pozostawionych w bankach (w 2010 r. około 52%, a w 2009 r. około 88%), a reszta została wypłacona akcjonariuszom (6,6 mld zł). Z kolei, w przypadku **banków spółdzielczych prawie cały zysk** (94%) pozostał w bankach, co jest charakterystyczną cechą tej grupy banków.

Z uwagi na utrzymujące się trudne uwarunkowania zewnętrzne (m.in. wysoka zmienność globalnych rynków finansowych, trudności z pozyskaniem środków na rynku finansowym, obawa o spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego i szybko rosnące zadłużenie sektora finansów publicznych) kwestia utrzymania przez banki wysokiego poziomu kapitałów ma szczególne znaczenie. Dlatego też, **nie można wykluczyć zasadności wprowadzenia przez KNF rekomendacji odnośnie wypłat z zysku za rok 2011** w celu dalszego wzmocnienia bazy kapitałowej i zdolności do absorpcji nieoczekiwanych strat.

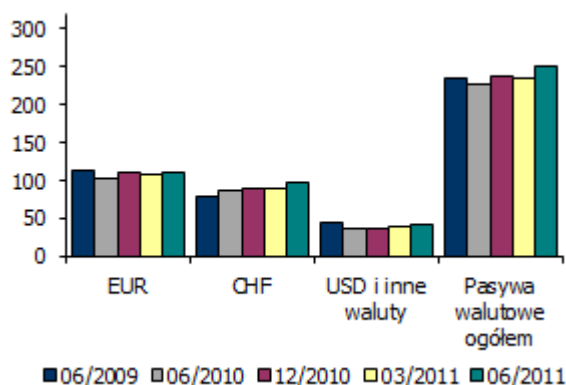
Tabela 14. Struktura walutowa bilansu i niedopasowanie aktywów do źródeł finansowania (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Suma bilansowa	1 049,3	1 127,2	1 159,4	1 197,2	1 224,4	8,6%	5,6%	2,3%
Aktywa złotowe	743,9	825,5	854,9	901,7	913,8	10,7%	6,9%	1,3%
Aktywa walutowe	305,4	301,8	304,4	295,6	310,6	2,9%	2,0%	5,1%
- EUR	105,6	103,2	114,6	109,5	115,5	11,9%	0,8%	5,5%
- CHF	163,3	166,4	164,4	157,8	167,2	0,5%	1,7%	6,0%
- USD i inne waluty	36,5	32,1	25,4	28,3	27,8	-13,6%	9,3%	-1,8%
Pasywa złotowe	813,1	899,3	922,9	961,6	973,3	8,2%	5,5%	1,2%
Pasywa walutowe	236,2	227,9	236,5	235,7	251,1	10,2%	6,2%	6,6%
- EUR	113,1	103,8	109,6	108,8	111,7	7,6%	2,0%	2,7%
- CHF	78,3	87,0	89,1	88,6	97,1	11,7%	9,0%	9,6%
- USD i inne waluty	44,7	37,1	37,8	38,3	42,3	13,9%	11,8%	10,6%
Niedopasowanie aktywów do źródeł finansowania								
1/ w mld zł								
Aktywa walutowe	-69,2	-73,9	-67,9	-59,9	-59,5	-19,5%	-12,5%	-0,8%
- EUR	7,6	0,6	-5,0	-0,7	-3,8	-755,3%	-23,6%	445,3%
- CHF	-85,0	-79,4	-75,3	-69,2	-70,1	-11,7%	-6,9%	1,4%
- USD i inne waluty	8,2	5,0	12,4	10,0	14,5	191,5%	16,9%	45,8%
2/ jako % sumy bilansowej								
Aktywa walutowe	-6,6%	-6,6%	-5,9%	-5,0%	-4,9%	x	x	x
- EUR	0,7%	0,1%	-0,4%	-0,1%	-0,3%	x	x	x
- CHF	-8,1%	-7,0%	-6,5%	-5,8%	-5,7%	x	x	x
- USD i inne waluty	0,8%	0,4%	1,1%	0,8%	1,2%	x	x	x

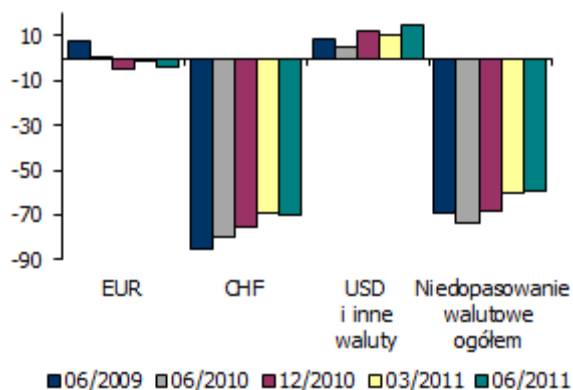
Wykres 71.
Aktywa walutowe (mld zł)

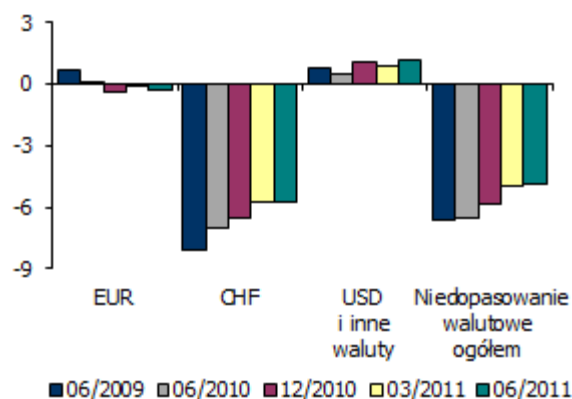
Wykres 72.
Pasywa walutowe (mld zł)

Wykres 73.
Niedopasowanie walutowe aktywów i pasywów (mld zł)

Wykres 74.
Udział niedopasowania w sumie bilansowej (%)

W I półroczu br. **niedopasowanie walutowe**²² uległo zmniejszeniu i na koniec czerwca wynosiło 59,5 mld zł, co stanowiło 4,9% sumy bilansowej (na koniec ub.r. odpowiednio 67,9 mld zł i 5,9%). **Niedopasowanie dotyczyło CHF** (niedopasowanie wynosiło 70,1 mld zł i stanowiło 5,7% sumy bilansowej) i wynikało z faktu, że nie wszystkie banki udzielające kredytów w tej walucie posiadały odpowiednie źródła ich finansowania. Pozostałe waluty były „zbilansowane” – w przypadku EUR banki wykazywały minimalny niedobór źródeł finansowania (-3,8 mld zł; -0,3% sumy bilansowej), a w przypadku pozostałych walut występowała nadwyżka (14,5 mld zł; 1,2%).

Obserwowane w skali sektora niedopasowanie walutowe jest przede wszystkim pochodną działalności trzech banków, które w minionych okresach prowadziły szeroką działalność w zakresie walutowych kredytów mieszkaniowych nie mając przy tym bezpośrednich źródeł ich finansowania walutowego (w związku z tym wykorzystywały one transakcje typu swap).

²² Zdefiniowane jako różnica pomiędzy pasywami walutowymi, a aktywami walutowymi.

2.3 Operacje pozabilansowe

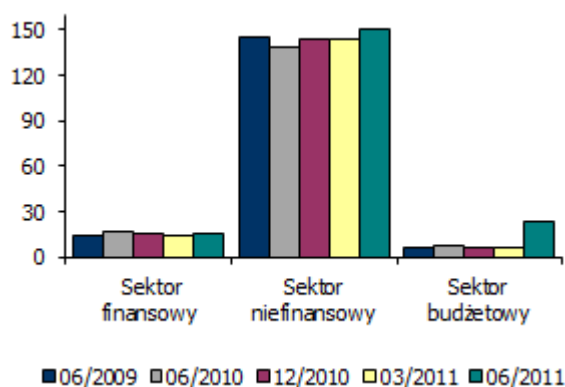
W I półroczu br. skala operacji pozabilansowych pozostała relatywnie stabilna, aczkolwiek odnotowano wzrost aktywności banków na rynku instrumentów pochodnych na stopę procentową.

Tabela 15. Zobowiązania pozabilansowe udzielone i otrzymane (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
1/ Zobowiązania udzielone								
dotyczące finansowania	166,4	163,3	165,1	165,5	189,1	15,8%	14,5%	14,3%
- sektor finansowy	15,0	16,7	15,4	14,9	15,7	-6,5%	1,5%	5,0%
- sektor niefinansowy	145,2	139,1	143,8	144,3	150,1	7,9%	4,3%	4,0%
- sektor budżetowy	6,2	7,4	5,9	6,2	23,4	214,2%	299,8%	275,4%
gwarancyjne	39,7	44,5	48,6	47,4	49,7	11,5%	2,1%	4,7%
- sektor finansowy	6,2	9,3	10,2	9,2	10,5	12,5%	3,2%	13,4%
- sektor niefinansowy	32,9	34,4	37,9	37,5	38,2	11,1%	0,9%	1,9%
- sektor budżetowy	0,6	0,8	0,6	0,6	0,9	17,3%	69,0%	47,6%
2/ Zobowiązania otrzymane								
dotyczące finansowania	71,3	53,1	56,4	54,1	58,8	10,8%	4,2%	8,6%
- sektor finansowy	61,8	52,3	55,5	53,2	49,8	-4,8%	-10,4%	-6,5%
- sektor niefinansowy	9,4	0,8	0,9	0,9	0,9	19,3%	9,1%	1,0%
- sektor budżetowy	0,2	0,1	0,0	0,0	8,1	12520,4%	17033,4%	54917,9%
gwarancyjne	75,6	77,5	75,8	78,6	79,3	2,3%	4,5%	0,9%
- sektor finansowy	19,1	19,3	20,0	20,5	19,6	1,2%	-2,1%	-4,5%
- sektor niefinansowy	49,5	50,5	48,3	50,8	52,4	3,7%	8,6%	3,2%
- sektor budżetowy	7,0	7,6	7,6	7,3	7,3	-4,2%	-4,0%	0,0%

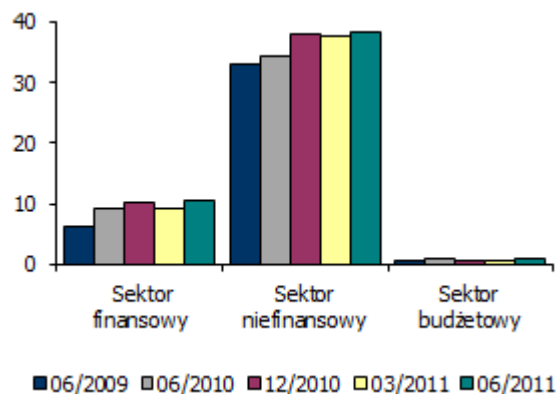
Wykres 75.

Udzielone zobowiązania dotyczące finansowania (mld zł)

Wykres 76.

Udzielone gwarancje (mld zł)

Wartość udzielonych zobowiązań dotyczących finansowania zwiększyła się do **189,1 mld zł**, tj. o 14,5% (rok/rok o 15,8%), przy czym wynikało to głównie ze wzrostu zobowiązań wobec sektora budżetowego. Większość zobowiązań (blisko 80%) stanowiły zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego, co wynikało przede wszystkim z tytułu przyznanych linii kredytowych (133,3 mld zł).

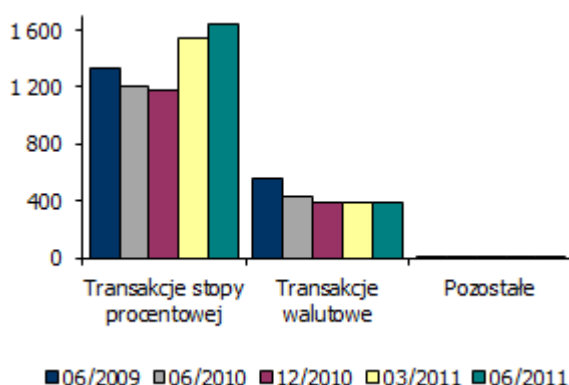
Wartość gwarancji udzielonych przez banki zwiększyła się do **49,7 mld zł**, tj. o 2,1% (rok/rok o 11,5%), z czego większość (około 66%) stanowiły gwarancje udzielone na rzecz podmiotów sektora niefinansowego (w tym 13,1 mld zł z tytułu poręczenia spłaty kredytów).

Z drugiej strony banki dysponowały zobowiązaniami otrzymanymi od innych podmiotów dotyczącymi finansowania w wysokości 58,8 mld zł (w tym 49,8 mld zł przypadają na zobowiązania udzielone przez podmioty sektora finansowego) oraz gwarancjami udzielonymi przez inne podmioty na kwotę 79,3 mld zł (w tym 52,4 mld zł zostało udzielonych przez podmioty sektora niefinansowego).

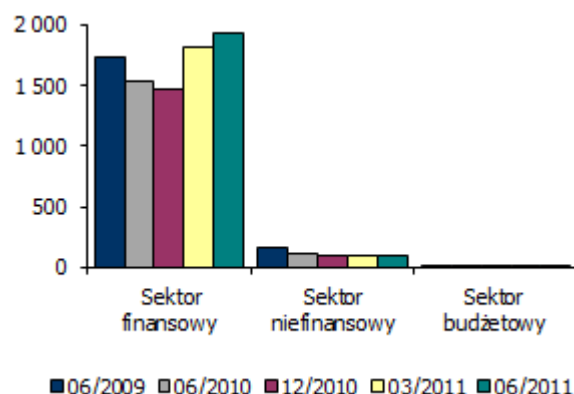
Tabela 16. Instrumenty pochodne, wartość nominalna (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Transakcje pochodne ogółem	1 902,5	1 654,6	1 579,1	1 940,2	2 029,9	22,7%	28,6%	4,6%
w tym:								
- sektor finansowy	1 728,4	1 538,8	1 467,3	1 823,9	1 931,6	25,5%	31,6%	5,9%
- sektor niefinansowy	164,7	110,2	97,2	103,9	92,6	-16,0%	-4,7%	-10,9%
- sektor budżetowy	9,4	5,6	14,6	12,4	5,8	3,7%	-60,3%	-53,4%
w tym:								
- rezydent	820,9	681,6	669,5	884,8	948,6	39,2%	41,7%	7,2%
- nierezydent	1 081,6	973,0	909,6	1 055,4	1 081,3	11,1%	18,9%	2,5%
1/ Transakcje stopy procentowej	1 333,3	1 210,7	1 183,5	1 539,3	1 640,0	35,5%	38,6%	6,5%
- Overnight Index Swap	59,5	115,4	77,2	101,6	105,2	-8,8%	36,2%	3,6%
- pozostałe IRS	827,9	696,3	693,6	809,0	843,1	21,1%	21,6%	4,2%
- FRA	432,6	380,7	398,0	605,8	669,1	75,8%	68,1%	10,5%
- opcje Cap, Floor, Collar, Swaption	8,8	7,3	7,8	8,1	7,2	-1,4%	-7,2%	-10,5%
- pozostałe	4,5	11,1	6,8	14,8	15,3	38,1%	124,1%	3,2%
w tym:								
- PLN	1 126,4	1 001,8	1 019,6	1 354,5	1 468,8	46,6%	44,1%	8,4%
- EUR	114,4	113,2	95,7	106,6	98,5	-13,0%	2,9%	-7,7%
- USD	34,0	38,9	38,2	47,7	39,7	1,9%	3,7%	-16,8%
- pozostałe	58,6	56,8	29,9	30,5	33,1	-41,8%	10,7%	8,6%
2/ Transakcje walutowe (FX)	559,4	435,4	389,9	394,5	384,4	-11,7%	-1,4%	-2,6%
- FX swap	208,6	189,6	175,1	186,0	184,0	-2,9%	5,1%	-1,1%
- Cross currency interest rate swap	120,2	124,8	115,3	107,2	107,4	-14,0%	-6,9%	0,2%
- Outright Forward	104,5	77,6	63,8	66,5	61,2	-21,1%	-4,0%	-7,9%
- FX option	123,3	41,1	33,2	31,2	29,2	-28,9%	-12,0%	-6,4%
- pozostałe	2,9	2,4	2,5	3,6	2,6	9,0%	4,9%	-28,2%
w tym:								
- EUR/PLN	256,1	173,8	154,4	141,6	141,3	-18,7%	-8,5%	-0,2%
- USD/PLN	73,6	72,4	73,5	87,3	83,8	15,8%	14,1%	-4,0%
- inne/PLN	115,3	94,9	89,8	91,6	90,3	-4,9%	0,6%	-1,5%
- EUR/USD	16,9	27,0	23,8	24,7	26,2	-2,9%	10,2%	5,9%
- inne pary walut	97,5	67,3	48,5	49,2	42,8	-36,4%	-11,8%	-13,0%
3/ Kredytowe instrumenty pochodne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x	x	x
4/ Transakcje kapitałowymi instr. finansowymi	9,7	8,4	5,7	6,4	5,5	-34,0%	-2,5%	-13,7%

Wykres 77.
Transakcje pochodne (mld zł)

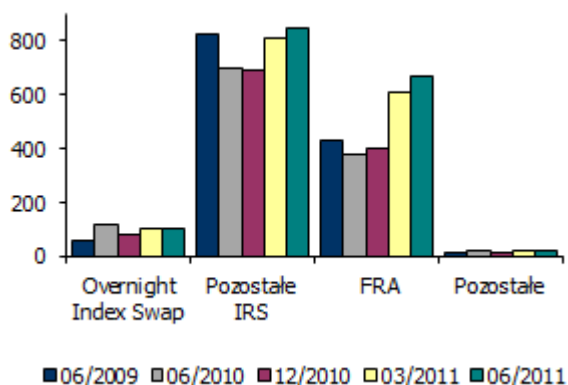

Wykres 78.
Struktura sektorowa transakcji pochodnych (mld zł)

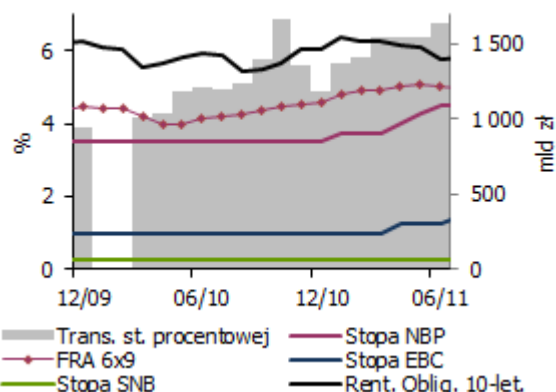
Wykres 79.

Transakcje stopy procentowej (mld zł)

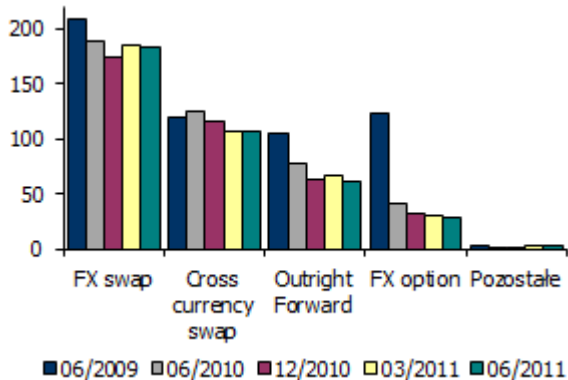
Wykres 80.

Skala transakcji a zmienność stóp procentowych (mld zł; %)²³

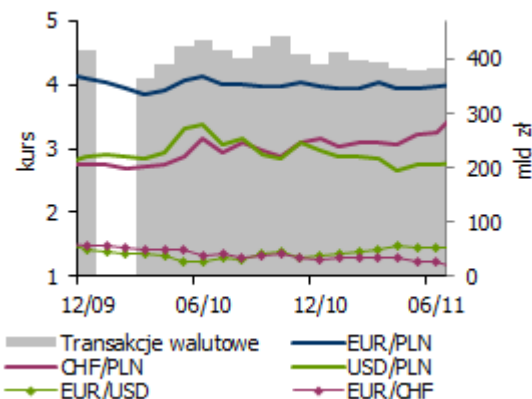
Wykres 81.

Transakcje walutowe (mld zł)

Wykres 82.

Skala transakcji a zmienność kursów walut (mld zł; zł)²⁴

Na koniec czerwca br. **wartość nominalna zawartych transakcji instrumentami pochodnymi** wynosiła 2 029,9 mld zł i była **o 28,6% wyższa** niż na koniec ub.r. Otwarte pozycje na instrumentach pochodnych wykazało 50 banków, przy czym **na 5 banków przypadało prawie 70% zawartych transakcji** (według wartości nominalnej), a na 10 banków ponad 90%.

Trzeba przy tym dodać, że instrumenty pochodne w portfelach banków to **przede wszystkim instrumenty będące przedmiotem obrotu na rynku pozagiełdowym**, co z jednej strony wynika z lepszego rozwoju rynku pozagiełdowego, a z drugiej z możliwości lepszego dopasowania warunków transakcji do potrzeb inwestorów.

W strukturze podmiotowej transakcji pochodnych dominują transakcje zawarte pomiędzy samymi bankami, na które przypada około 95% wolumenu zawartych transakcji²⁵. Udział transakcji zawieranych z pozostałymi instytucjami sektora finansowego jest marginalny (wynosi około 1%), co wynika m.in. z ograniczonego zainteresowania tym rynkiem ze strony funduszy inwestycyjnych oraz braku odpowiednich przepisów wykonawczych, które umożliwiłyby funduszom emerytalnym zabezpieczenie się przed niekorzystnymi zmianami cen posiadanych obligacji skarbowych. Niewielki był też udział transakcji z podmiotami sektora niefinansowego (około 4%), przy czym należy tu odróżnić transakcje instrumentami związanymi ze stopą procentową gdzie udział pomiotów sektora niefinansowego był znikomy (około 2% wolumenu tych transakcji) od transakcji walutowymi instrumentami pochodnymi, gdzie ich udział był znaczący (ponad 16%). Trzeba przy tym dodać, że istotną przyczyną spadku aktywności sektora niefinansowego na rynku walutowych instrumentów pochodnych były doświadczenia lat 2008-2009 w zakresie transakcji opcyjnych, co zmniejszyło popyt przedsiębiorstw na te produkty. Ponadto nowelizacja przez KNF Rekomendacji A i I zmusiła banki do poprawy zarządzania ryzykiem walutowym i ryzykiem związanym z instrumentami pochodnymi, m.in. w drodze poprawy

²³ Do marca 2010 r. dane o wartości pozycji dostępne były jedynie w okresach kwartalnych.

²⁴ Jak wyżej.

²⁵ Szerzej na temat rynku instrumentów pochodnych zob. kolejne edycje „Rozwoju systemu finansowego w Polsce”, NBP.

procesu informowania klientów o ryzyku związanym z transakcjami, wzmocnienia standardów dokumentacji transakcji pochodnych, jak też preferencji oferowania klientom prostych produktów.

W strukturze ze względu na **kraj pochodzenia** uwagę zwraca **wysoki udział operacji zawieranych z nierezydentami** (na koniec czerwca br. stanowiły one 53,3% ogółu aktywnych transakcji pochodnych), co związane jest z ich wysokim udziałem w transakcjach IRS (bez OIS), FRA oraz fx swap i CCIRS.

W strukturze produktowej dominują instrumenty pochodne stopy procentowej (głównie nominowane w złotych), których wartość nominalna na koniec czerwca br. stanowiła ponad 80% wartości ogółu otwartych pozycji na instrumentach pochodnych. Wśród nich najważniejsze instrumenty stanowiły transakcje OIS (5,2% ogółu otwartych pozycji na wszystkich instrumentach pochodnych), pozostałe IRS (41,5%) oraz FRA (33,0%), przy czym najlepiej rozwiniętym rynkiem był rynek FRA²⁶. Na **walutowe instrumenty pochodne** przypadało niespełna **20%** wartości ogółu otwartych pozycji, przy czym największe znaczenie mają transakcje Fx swap (9,1%), CCIRS (5,3%) i outright forward (3,0%). Pozostałe rodzaje instrumentów pochodnych miały marginalne znaczenie.

Obserwowany w I półroczu br. wzrost wartości otwartych pozycji **wynikał** przede wszystkim **ze wzrostu wolumenu transakcji FRA oraz transakcji IRS, co należy wiązać z oczekiwaniami banków na wzrost stóp procentowych** (zacieśnienie polityki pieniężnej przez RPP). W konsekwencji banki dążyły do zabezpieczenia się przed ryzykiem stopy procentowej (przede wszystkim z tytułu potencjalnych strat na skutek spadku cen papierów skarbowych), jak też rozwijały strategie inwestycyjne o charakterze spekulacyjnym i arbitrażowym.

Wartość pozycji otwartych na rynku walutowych instrumentów pochodnych pozostała na poziomie zbliżonym do końca ub.r. Związane to było z obserwowaną w I połowie br. relatywną stabilnością kursów walutowych (do gwałtownego osłabienia złotego na przełomie II i III kwartału), a w związku z tym m.in. stabilizacją popytu przedsiębiorstw na zabezpieczenie przed ryzykiem kursowym. Do stabilności poziomu otwartych pozycji przyczyniła się też obserwowana w ostatnich okresach zmiana w zarządzaniu przez banki ryzykiem związanym z portfelem walutowych kredytów mieszkaniowych. Z jednej strony części banków udało się pozyskać długoterminowe finansowanie w walutach obcych (na ogół od podmiotów grupy macierzystej). Z drugiej, banki coraz częściej stosowały długoterminowe transakcje CIRS (dwo- a nawet pięcioletnie), zamiast rolowania krótkoterminowych transakcji fx swap.

²⁶ W 2010 r. średnie dzienne obroty na rynku FRA wynosiły 3,5 mld zł, na rynku OIS około 1,0 mld zł, a na rynku pozostałych IRS około 1,4 mld zł. Wyższa nominalna wartość transakcji IRS niż FRA wynika z faktu, że transakcje IRS często zawierane są na okresy kilkuletnie, co powoduje, że pozostają one dłużej w pozabilansie.

Reasumując, w I półroczu br. **aktywność sektora bankowego** mierzona tempem wzrostu sumy bilansowej, zatrudnienia i sieci sprzedaży **pozostała ograniczona**. Należy to łączyć z utrzymującą się niepewnością co do przyszłego rozwoju koniunktury oraz procesami dostosowawczymi na poziomie banków zmierzającymi do wzmocnienia zarządzania ryzykiem i poprawy efektywności działania.

Tempo wzrostu akcji kredytowej było umiarkowane. Głównymi obszarami rozwoju akcji kredytowej były kredyty dla przedsiębiorstw, kredyty mieszkaniowe oraz kredyty dla przedsiębiorców indywidualnych. Z drugiej strony odnotowano stagnację akcji kredytowej dla sektora budżetowego oraz zmniejszenie zadłużenia z tytułu kredytów konsumpcyjnych. W szczególności uwagę zwraca, **wyraźne ożywienie akcji kredytowej dla przedsiębiorstw**, a zwłaszcza wzrost akcji kredytowej dla dużych przedsiębiorstw, które od 2009 r. zmniejszały poziom zadłużenia w bankach. Za korzystną należy uznać strukturę produktową tego przyrostu, tj. wzrost kredytów operacyjnych oraz kredytów inwestycyjnych. Wydaje się zatem, że ożywienie gospodarki zaczyna przekładać się na wzrost popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw, a stabilizacja jakości portfela kredytowego na zwiększenie jego podaży ze strony banków. **Tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych było zbliżone do poprzednich okresów. Za pozytywne** należy uznać **dominację kredytów złotych** w strukturze nowo udzielanych kredytów (silny wpływ „RnS”). Akcja kredytowa w walutach obcych jest rozwijana głównie przez mniejsze podmioty, podczas gdy większość dużych i średnich banków ograniczyła kredytowanie w walutach obcych. **Za niekorzystne** należy uznać **rekordowo wysoki udział** w strukturze nowo udzielanych kredytów, **kredytów o LTV powyżej 80% oraz o okresie kredytowania powyżej 25 lat**, co prowadzi m.in. do wzrostu ryzyka na poziomie klienta i banku. Ryzyko wiąże się też z wysokim udziałem w sprzedaży kredytów udzielanych w ramach Programu „Rodzina na swoim”, co związane jest ze skokowym wzrostem rat spłaty po zakończeniu 8-letniego okresu dopłat. **Spadek akcji kredytowej w obszarze kredytów konsumpcyjnych** należy łączyć z zaostrzeniem polityki kredytowej banków, wejściem w życie Rekomendacji T, jak też sprzedażą części portfela złych kredytów przez Kredyt Bank i BRE oraz zmianą zasad księgowania portfela kredytów przejętego przez Santander Consumer od AIG. Wpływ zmian regulacyjnych powinien mieć charakter krótko- lub średnioterminowy (okres dostosowawczy). Natomiast **w długim okresie Rekomendacja T powinna sprzyjać rozwojowi akcji kredytowej** m.in. w drodze zmniejszenia kosztów ryzyka kredytowego. Istotnym **zagrożeniem dla rozwoju akcji kredytowej** w kolejnych okresach, **może być gwałtowne pogorszenie klimatu inwestycyjnego** na świecie oraz obawy o nawrót recesji w USA i UE. **Może to prowadzić do ponownego ograniczenia popytu na kredyt ze strony części przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, jak też do bardziej selektywnej jego podaży przez banki.**

Obserwowany wysoki przyrost portfela instrumentów dłużnych był silnie skoncentrowany w jednym banku.

Nadal obserwowany jest spadek tempa wzrostu bazy depozytowej, co wynikało z relatywnie niskiego przyrostu depozytów gospodarstw domowych połączonego ze spadkiem depozytów przedsiębiorstw. Utrzymujący się w ostatnich okresach niski wzrost depozytów gospodarstw domowych należy łączyć z niskim tempem wzrostu płac oraz relatywnie niskim oprocentowaniem depozytów.

W związku z niską dynamiką depozytów sektora niefinansowego, **głównym czynnikiem wzrostu źródeł finansowania był przyrost zobowiązań wobec sektora finansowego** (głównie nierezydentów), a w mniejszym również depozytów sektora budżetowego oraz wzrost emisji własnych papierów wartościowych.

Skala **niedopasowania walutowego uległa zmniejszeniu, ale nadal stanowi istotny element ryzyka płynności dla banków domykających ją swapami.** Niedopasowanie walutowe jest przede wszystkim pochodną działalności trzech banków, które w minionych okresach prowadziły szeroką działalność w zakresie walutowych kredytów mieszkaniowych nie mając przy tym bezpośrednich źródeł ich finansowania walutowego.

Kapitały banków uległy tylko **nieznacznemu zwiększeniu**, co m.in. wynikało ze zwiększenia dywidend wypłaconych przez banki komercyjne.

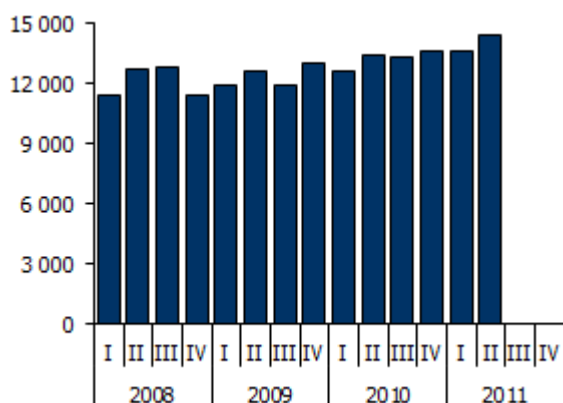
3 WYNIK FINANSOWY SEKTORA BANKOWEGO

W I półroczu br. odnotowano **silny wzrost zysku netto sektora bankowego**. Głównym źródłem poprawy był **wzrost wyniku odsetkowego oraz zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw**.

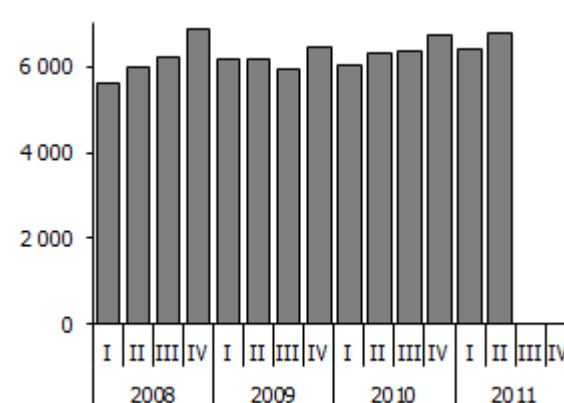
Tabela 17. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego (mln zł; %)

	Wynik w I półroczu			Zmiana 2011/ 2010		Wynik w ostatnich czterech kwartałach			
	2009	2010	2011	mln zł	%	III/2010	IV/2010	I/2011	II/2011
Wynik działalności bankowej	24 606	26 078	28 081	2 003	7,7%	13 357	13 647	13 671	14 410
- wynik z tytułu odsetek	12 250	14 788	16 827	2 038	13,8%	7 942	8 168	8 167	8 660
- wynik z tytułu opłat i prowizji	5 993	6 793	6 978	185	2,7%	3 462	3 499	3 392	3 586
- pozostałe pozycje	6 363	4 496	4 276	-220	-4,9%	1 953	1 981	2 112	2 164
Koszty działania	12 369	12 366	13 164	798	6,5%	6 371	6 740	6 391	6 773
Amortyzacja	1 263	1 354	1 253	-101	-7,4%	673	507	624	629
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	5 912	6 025	4 286	-1 739	-28,9%	2 692	2 517	2 123	2 163
WYNIK FINANSOWY NETTO	4 458	5 466	7 795	2 329	42,6%	3 047	2 907	3 762	4 033

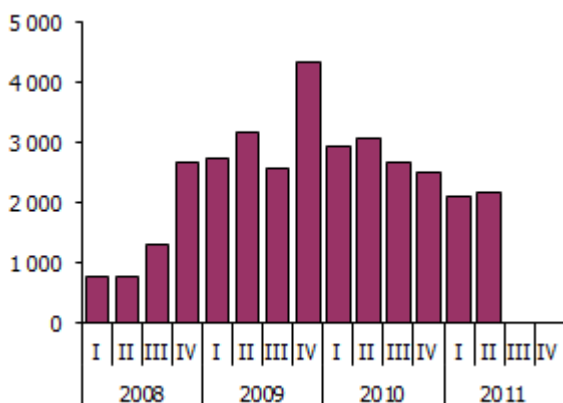
Wykres 83.
Wynik działalności bankowej (mln zł)

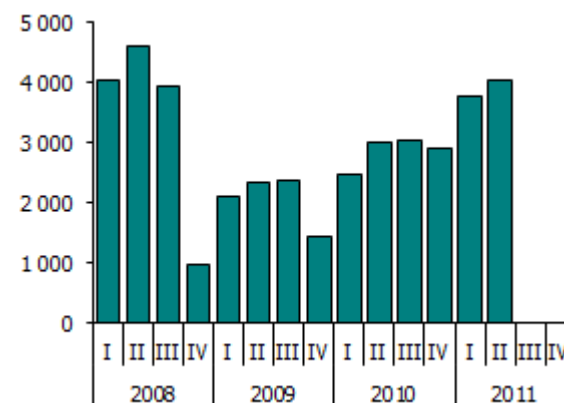
Wykres 84.
Koszty działania (mln zł)

Wykres 85.
Ujemne saldo odpisów/rezerw (mln zł)

Wykres 86.
Wynik finansowy netto (mln zł)

Wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł **7,8 mld zł**, co oznacza jego wzrost w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. o 2,3 mld zł, tj. o **42,6%**. Jednocześnie wynik I półrocza ukształtował się na poziomie zbliżonym do rekordowych wyników odnotowanych w analogicznym okresie 2007 r. i 2008 r. (odpowiednio 7,2 mld zł i 8,7 mld zł).

Poprawa wyników nastąpiła w 374 podmiotach skupiających 79,1% aktywów sektora, przy czym:

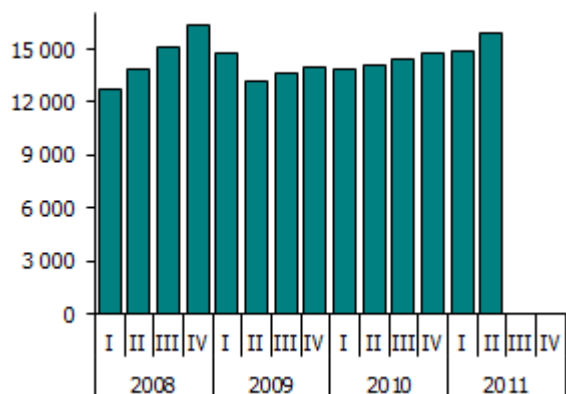
- uwagę zwraca **wygenerowanie zysku lub zmniejszenie strat przez kilka banków, które w ubiegłym roku notowały wysokie straty;**
- na koniec czerwca br. **5 banków komercyjnych, 11 oddziałów instytucji kredytowych i 2 banki spółdzielcze wykazały stratę netto** w łącznej wysokości 425 mln zł, a ich łączny udział w aktywach sektora wynosił 3,5%. Oznacza to jednak istotną poprawę w stosunku do analogicznego okresu ub.r. kiedy łączna skala strat wyniosła 865 mln zł, a stratę wykazało 19 podmiotów skupiających 8,8% aktywów sektora.
- w przypadku banków spółdzielczych poprawę wyników odnotowało 347 banków, a 239 ich pogorszenie.

Tabela 18. Wynik odsetkowy sektora bankowego (mln zł; %)

	Wynik w I półroczu			Zmiana 2011/2010		Wynik w ostatnich czterech kwartałach			
	2009	2010	2011	mln zł	%	III/2010	IV/2010	I/2011	II/2011
PRZYCHODY	27 996	27 970	30 866	2 896	10,4%	14 484	14 813	14 946	15 920
1/ Sektor finansowy	2 829	2 662	3 273	611	23,0%	1 387	1 401	1 557	1 716
2/ Sektor niefinansowy	20 739	20 494	21 834	1 340	6,5%	10 552	10 723	10 640	11 194
Gospodarstwa domowe	14 506	14 799	15 529	730	4,9%	7 621	7 638	7 589	7 940
Kredyty konsumpcyjne	7 847	8 529	8 022	-507	-5,9%	4 300	4 177	4 039	3 982
- karty kredytowe	957	1 020	916	-104	-10,2%	506	445	451	465
- samochodowe	475	428	386	-42	-9,8%	219	217	209	177
- ratalne	2 714	2 671	2 682	12	0,4%	1 321	1 378	1 336	1 346
- pozostałe	3 702	4 410	4 037	-373	-8,4%	2 254	2 137	2 043	1 994
Kredyty mieszkaniowe	3 911	3 777	4 776	999	26,4%	2 152	2 205	2 200	2 575
- złotowe	2 191	2 387	3 137	750	31,4%	1 392	1 479	1 440	1 697
- walutowe	1 721	1 390	1 639	249	17,9%	759	726	760	879
Pozostałe kredyty	2 748	2 493	2 731	238	9,6%	1 170	1 256	1 349	1 383
Przedsiębiorstwa	6 132	5 570	6 164	594	10,7%	2 860	3 012	2 983	3 181
- MSP	3 540	3 387	3 961	575	17,0%	2 036	1 932	1 942	2 020
- duże przedsiębiorstwa	2 592	2 183	2 202	19	0,9%	824	1 079	1 041	1 161
Instytucje niekomercyjne	101	126	142	16	12,5%	71	73	69	73
3/ Sektor budżetowy	879	984	1 247	262	26,7%	514	568	597	650
4/ Instrumenty dłużne	3 548	3 829	4 512	683	17,8%	2 032	2 121	2 151	2 360
KOSZTY	15 746	13 181	14 039	858	6,5%	6 542	6 645	6 779	7 260
1/ Sektor finansowy	5 088	3 514	3 942	428	12,2%	1 720	1 822	1 833	2 109
2/ Sektor niefinansowy	9 594	8 672	9 020	347	4,0%	4 266	4 282	4 450	4 570
Gospodarstwa domowe	7 095	6 449	6 419	-30	-0,5%	3 101	3 084	3 213	3 207
Przedsiębiorstwa	2 285	2 045	2 427	382	18,7%	1 071	1 109	1 152	1 275
Instytucje niekomercyjne	215	179	174	-5	-2,7%	94	89	85	88
3/ Sektor budżetowy	1 063	995	1 077	82	8,3%	556	541	497	581
WYNIK ODSETKOWY	12 250	14 788	16 827	2 038	13,8%	7 942	8 168	8 167	8 660
1/ Sektor finansowy	-2 259	-852	-669	183	-21,5%	-333	-421	-276	-393
2/ Sektor niefinansowy	11 144	11 822	12 815	993	8,4%	6 285	6 441	6 191	6 624
Gospodarstwa domowe	7 412	8 350	9 110	760	9,1%	4 520	4 554	4 376	4 734
Przedsiębiorstwa	3 847	3 525	3 737	212	6,0%	1 789	1 902	1 832	1 905
Instytucje niekomercyjne	-114	-53	-32	21	-39,3%	-23	-16	-17	-15
3/ Sektor budżetowy	-184	-11	169	180	-1678%	-42	26	100	69

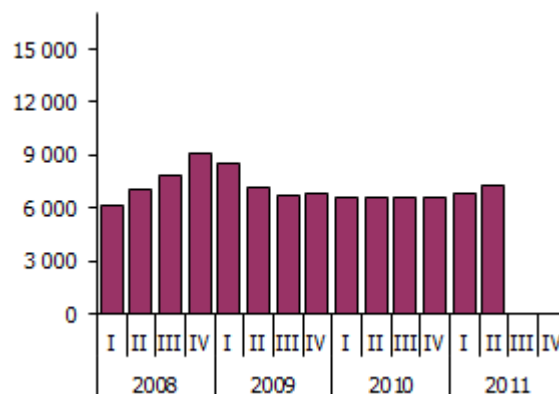
Wykres 87.

Przychody odsetkowe (mln zł)

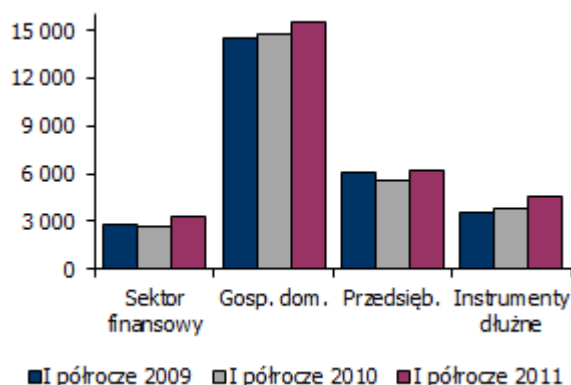
Wykres 88.

Koszty odsetkowe (mln zł)

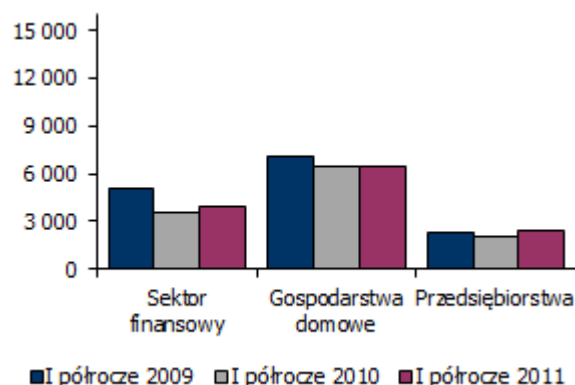
Wykres 89.

Wybrane przychody odsetkowe (mln zł)

Wykres 90.

Wybrane koszty odsetkowe (mln zł)

Wynik odsetkowy wzrósł o 13,8% (o 2 038 mln zł). Głównym czynnikiem poprawy wyniku odsetkowego był **wzrost przychodów odsetkowych (o 10,4%), przy jednoczesnym ograniczonym wzroście kosztów odsetkowych (o 6,5%)**, podczas gdy w ubiegłym roku głównym czynnikiem poprawy wyniku odsetkowego był spadek kosztów odsetkowych połączony ze stabilizacją przychodów odsetkowych.

Wzrost przychodów wynikał ze wzrostu przychodów odsetkowych kredytów dla sektora niefinansowego (o 1 340 mln zł; 6,5%), od instrumentów dłużnych (o 683 mln zł; 17,8%), od sektora finansowego (o 611 mln zł; 23,0%), a w mniejszym stopniu również od kredytów dla sektora budżetowego (o 683 mln zł; 17,8%). Jednak w przypadku kredytów dla sektora niefinansowego uwagę zwraca **spadek przychodów z tytułu kredytów konsumpcyjnych** (o 507 mln zł; -5,9%), który tylko częściowo został zrekompensowany **silnym wzrostem przychodów z tytułu kredytów mieszkaniowych** (o 999 mln zł; 26,4%) i umiarkowanym wzrostem przychodów od kredytów dla przedsiębiorstw (o 594 mln zł; 10,7%). Spadek przychodów odsetkowych od kredytów konsumpcyjnych wynikał ze spadku ich wolumenu oraz wzrostu kredytów zagrożonych, które nie przynosiły przychodów lub też przynosiły je nieregularnie. Główną przyczyną relatywnie niskiej dynamiki kosztów odsetkowych był **spadek odsetek płaconych na rzecz gospodarstw domowych** (o 30 mln zł; -0,5%), który nastąpił pomimo wzrostu bazy depozytowej. Pozostałe koszty odsetkowe wykazały wzrost (wyjątek stanowiły odsetki płacone na rzecz instytucji niekomercyjnych, ale stanowią one marginalną pozycję kosztów).

Na poziomie poszczególnych banków, uwagę zwraca **spadek wyniku odsetkowego w bankach opierających swój biznes w decydującym lub znacznym stopniu na kredytach konsumpcyjnych**.

Pozostałe pozycje wyniku działalności bankowej **miały niewielki wpływ na poprawę wyników** banków (wynik z tytułu prowizji i opłat wzrósł o 2,7%, a pozostały wynik działalności bankowej zmniejszył się o 4,9%), co należy wiązać m.in. z umiarkowanym tempem wzrostu akcji kredytowej, zmniejszeniem sprzedaży kredytów konsumpcyjnych oraz ograniczonymi możliwościami dalszego wzrostu opłat z tytułu usług bankowych.

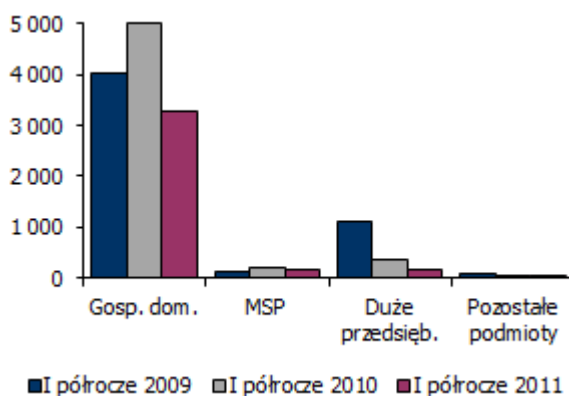
Tempo wzrostu kosztów było ograniczone (aczkolwiek w analogicznym okresie ub.r. banki odnotowały spadek kosztów), przy czym tempo wzrostu kosztów pracowniczych (5,9%) było nieznacznie niższe od wzrostu kosztów ogólnego zarządu (7,2%). Koszty amortyzacji uległy zmniejszeniu (-7,4%).

Tabela 19. Saldo odpisów/rezerw celowych (mln zł; %)

	Wynik w I półroczu			Zmiana 2011/2010		Wynik w ostatnich czterech kwartałach			
	2009	2010	2011	mln zł	%	III/2010	IV/2010	I/2011	II/2011
Saldo odpisów i rezerw, w tym:	-5 912	-6 025	-4 286	1 739	-28,9%	-2 692	-2 517	-2 123	-2 163
1/ Odpisy z tytułu akt.finans.									
Gospodarstwa domowe	-5 328	-5 603	-3 642	1 961	-35,0%	-2 707	-2 235	-1 770	-1 872
Kredyty konsumpcyjne	-4 020	-4 987	-3 290	1 697	-34,0%	-2 144	-1 873	-1 736	-1 554
- karty kredytowe	-3 125	-3 946	-2 101	1 845	-46,7%	-1 568	-1 502	-1 161	-941
- samochodowe	-346	-545	-194	351	-64,3%	-213	-179	-126	-68
- ratałne	-77	-119	-78	40	-34,0%	-52	-25	-70	-9
- pozostałe	-1 154	-1 098	-786	312	-28,4%	-674	-264	-377	-409
Kredyty mieszkaniowe	-1 549	-2 184	-1 043	1 142	-52,3%	-630	-1 034	-587	-455
Pozostałe kredyty	-297	-463	-550	-86	18,7%	-169	-234	-270	-280
Przedsiębiorstwa	-598	-578	-639	-62	10,7%	-406	-136	-305	-334
- MSP	-1 231	-591	-347	244	-41,3%	-574	-360	-46	-301
- duże przedsiębiorstwa	-122	-207	-177	30	-14,5%	-489	-259	47	-224
Pozostałe podmioty	-1 109	-383	-170	214	-55,7%	-85	-101	-93	-77
- pozostałe podmioty	-78	-25	-5	21	-81,1%	11	-3	12	-17
2/ Pozostałe pozycje									
- rezerwy	-377	-381	-311	70	-18,3%	-69	-318	-154	-158
- odpisy z tytułu akt. niefinans.	-47	-16	-29	-13	84,4%	-26	-45	-9	-20
- wynik IBNR/Rezerwa na ryzyko ogólne	-160	-26	-304	-278	1089,6%	111	81	-191	-113

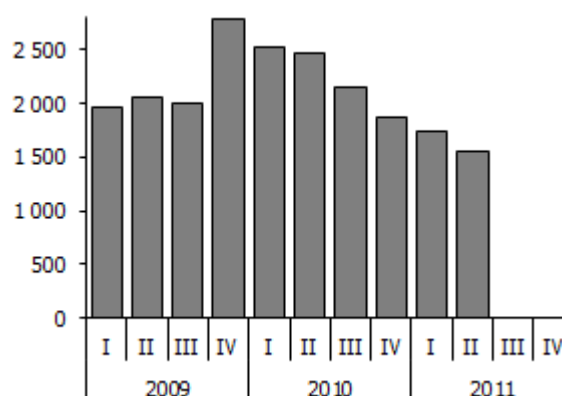
Wykres 91.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (mln zł)

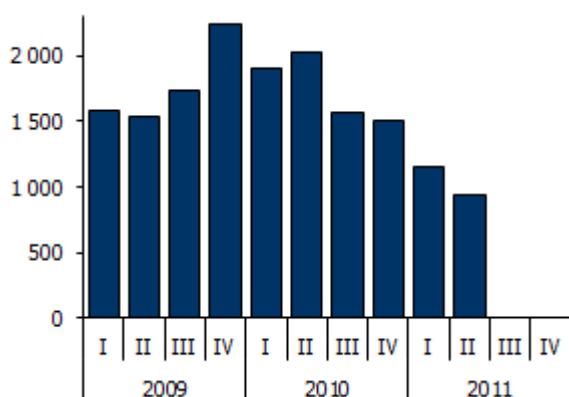
Wykres 92.

Odpisy na kredyty dla gospodarstw domowych (mln zł)

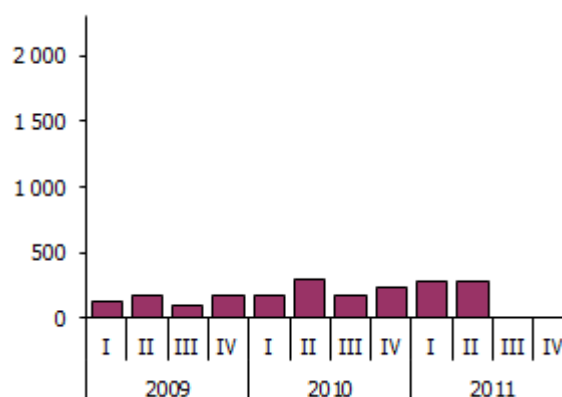
Wykres 93.

Odpisy na kredyty konsumpcyjne (mln zł)

Wykres 94.

Odpisy na kredyty mieszkaniowe (mln zł)

Drugim czynnikiem decydującym o silnej poprawie wyników finansowych banków (obok wzrostu wyniku odsetkowego) było **zmniejszenie** o 1 739 mln zł, tj. o **28,9% ujemnego salda odpisów/rezerw.**

Poprawa w tym zakresie wynikała przede wszystkim ze **spadku odpisów na kredyty konsumpcyjne** (o 1 845 mln zł; **-28,9%**), przy czym dotyczyło to wszystkich głównych produktów (w największym stopniu kredytów gotówkowych i spłacanych jednorazowo). W mniejszym stopniu na poprawę salda odpisów wpłynęło zmniejszenie odpisów na kredyty dla sektora przedsiębiorstw (o 244 mln zł; -41,3%).

W kierunku wzrostu ujemnego salda rezerw oddziaływało zwiększenie odpisów na kredyty mieszkaniowe (o 86 mln zł; 18,7%), pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (o 62 mln zł; 10,7%), jak też wzrost odpisów z tytułu IBNR/rezerw na ryzyko ogólne (o 278 mln zł; 1089,6%), przy czym w tym drugim przypadku nie jest możliwe rozbitcie na produkty (brak odpowiednich danych sprawozdawczych).

Największy spadek odpisów wystąpił w bankach które w minionych okresach miały agresywną strategię działania w obszarze kredytów konsumpcyjnych.

Zjawiska obserwowane w ostatnich kwartałach zdają się świadczyć o tym, że w części banków doszło do przełomu w narastaniu niekorzystnych tendencji. Jednak w związku, z opisanym wcześniej, gwałtownym pogorszeniem klimatu inwestycyjnego oraz obawą o spowolnienie tempa wzrostu gospodarki, **otwartym jest pytanie o kontynuację pozytywnych zjawisk w kolejnych okresach.**

Reasumując, w I półroczu br. odnotowano **silny wzrost zysku netto** sektora bankowego. **Głównymi czynnikami poprawy był wzrost wyniku odsetkowego oraz zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw.** Uwagę też zwraca dodatni wynik większości banków, które w analogicznym okresie ubiegłego roku notowały znaczące straty.

Główną przyczyną wzrostu wyniku odsetkowego było zwiększenie przychodów odsetkowych, przy jednoczesnym ograniczonym wzroście kosztów odsetkowych.

Po stronie przychodów odnotowano silny wzrost przychodów odsetkowych z tytułu kredytów mieszkaniowych od sektora finansowego, portfela instrumentów dłużnych oraz od sektora budżetowego. Z drugiej strony uwagę zwraca spadek przychodów z tytułu kredytów konsumpcyjnych. Po stronie kosztów uwagę zwraca **spadek odsetek płaconych na rzecz gospodarstw domowych,** który nastąpił pomimo wzrostu bazy depozytowej. Pozostałe koszty odsetkowe wykazały umiarkowany wzrost (najwyższy w przypadku sektora przedsiębiorstw).

Na poziomie poszczególnych banków uwagę zwraca **spadek wyniku odsetkowego w bankach opierających swój biznes** w decydującym lub znacznym stopniu **na kredytach konsumpcyjnych.**

Pozostałe pozycje wyniku działalności bankowej miały niewielki wpływ na poprawę wyników banków, co należy wiązać m.in. z umiarkowanym tempem wzrostu akcji kredytowej oraz ograniczonymi możliwościami dalszego wzrostu opłat z tytułu świadczenia usług bankowych.

Tempo wzrostu kosztów pozostało ograniczone.

Silny wpływ na wzrost wyników finansowych banków wywarło zmniejszenie ujemnego salda odpisów/rezerw.

Poprawa w tym zakresie wynikała przede wszystkim ze **spadku odpisów na kredyty konsumpcyjne.** Znaczący był też spadek odpisów z tytułu kredytów dla sektora przedsiębiorstw. Z drugiej strony odnotowano wzrost odpisów na kredyty mieszkaniowe i IBNR.

Na poziomie poszczególnych banków uwagę zwraca **silny spadek odpisów w bankach, które w minionych okresach miały agresywną strategię działania w obszarze kredytów konsumpcyjnych.**

Zjawiska obserwowane w ostatnich kwartałach zdają się świadczyć o tym, że **w części banków doszło do przełomu w narastaniu niekorzystnych tendencji.** Jednak w związku z gwałtownym pogorszeniem klimatu inwestycyjnego oraz obawą o spowolnienie tempa wzrostu gospodarki, **otwartym jest pytanie o kontynuację pozytywnych zjawisk w kolejnych okresach.**

4 GŁÓWNE OBSZARY RYZYKA I ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

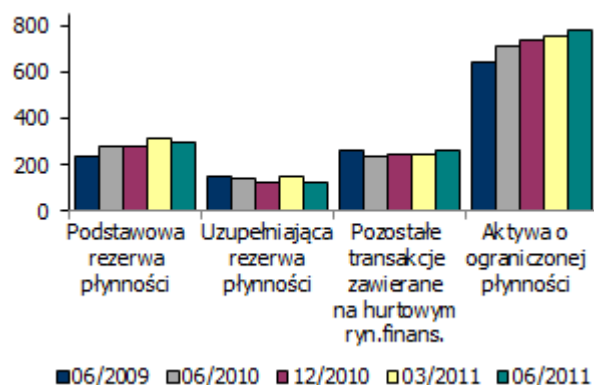
4.1 Płynność

Bieżącą **sytuację banków w zakresie płynności można uznać za poprawną**, aczkolwiek w kilku bankach obserwowano zjawiska, które wymagały interwencji nadzoru bankowego.

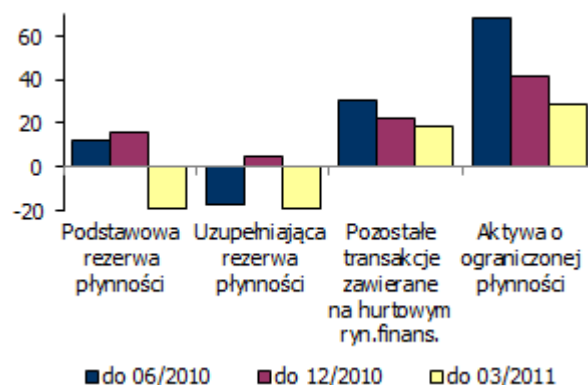
Tabela 20. Liczba banków i oddz. inst. kredyt. niespełniających na koniec miesiąca norm Uchwały 386/2008

	01/10	02/10	03/10	04/10	05/10	06/10	07/10	08/10	09/10	10/10	11/10	12/10
Banki komercyjne	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Oddziały instytucji kredytowych	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Banki spółdzielcze	5	6	7	7	5	10	6	6	6	4	4	3
Łączny udział w aktywach sektora (%)	0,2%	0,7%	0,2%	0,7%	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
	01/11	02/11	03/11	04/11	05/11	06/11	07/11	08/11	09/11	10/11	11/11	12/11
Banki komercyjne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oddziały instytucji kredytowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Banki spółdzielcze	3	1	1	3	1	4	-	-	-	-	-	-
Łączny udział w aktywach sektora (%)	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%	2,1%	2,1%	-	-	-	-	-	-

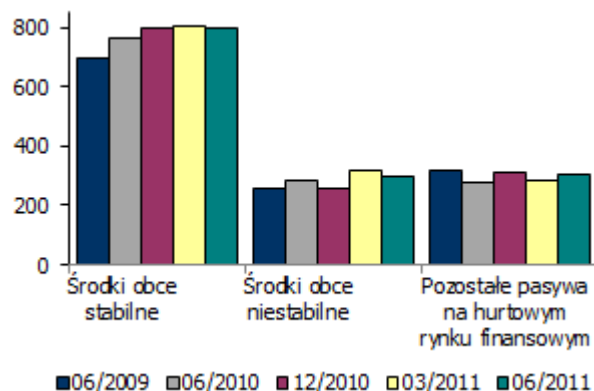
Wykres 95.
Wybrane aktywa²⁷ (mld zł)

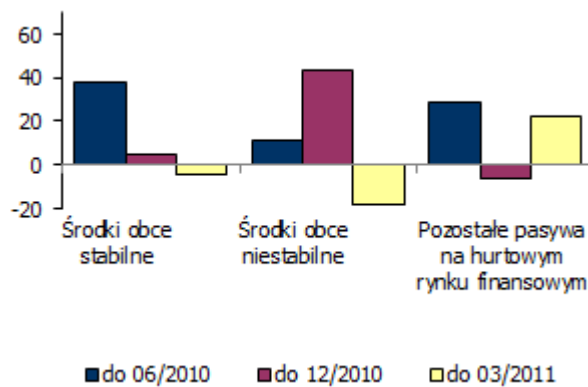
Wykres 96.
Zmiana stanu (mld zł)

Wykres 97.
Wybrane pasywa²⁸ (mld zł)

Wykres 98.
Zmiana stanu (mld zł)

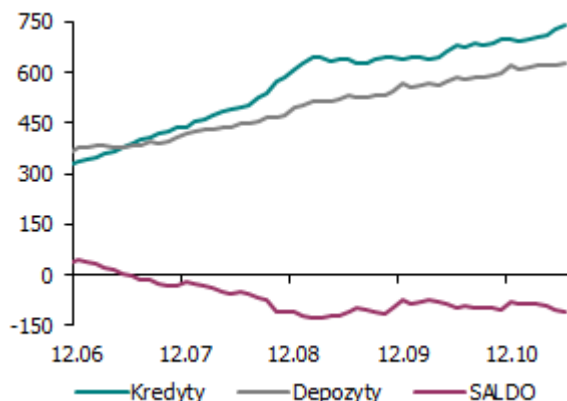

²⁷ Definicje zob. uchwała KNF nr 386/2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności.

²⁸ Tamże.

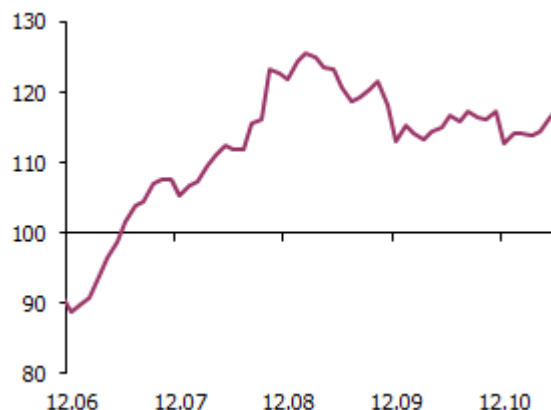
Wykres 99.

Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 100.

Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego (%)

Bieżąca sytuacja w zakresie płynności jest zadowalająca:

- **przestrzeganie zapisów uchwały KNF nr 386/2008** w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, **można uznać za zadowalające**. Liczba naruszeń uchwały jest niewielka i generalnie dotyczą one podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu;
- w I półroczu br. **odnotowano wzrost podstawowej rezerwy płynności** o 5,6% (z 276,2 mld zł na koniec ub.r. do 291,8 mld zł na koniec czerwca br.) oraz uzupełniającej rezerwy płynności o 4,3% (z 119,6 mld zł do 124,8 mld zł). Jednocześnie nastąpiło zwiększenie o 0,6% (z 794,1 mld zł do 798,8 mld zł) stabilnych środków obcych. Trzeba jednak zauważyć, że w II kwartale br. wskazane miary płynności uległy nieznacznemu pogorszeniu w stosunku do stanu na koniec I kwartału.
- **relacja kredytów do depozytów**, pośrednio określająca skalę zapotrzebowania na środki z rynku finansowego, **pozostała relatywnie stabilna** i na koniec czerwca br. wynosiła 117,7% (wobec 112,6% na koniec grudnia ub.r.).

Zasadniczym utrudnieniem w zarządzaniu płynnością jest obserwowany ponowny wzrost awersji do ryzyka i spadek wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami rynku finansowego, będący pochodną narastania kryzysu zadłużeniowego niektórych krajów strefy euro, pogorszenia perspektyw rozwoju gospodarki globalnej oraz obniżenia ratingów poszczególnych krajów i instytucji finansowych. W szczególności, w ostatnich tygodniach na rynkach globalnych doszło do ograniczenia a nawet zaniku płynności rynku niezabezpieczonego finansowania średnio i długoterminowego oraz wzrostu kosztu finansowania. Na rynku krajowym nadal brak efektywności funkcjonowania rynku międzybankowego, co przejawia się w niskich limitach kredytowych oraz marginalnym udziałem transakcji o dłuższych terminach zapadalności niż 1 dzień.

W przypadku braku skutecznych rozwiązań na poziomie europejskim i globalnym obecnej fazy kryzysu, banki muszą liczyć się z dalszymi zaburzeniami w funkcjonowaniu globalnych rynków finansowych (w tym m.in. wzrostem kosztów finansowania, osłabieniem złotego). Dlatego też, **nadal niezbędne są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania** oraz opracowanie strategii działania, które będą uwzględniać trudne uwarunkowania zewnętrzne.

4.2 Ryzyko kredytowe

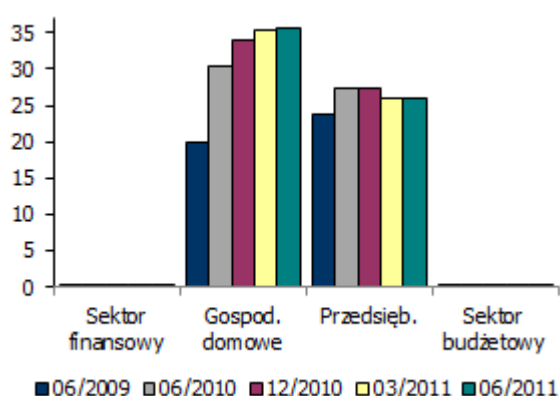
W I półroczu br. kontynuowane było, zaobserwowane w II połowie ub.r., **wyhamowanie tempa narastania kredytów/należności ze stwierdzoną utratą wartości (zagrożonych)**.

Tabela 21. Kredyty ze stwierdzoną utratą wartości (zagrożone) i ich udział w portfelu (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Udział w portfelu (%)				
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011
Kredyty zagrożone ogółem, w tym:	44,2	58,2	61,8	61,9	62,2	6,4%	7,7%	7,8%	7,8%	7,5%
1/ Sektor finansowy	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	1,6%	0,9%	0,7%	0,7%	0,7%
2/ Sektor niefinansowy	43,7	57,8	61,4	61,5	61,7	6,8%	8,5%	8,8%	8,7%	8,4%
- gospodarstwa domowe	19,8	30,4	34,1	35,5	35,6	4,9%	6,7%	7,2%	7,4%	7,2%
osoby prywatne	15,9	25,7	28,8	29,9	29,9	4,6%	6,6%	7,0%	7,3%	7,0%
przedsiębiorcy indywidualni	3,4	4,1	4,6	4,9	5,1	8,7%	9,5%	10,4%	10,4%	10,5%
rolnicy indywidualni	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7	3,0%	3,1%	3,3%	3,2%	3,1%
- przedsiębiorstwa	23,9	27,3	27,2	26,0	26,0	10,2%	12,3%	12,4%	11,5%	11,0%
MSP	15,3	18,0	18,5	17,8	18,0	11,9%	14,0%	14,6%	13,5%	13,0%
duże przedsiębiorstwa	8,5	9,3	8,7	8,2	8,0	8,1%	9,9%	9,4%	8,7%	8,2%
- instytucje niekomercyjne	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	2,9%	3,6%	2,0%	2,1%	1,9%
3/ Sektor budżetowy	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,6%	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%
- instytucje rządowe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- instytucje samorządowe	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,7%	0,4%	0,6%	0,6%	0,7%
- fundusze ubezpieczeń społecznych	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

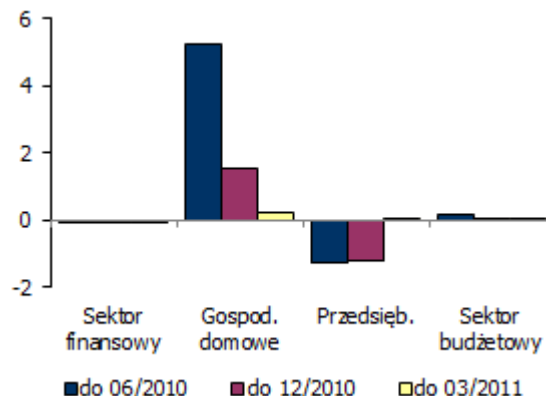
Wykres 101.

Kredyty zagrożone wybranych grup klientów (mld zł)

Wykres 102.

Zmiana stanu kredytów zagrożonych (mld zł)

Wartość kredytów zagrożonych zwiększyła się jedynie o 0,3 mld zł, tj. o 0,5% (rok/rok 4,0 mld zł; 6,9%). Jednocześnie **udział** tych kredytów w całym portfelu kredytowym **zmniejszył się** z 7,8% na koniec ub.r. do **7,5%** na koniec czerwca br. i był niższy niż w analogicznym okresie ub.r. (7,7%).

Przyrost kredytów zagrożonych dotyczył sektora gospodarstw domowych, podczas gdy w przypadku sektora przedsiębiorstw ich wartość uległa obniżeniu. Sytuacja w portfelu kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostała stabilna, a jakość tych portfeli pozostała wysoka.

Na niski przyrost kredytów zagrożonych miały jednak również wpływ zdarzenia jednorazowe: **sprzedaż części portfela kredytów detalicznych przez Kredyt Bank i BRE²⁹, zmiany zasad klasyfikacji należności dokonanej przez PKO BP³⁰ oraz zmiany zasad rachunkowości** w zakresie portfela kredytowego przejętego od AIG przez **Santander Consumer**.

²⁹ Zob. raporty finansowe Kredyt Bank i BRE za I półrocze 2011 r.

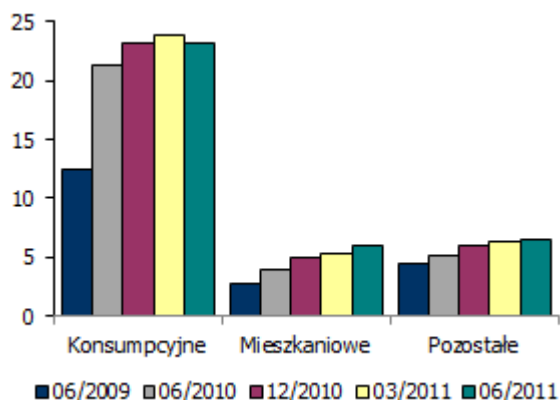
³⁰ Zob. „Raport Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. za I kwartał 2011 roku” - „W I kwartale 2011 roku dokonano modyfikacji katalogu przesłanek indywidualnej utraty wartości polegającej w szczególności na zaprzestaniu rozpoznawania przesłanki „pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji finansowej klienta” w stosunku do klientów, którzy do tej pory znajdowali się w tej grupie, a cechuje ich stosunkowo niskie prawdopodobieństwo niewywiązania się ze zobowiązania”.

Tabela 22. Kredyty zagrożone gospodarstw domowych i ich udział w portfelu (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Udział w portfelu (%)				
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011
Kredyty zagrożone ogółem, w tym:	19,8	30,4	34,1	35,5	35,6	4,9%	6,7%	7,2%	7,4%	7,2%
1/ Kredyty konsumpcyjne	12,5	21,3	23,2	23,8	23,2	10,0%	15,8%	17,3%	18,2%	17,9%
- karty kredytowe	1,4	2,5	2,7	2,8	2,6	9,7%	16,3%	18,1%	19,7%	18,7%
- samochodowe	0,7	0,9	1,0	1,0	1,1	8,2%	11,7%	12,7%	13,6%	14,8%
- ratalne	4,1	6,9	7,3	7,3	6,6	9,7%	15,3%	15,7%	16,2%	15,2%
- pozostałe	6,3	11,0	12,3	12,7	12,9	10,4%	16,6%	18,8%	19,8%	19,9%
2/ Kredyty mieszkaniowe	2,8	4,0	4,9	5,4	5,9	1,3%	1,6%	1,8%	2,0%	2,1%
- PLN	1,4	2,2	2,8	3,1	3,4	2,2%	2,5%	2,8%	3,0%	3,1%
- waluta	1,3	1,8	2,1	2,3	2,5	0,9%	1,1%	1,3%	1,4%	1,4%
3/ Pozostałe	4,5	5,2	6,0	6,3	6,5	6,9%	7,3%	8,1%	8,2%	8,1%
- operacyjne	1,8	2,1	2,1	2,2	2,3	7,8%	8,7%	8,9%	8,9%	8,7%
- inwestycyjne	1,1	1,2	1,4	1,4	1,4	5,2%	4,9%	5,6%	5,5%	5,5%
- nieruchomości	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	4,1%	5,1%	5,7%	5,8%	5,7%
- pozostałe	1,3	1,6	2,1	2,2	2,3	9,5%	9,6%	12,0%	12,3%	12,3%

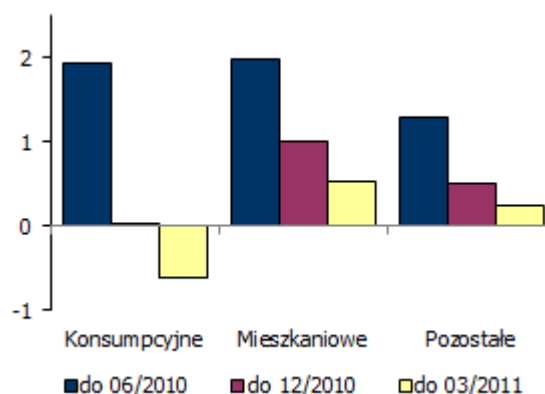
Wykres 103.

Kredyty zagrożone gospodarstw domowych (mld zł)

Wykres 104.

Zmiana stanu kredytów zagrożonych gosp. domowych (mld zł)

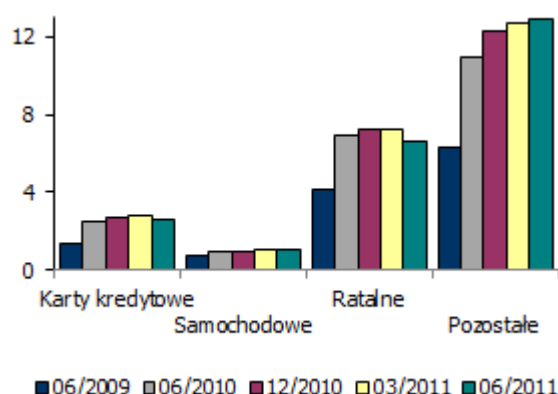
Wartość kredytów zagrożonych gospodarstw domowych zwiększyła się o 1,5 mld zł, tj. o 4,5% (rok/rok 5,2 mld zł; 17,1%), przy czym stan zagrożonych kredytów konsumpcyjnych uległ stabilizacji, a kredytów mieszkaniowych i pozostałych kredytów uległ zwiększeniu.

Udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytów dla gospodarstw domowych po wzroście w I kwartale obniżył się do poziomu z końca ub.r. i **wynosił 7,2%**.

Należy jednak mieć na uwadze, że zmiany stanu kredytów zagrożonych kształtowane były też pod wpływem wskazanych już transakcji sprzedaży części kredytów detalicznych (Kredyt Bank, BRE), jak też zmian zasad rachunkowości (Santander Consumer, PKO BP).

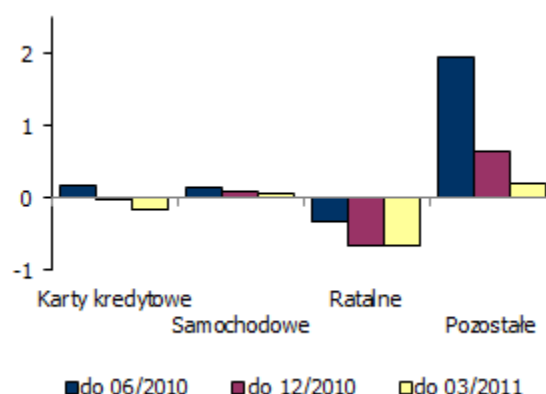
Wykres 105.

Zagrożone kredyty konsumpcyjne (mld zł)

Wykres 106.

Zmiana stanu zagrożonych kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

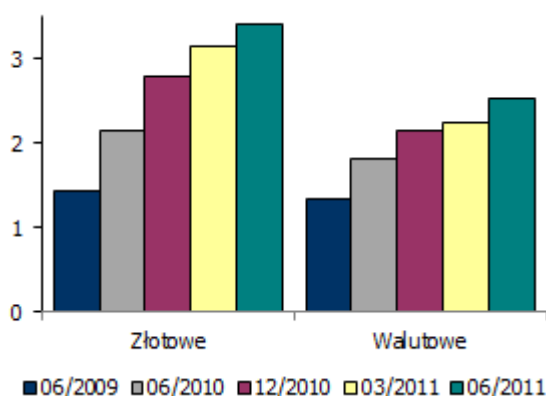

Wartość zagrożonych kredytów konsumpcyjnych, po wzroście w I kwartale br. (o 0,6 mld zł) w II kwartale uległa zmniejszeniu (o 0,6 mld zł). W konsekwencji na koniec czerwca br. **stan zagrożonych kredytów konsumpcyjnych był zbliżony do stanu na koniec ub.r.** (23,2 mld zł), przy czym ich udział w portfelu tych kredytów zwiększył się do 17,9% (z 17,3% na koniec ub.r.), co wynikało ze spadku wartości całego portfela kredytów konsumpcyjnych. Istotny wpływ na obserwowaną stabilizację poziomu kredytów zagrożonych wywarła jednak sprzedaż przez Kredyt Bank i BRE części portfela kredytów detalicznych, jak też zmiana zasad księgowania portfela kredytów przejętego przez Santander Consumer od AIG.

W ujęciu produktowym odnotowano zmniejszenie stanu zagrożonych kredytów ratalnych³¹ (0,7 mld zł) i z tytułu kart kredytowych (0,1 mld zł). Z drugiej strony odnotowano zwiększenie kredytów zaklasyfikowanych do kategorii kredytów gotówkowych spłacanych jednorazowo i kredytów w rachunku bieżącym (wzrost o 0,6 mld zł)³² oraz kredytów samochodowych (0,1 mld zł).

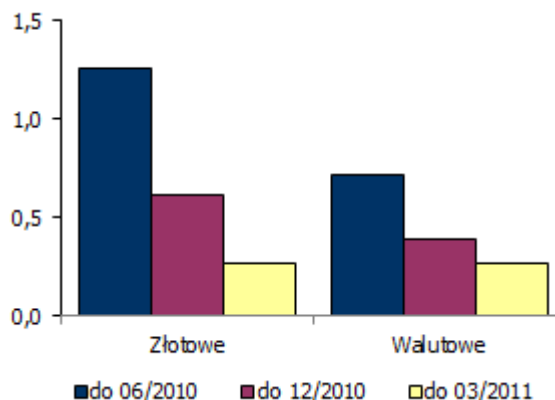
Wykres 107.

Zagrożone kredyty mieszkaniowe (mld zł)

Wykres 108.

Zmiana stanu zagrożonych kr. mieszkaniowych (mld zł)

Decydujący wpływ na obserwowany w I półroczu br. **przyrost kredytów zagrożonych wywarł przyrost zagrożonych kredytów mieszkaniowych, których stan zwiększył się o 1,0 mld zł**, tj. 20,2% (rok/rok 2,0 mld zł; 50,0%). Konsekwencją znacznego przyrostu zagrożonych kredytów mieszkaniowych było pogorszenie jakości portfela tych kredytów przejawiające się **wzrostem udziału kredytów zagrożonych** z 1,8% na koniec ub.r. **do 2,1%** na koniec czerwca br. Przyrost **złotowych** kredytów zagrożonych wyniósł 0,6 mld zł, a ich udział w portfelu tych kredytów wzrósł z 2,8% do 3,1%. W przypadku kredytów **walutowych** przyrost wyniósł 0,4 mld zł, a ich udział w portfelu tych kredytów wzrósł z 1,3% do 1,4%.

³¹ Kategoria ta obejmuje tzw. kredyty ratalne oraz kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

³² System sprawozdawczy nie pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, czy przyrost dotyczy kredytów gotówkowych spłacanych jednorazowo, czy też kredytów w rachunku bieżącym (można przypuszczać, że większość dotyczy kredytów gotówkowych).

Przy interpretacji danych dotyczących jakości kredytów mieszkaniowych ze względu na rodzaj waluty w jakiej zostały one udzielone, należy mieć na uwadze **zniekształcenia wynikające z przewalutowania** kredytów (w szczególności dotyczy to kredytów poddanych procesowi windykacji), jak też **wyższą przedterminową spłacalność kredytów złotych**.

Tabela 23. Przewalutowanie kredytów mieszkaniowych – stan na koniec 2010 r. (sztuki; mln zł)

	Rok udzielenia kredytu							Razem
	do 2005	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
1/ Walutowe zamienione na złote								
- liczba kredytów	3 543	795	603	467	582	211	259	6 460
- w tym zagrożone	1 248	564	452	401	509	202	258	3 634
- wartość kredytów (mln zł)	372	133	133	184	255	38	27	1 143
- w tym zagrożone (mln zł)	148	100	99	166	236	35	27	811
2/ Złotowe zamienione na walutowe								
- liczba kredytów	1 782	521	1 944	5 045	752	215	100	10 359
- w tym zagrożone	3	1	4	7	3	0	0	18
- wartość kredytów (mln zł)	218	86	474	1 569	284	88	38	2 758
- w tym zagrożone (mln zł)	0	0	1	3	5	0	0	11

Na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej przez nadzór bankowy (według stanu na koniec 2010 r.), można stwierdzić że do końca 2010 r. banki przewalutowały na złote 6,5 tys. kredytów o łącznej wartości 1 143 mln zł, z tego 3,6 tys. kredytów o łącznej wartości 811 mln zł stanowiły kredyty ze stwierdzoną utratą wartości. Jednocześnie banki dokonały zamiany ze złotych na waluty 10,4 tys. kredytów o łącznej wartości 2 758 mln zł, z tego zaledwie kilkanaście kredytów o łącznej wartości 11 mln zł stanowiły kredyty ze stwierdzoną utratą wartości.

Tabela 24. Jakość portfela kredytów mieszkaniowych na koniec 2010 r. (mln zł; %)

	Wartość sprawozdawcza			Wartość skorygowana o przewalutowania		
	Ogółem	w tym zagrożone	Udział zagrożonych	Ogółem	w tym zagrożone	Udział zagrożonych
Kredyty mieszkaniowe ogółem	267 507	4 932	1,8%	267 507	4 932	1,8%
- złotowe	98 223	2 793	2,8%	99 838	1 993	2,0%
- walutowe	169 283	2 138	1,3%	167 669	2 939	1,8%

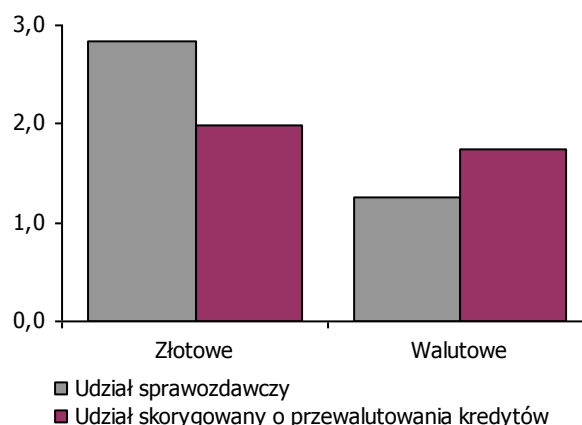
Wykres 109.

Wartość zagrożonych kr. mieszk. na koniec 2010 r. (mld zł)

Wykres 110.

Udział zagrożonych kr. mieszkaniowych na koniec 2010 r. (%)

Uwzględniając te dane można zatem stwierdzić, że na koniec 2010 r. łączna wartość kredytów zagrożonych udzielonych pierwotnie w złotych wynosiła 2,0 mld zł, a nie 2,8 mld zł, jak to wynika z danych sprawozdawczych, a faktyczny udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytów złotych wynosił 2,0%, a nie 2,8%. Z kolei w przypadku kredytów walutowych łączna wartość kredytów zagrożonych wynosiła 2,9 mld zł, a nie 2,1 mld zł, a udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytów walutowych wynosił 1,8%, a nie 1,3%.

Tabela 25. Udział spłaconych kredytów mieszkaniowych kredytach z lat 2005-2009 - stan na 06/2011 (%)

	2005	2006	2007	2008	2009
Kredyty złotowe	48,7%	36,8%	25,4%	15,0%	9,3%
Kredyty walutowe	23,9%	13,7%	7,6%	5,0%	4,5%

Źródło: BIK

Istotnym czynnikiem wpływającym na zniekształcenie obrazu faktycznej jakości portfela kredytów ze względu na rodzaj waluty jest też zjawisko przedterminowej spłaty kredytów, które powoduje że z puli kredytów znika część dobrych kredytów (choć należy mieć na uwadze, że możliwa jest sytuacja, w której przedterminowej spłacie podlega „zły” kredyt lub też następuje jego zamiana na kredyt w innym banku). Na podstawie danych BIK można stwierdzić, że **kredyty złotowe są zdecydowanie częściej spłacane przedterminowo niż kredyty walutowe**. W konsekwencji zjawisko to wpływa pośrednio na obniżenie jakości portfela kredytów złotych pozostałych do spłaty.

Biorąc pod uwagę te dwa zjawiska (kwestia przewalutowania i kwestia przedterminowej spłacalności kredytów) można zatem stwierdzić, że **jakość portfela kredytów złotych i walutowych jest zbliżona** (być może faktyczna jakość kredytów złotych przy uwzględnieniu wskazanych wyżej zjawisk jest nawet wyższa, ale nadzór bankowy nie dysponuje obecnie danymi umożliwiającymi takie stwierdzenie).

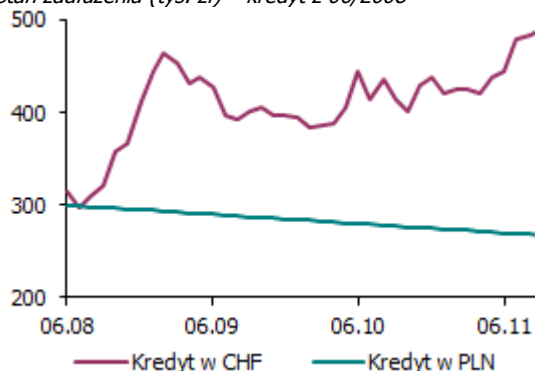
Wykres 111.

Stan zadłużenia (tys. zł) – kredyt z 06/2005³³

Wykres 112.

Stan zadłużenia (tys. zł) – kredyt z 06/2008³⁴

Należy też mieć na uwadze, że kredytobiorcy mający zadłużenie w walutach obcych skorzystali na obniżeniu przez centralny bank Szwajcarii (SNB) stóp procentowych w pobliże zera, co zrekompensowało im skutki osłabienia złotego. Jednak z drugiej strony, na skutek osłabienia złotego doszło w ich przypadku do silnego wzrostu stanu zadłużenia wyrażonego w złotych (niejednokrotnie przekracza on 50%). Oznacza to, że obecna **sytuacja znacznej części tych kredytobiorców jest de facto gorsza niż kredytobiorców, którzy zdecydowali się na zaciągnięcie kredytów w złotych**. Przejawia się to w konieczności utrzymania kredytu walutowego, gdyż w przeciwnym razie kredytobiorca „zrealizowałby stratę”, a ostateczny koszt kredytu, pomimo niższych miesięcznych rat spłaty, okazałby się znacznie wyższy niż koszt analogicznego kredytu złotowego (**w skrajnych przypadkach może wystąpić sytuacja, w której pomimo sprzedaży mieszkania i przeznaczaniu całości środków na spłatę zobowiązań, wysokość kredytu pozostającego do spłaty w złotych byłaby wyższa niż w momencie zaciągnięcia kredytu**).

W kontekście **ryzyka generowanego przez portfel kredytów mieszkaniowych trzeba mieć na uwadze:**

- **brak danych o liczbie klientów, którzy obsługują swoje zobowiązania z tytułu kredytów w drodze zaciągnięcia innych zobowiązań lub zaprzestania ich obsługi (np. czynszu);**
- **ryzyko płynności związane z finansowaniem ekspozycji walutowych;**
- **ryzyko nadmiernej koncentracji produktowej** wynikające z wysokiego udziału tych kredytów w bilansach niektórych banków, które **uzależniły swoją przyszłą sytuację finansową od przyszłej jakości portfela kredytów mieszkaniowych i sytuacji na rynku nieruchomości, a w związku z**

³³ Założenia: kredyt w wysokości 300 tys. zł zaciągnięty na 30 lat, malejące raty spłaty.

³⁴ Założenia: kredyt w wysokości 300 tys. zł zaciągnięty na 30 lat, malejące raty spłaty.

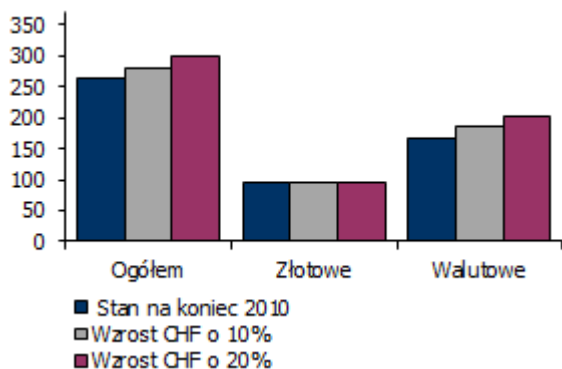
bardzo wysokim udziałem kredytów walutowych również **od kursów walutowych i stóp procentowych kształtowanych pod wpływem decyzji zagranicznych władz monetarnych;**

- **ryzyko związane ze skokowym wzrostem rat spłaty kredytów w ramach „RnS”** (po 8 latach);
- zmiany parametrów opisujących poziom ryzyka podejmowanego przez banki i klientów (m.in. średnie kwoty kredytów, średnie wartości LTV, średni okres kredytowania).

Wybrane parametry portfela kredytów mieszkaniowych na koniec 2010 r.³⁵

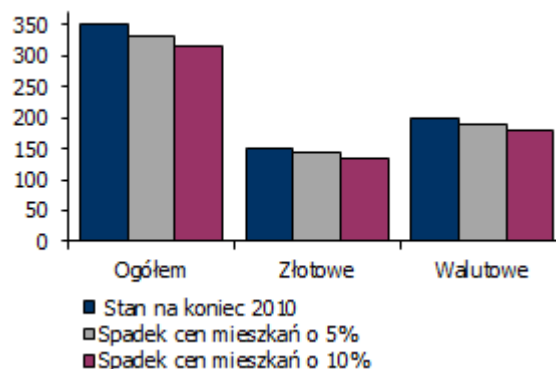
Wykres 113.

Wartość portfela kredytów mieszkaniowych (mld zł)

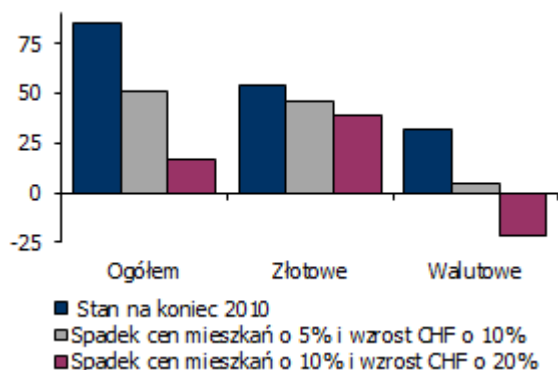
Wykres 114.

Wartość nieruchomości stanowiących zabezpieczenie (mld zł)

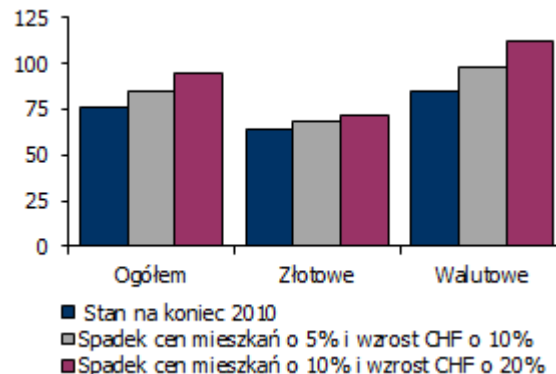
Wykres 115.

Wartość nieruchomości – wartość kredytów (mld zł)

Wykres 116.

Wartość LTV (%)

W szczególności, **niepokój wzbudza bardzo wysoka przeciętna wartość LTV** portfela kredytów mieszkaniowych, a **zwłaszcza kredytów walutowych** (na koniec 2010 r. wartość LTV całego portfela kredytów mieszkaniowych wynosiła 76%, przy czym kredytów złotowych 64%, a walutowych 84%). Uwagę zwraca też **bardzo wysoka liczba i wartość kredytów o LTV w granicach 80%-100%** (346,4 tys. kredytów o wartości 74,6 mld zł) **oraz kredytów o LTV > 100%** (149,4 tys. kredytów o wartości 55,9 mld zł). Oznacza to, że w przypadku **znacznej części portfela, wartość nieruchomości stanowiących podstawowe zabezpieczenie udzielonych kredytów jest niższa od wartości udzielonych kredytów** (w związku z silnym osłabieniem złotego i spadkiem cen nieruchomości, sytuacja na koniec I półrocza br. uległa pogorszeniu). **W przypadku istotnego pogorszenia jakości portfela tych kredytów i konieczności realizacji przez banki zabezpieczeń na masową skalę** (w postaci sprzedaży mieszkań, przy braku możliwości skutecznej realizacji innych zabezpieczeń), **część banków musiałaby ponieść istotne straty**. Pojawiłoby się przy tym dodatkowe ryzyko wynikające z presji społecznej kredytobiorców dotkniętych procesami egzekucji należności.

Skala ryzyka podejmowanego przez poszczególne banki istotnie się różni. Trzeba jednak mieć na uwadze, że **w sytuacji w której problem kredytów mieszkaniowych ujawniłby się w jednym lub kilku bankach to musiałoby się to przełożyć na postrzeganie pozostałych banków** posiadających istotne ekspozycje na rynku kredytów mieszkaniowych (m.in. należy liczyć się ze wzrostem kosztów zawierania transakcji

³⁵ Na podstawie badań ankietowych nadzoru bankowego.

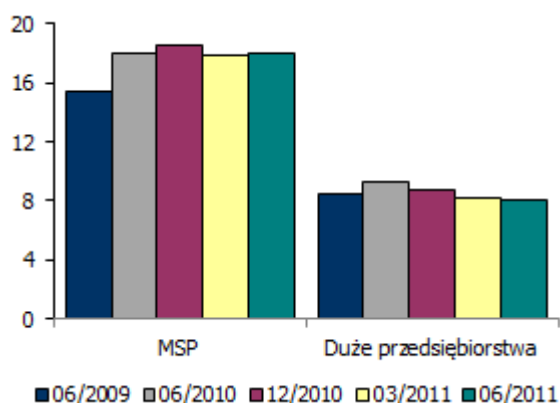
swap, obniżką ratingów, spadkiem wyceny rynkowej), a ze względu na ich znaczenie w skali całego sektora bankowego, również na postrzeganie całości polskiego systemu bankowego.

Tabela 26. Kredyty zagrożone sektora przedsiębiorstw i ich udział w portfelu (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Udział w portfelu (%)				
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011
Kredyty zagrożone ogółem, w tym:	23,9	27,3	27,2	26,0	26,0	10,2%	12,3%	12,4%	11,5%	11,0%
1/ MSP	15,3	18,0	18,5	17,8	18,0	11,9%	14,0%	14,6%	13,5%	13,0%
- operacyjne	6,2	6,2	5,9	5,7	5,8	13,0%	12,6%	12,8%	11,5%	11,1%
- inwestycyjne	4,0	4,2	4,6	4,1	4,3	11,7%	12,3%	13,0%	11,2%	11,1%
- nieruchomości	4,0	6,3	6,5	6,4	6,2	10,4%	17,6%	18,6%	18,4%	17,7%
- pozostałe	1,2	1,4	1,6	1,6	1,7	13,0%	13,4%	14,8%	14,2%	13,5%
2/ Duże przedsiębiorstwa	8,5	9,3	8,7	8,2	8,0	8,1%	9,9%	9,4%	8,7%	8,2%
- operacyjne	4,5	4,6	4,1	3,6	3,6	8,1%	9,7%	9,2%	7,8%	7,5%
- inwestycyjne	2,4	2,7	2,6	2,6	2,5	7,2%	8,8%	8,6%	8,7%	7,7%
- nieruchomości	0,3	0,8	0,7	0,7	0,7	3,2%	7,8%	8,0%	7,7%	7,2%
- pozostałe	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	20,2%	19,2%	14,4%	14,8%	14,9%

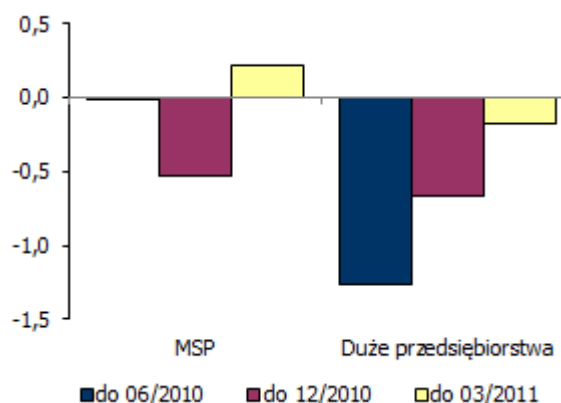
Wykres 117.

Kredyty zagrożone sektora przedsiębiorstw (mld zł)

Wykres 118.

Zmiana stanu zagrożonych kredytów przedsiębiorstw (mld zł)

Wartość kredytów zagrożonych dla przedsiębiorstw zmniejszyła się w I półroczu br. o **1,2 mld zł**, tj. o 4,4% (rok/rok o 1,3 mld zł; -4,7%), a **udział** tych kredytów w portfelu kredytowym **obniżył się do 11,0%** (z 12,4% na koniec ub.r.), przy czym:

- wartość kredytów zagrożonych dla **MSP** zmniejszyła się o 0,5 mld zł, tj. o 2,9%, a udział tych kredytów w portfelu kredytów dla MSP zmniejszył się do 13,0% (z 14,6% na koniec ub.r.);
- wartość kredytów zagrożonych dla **dużych przedsiębiorstw** zmniejszyła się o 0,7 mld zł, tj. o 7,7%, a udział tych kredytów w portfelu kredytów dla dużych przedsiębiorstw obniżył się do 8,2% (z 9,4% na koniec ub.r.).

Jednocześnie poprawa jakości portfela kredytowego objęła większość produktów kredytowych.

Obserwowaną w I półroczu br. poprawę jakości portfela kredytowego należy wiązać ze wzrostem aktywności gospodarczej i poprawą sytuacji finansowej przedsiębiorstw, jak też wzrostem akcji kredytowej przyczyniającym się do spadku udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym. Istotnym czynnikiem była też wskazana już wcześniej zmiana zasad klasyfikacji ekspozycji z utratą wartości jakiej dokonał PKO BP, co wpłynęło na istotny spadek wartości kredytów zagrożonych w tym banku w I kwartale br.

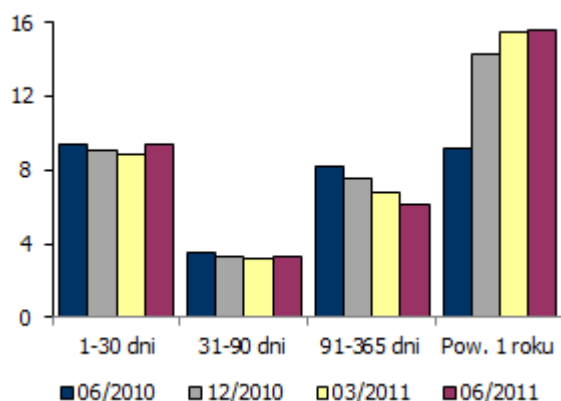
Obniżenie poziomu kredytów zagrożonych sektora przedsiębiorstw wystąpiło w większości banków zajmujących istotną pozycję na rynku.

Tabela 27. Terminowość obsługi kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; %)

	Kredyty ogółem			Kredyty konsumpcyjne ³⁶			Kredyty mieszkaniowe		
	06/2010	12/2010	06/2011	06/2010	12/2010	06/2011	06/2010	12/2010	06/2011
WARTOŚĆ									
Ogółem	681,0	698,5	738,0	128,2	135,4	131,6	249,3	267,5	287,6
Nieprzeterminowane	598,3	614,0	643,9	98,0	101,1	97,1	233,9	252,0	268,1
Opóźnienie 1-30 dni	34,2	32,2	39,6	9,4	9,1	9,4	10,8	9,8	12,5
Przeterminowane > 30 dni	48,4	52,3	54,5	20,9	25,2	25,1	4,6	5,7	7,1
- 31-90 dni	8,7	8,6	9,9	3,5	3,3	3,3	1,9	2,4	3,1
- 91-180 dni	6,5	5,7	5,4	3,1	2,5	2,2	0,8	0,9	1,0
- 181-365 dni	9,7	9,7	8,1	5,1	5,0	4,0	0,7	0,9	1,0
- powyżej 1 roku	23,5	28,2	31,1	9,2	14,3	15,6	1,2	1,6	2,0
UDZIAŁ W PORTFELU									
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Nieprzeterminowane	87,9%	87,9%	87,3%	76,4%	74,7%	73,8%	93,8%	94,2%	93,2%
Opóźnienie 1-30 dni	5,0%	4,6%	5,4%	7,3%	6,7%	7,2%	4,3%	3,7%	4,3%
Przeterminowane > 30 dni	7,1%	7,5%	7,4%	16,3%	18,6%	19,0%	1,8%	2,1%	2,5%
- 31-90 dni	1,3%	1,2%	1,3%	2,7%	2,4%	2,5%	0,8%	0,9%	1,1%
- 91-180 dni	1,0%	0,8%	0,7%	2,5%	1,9%	1,7%	0,3%	0,3%	0,4%
- 181-365 dni	1,4%	1,4%	1,1%	4,0%	3,7%	3,0%	0,3%	0,3%	0,3%
- powyżej 1 roku	3,5%	4,0%	4,2%	7,1%	10,6%	11,9%	0,5%	0,6%	0,7%

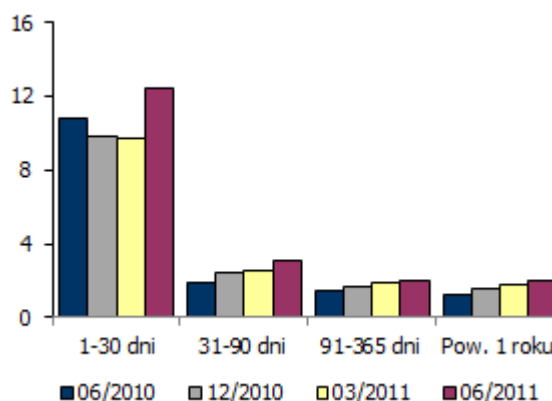
Wykres 119.

Opóźnienie w spłacie kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

Wykres 120.

Opóźnienie w spłacie kredytów mieszkaniowych (mld zł)

Na podstawie analizy **terminowości obsługi kredytów dla sektora niefinansowego** można stwierdzić, że w I półroczu br. **tempo narastania kredytów o opóźnieniu w spłacie powyżej 30 dni było niższe niż w roku ubiegłym** (wartość tych kredytów zwiększyła się o 2,2 mld zł), a jednocześnie ich udział w portfelu nieznacznie się obniżył (z 7,5% na koniec ub.r. do 7,4% na koniec czerwca br.). Należy jednak zaznaczyć, że istotny wpływ na obserwowane zjawisko miały wspomniane już zdarzenia jednorazowe. Ponadto w II kwartale zaobserwowano relatywnie zwiększony przyrost kredytów o opóźnieniu w spłacie do 30 dni (w znacznym stopniu z tytułu kredytów mieszkaniowych), co może prowadzić do przyspieszenia wzrostu kredytów o opóźnieniu w spłacie powyżej 30 dni w kolejnych okresach. Biorąc pod uwagę poszczególne rodzaje kredytów:

- portfel **kredytów konsumpcyjnych o opóźnieniu w spłacie powyżej 30 dni zmniejszył się o 0,1 mld zł**, ale jego udział w całości portfela wzrósł (z 18,6% na koniec ub.r. do 19,0% na koniec czerwca br.), co wynikało ze spadku wartości całego portfela kredytów konsumpcyjnych. Spadek wartości kredytów o opóźnieniu w spłacie powyżej 30 dni spowodowany został przede wszystkim przez sprzedaż części portfela kredytów detalicznych przez Kredyt Bank i BRE oraz przez zmianę zasad księgowania przez Santander Consumer kredytów przejętych od AIG (zmniejszyło to poziom tych kredytów w tych bankach o około 1,7 mld zł). Poziom kredytów konsumpcyjnych **o opóźnieniu w spłacie do 30 dni pozostaje stabilny**, choć w II kwartale odnotowano jego wzrost (udział tych kredytów na koniec czerwca br. wynosił 7,2%);

³⁶ Różnica pomiędzy wartością kredytów konsumpcyjnych prezentowaną w tabeli i we wcześniejszych partiach opracowania wynika z ograniczeń systemu sprawozdawczego. Nie zmienia to jednak istoty zjawiska.

- **przyrost kredytów mieszkaniowych o opóźnieniu w spłacie powyżej 30 dni** wyniósł **1,4 mld zł** i (0,5 mld zł w I kwartale i 0,8 mld zł w II kwartale), a ich udział w portfelu wzrósł do 2,5% (z 2,1% na koniec ub.r.) i był wyższy niż kredytów ze stwierdzoną utratą wartości (2,1%). Ponadto w przypadku tych kredytów **nie zaobserwowano zmniejszenia lub stabilizacji kredytów o opóźnieniu w spłacie do 30 dni** (ich wartość zwiększyła się o 2,7 mld zł, a udział wzrósł do 4,3%). Zmiany obserwowane w portfelu kredytów mieszkaniowych wskazują na wysokie prawdopodobieństwo dalszego pogorszenia jakości portfela tych kredytów mierzonej udziałem kredytów zagrożonych.

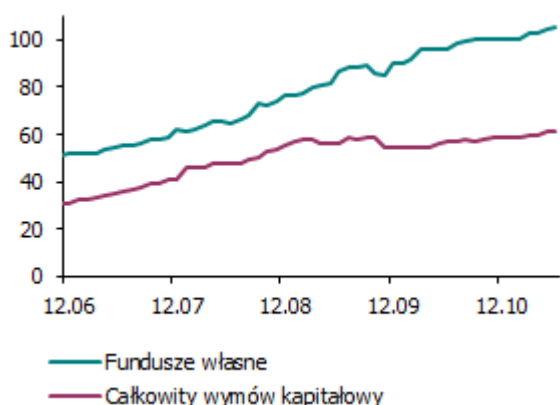
4.3 Adekwatność kapitałowa

Bieżącą sytuację sektora bankowego w zakresie bazy kapitałowej można uznać za dobrą.

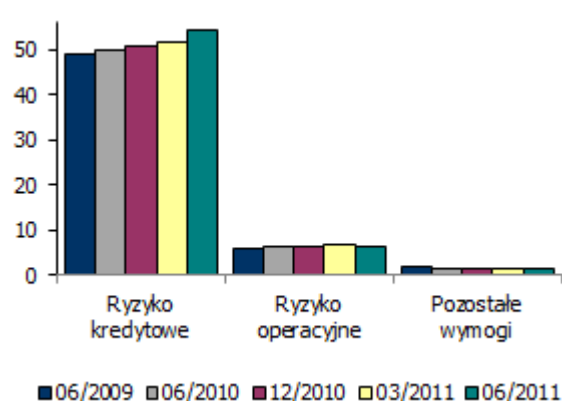
Tabela 28. Adekwatność kapitałowa (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana do (%)		
	06/2009	06/2010	12/2010	03/2011	06/2011	06/2010	12/2010	03/2011
Fundusze własne dla wyliczenia CAR	87,0	95,7	100,6	102,9	105,2	10,0%	4,6%	2,3%
Rachunek funduszy własnych:								
1/ Fundusze własne podstawowe	83,1	92,0	98,2	100,4	102,1	11,0%	4,0%	1,7%
2/ Fundusze własne uzupełniające	9,8	10,4	11,4	11,2	11,8	12,6%	3,2%	5,1%
3/ Zmniejszenia funduszy dla wyliczenia CAR	-6,2	-7,0	-9,3	-8,9	-8,9	26,8%	-4,1%	-0,1%
- podstawowych	-4,4	-5,6	-7,7	-7,5	-7,3	30,5%	-4,8%	-2,0%
- uzupełniających	-1,8	-1,4	-1,6	-1,4	-1,6	11,9%	-0,8%	9,3%
4/ Kapitał krótkoterminowy	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	5,0%	-11,8%	19,4%
Całkowity wymóg kapitałowy, w tym:	56,3	57,4	58,3	59,5	61,4	7,0%	5,3%	3,3%
- ryzyko kredytowe	48,9	50,0	50,9	51,7	54,1	8,1%	6,2%	4,6%
- ryzyko operacyjne	5,7	6,2	6,3	6,6	6,2	-0,1%	-0,9%	-5,6%
- ryzyka ogólnego stóp procentowych	0,7	0,6	0,5	0,6	0,5	-10,0%	1,9%	-11,6%
- ryzyka cen	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	19,3%	8,3%	10,3%
- ryzyka rozliczenia - dostawy	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	-62,1%	-2,6%	1,3%
- inne i przejściowe wymogi kapitałowe	0,5	0,1	0,2	0,1	0,1	-5,3%	-57,9%	-33,6%
Nadwyżka/niedobór funduszy własnych	30,7	38,3	42,3	43,4	43,8	14,6%	3,7%	0,9%
Współczynnik wypłacalności	12,5	13,3	13,8	13,8	13,7	x	x	x

Wykres 121.
Fundusze własne i całkowity wymóg kapitałowy (mld zł)

Wykres 122.
Struktura całkowitego wymogu kapitałowego (mld zł)

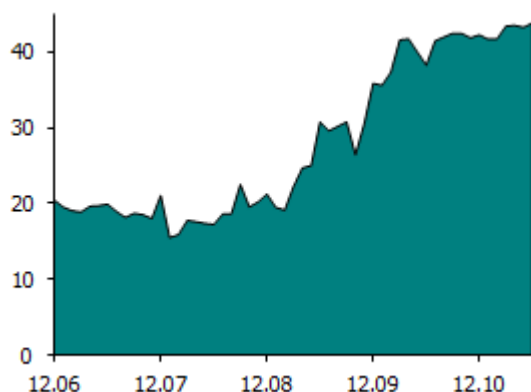
W I półroczu br. **fundusze własne** ogółem krajowego sektora bankowego wzrosły o 4,6 mld zł, tj. o 4,6% (rok/rok o 9,5 mld zł; 10,0%).

Na koniec czerwca br., **wszystkie banki spełniały wymóg minimalnych funduszy** własnych (5 mln EUR dla banków komercyjnych; 1 mln EUR dla banków spółdzielczych). Trzeba jednak zauważyć, że **osłabienie złotego** w stosunku do euro **może prowadzić do konieczności zasilenia funduszy w niektórych bankach**

spółdzielczych (przy założeniu kursu: EUR/PLN = 4,5000 – 6 banków spółdzielczych musiałyby pozyskać dodatkowy kapitał w wysokości 10-100 mln EUR; EUR/PLN = 5,0000 – 22 banki spółdzielcze musiałyby pozyskać dodatkowy kapitał w wysokości 10-190 mln EUR).

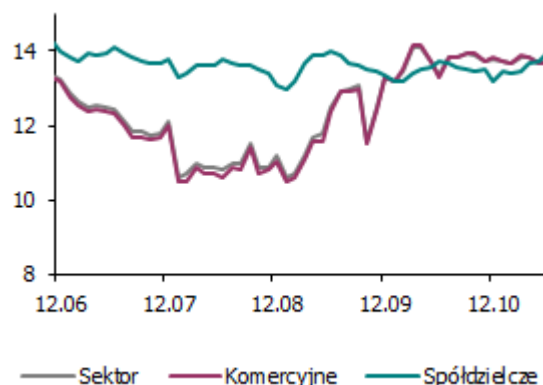
Wykres 123.

Nadwyżka fund. własnych nad całkowitym wymogiem (mld zł)

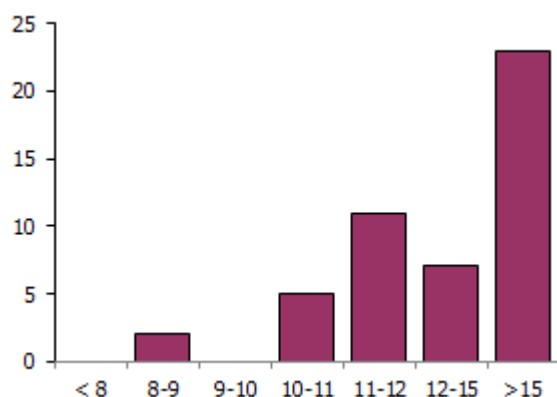
Wykres 124.

CAR - współczynnik wypłacalności (%)

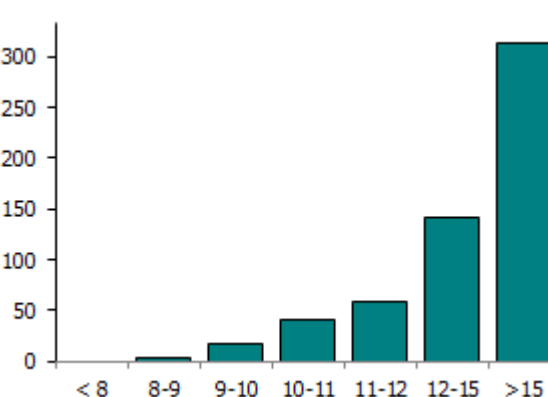
Wykres 125.

Rozkład banków komercyjnych względem CAR – 06/2011

Wykres 126.

Rozkład banków spółdzielczych względem CAR – 06/2011

Wzrost akcji kredytowej oraz osłabienie złotego względem CHF spowodowały **wzrost całkowitego wymogu kapitałowego** w I półroczu br. o 3,1 mld zł, tj. **5,3%** do 61,4 mld zł (rok/rok o 4,0 mld zł; 7,0%). Z tej kwoty 88,1% przypadało na wymóg z tytułu ryzyka kredytowego (wzrost o 3,2 mld zł; 1,7%), 11,1% na ryzyko operacyjne (spadek o 0,1 mld zł³⁷; -0,9%), a 0,8% na wymogi z tytułu pozostałych rodzajów ryzyka (spadek o 0,1 mld zł; -4,9%).

Nadwyżka funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym nieznacznie się zwiększyła (z 42,3 mld zł na koniec ub.r. do 43,8 mld zł na koniec czerwca br. wobec).

Współczynnik wypłacalności w sektorze bankowym uległ nieznacznemu obniżeniu z 13,8% na koniec ub.r. **do 13,7%** na koniec czerwca br. Wszystkie banki posiadały współczynnik na poziomie przekraczającym ustawowe minimum (8%).

Na poziomie poszczególnych banków warto zwrócić uwagę na:

- **relatywnie wysoki poziom funduszy własnych i współczynnika wypłacalności w grupie największych i średniej wielkości banków.** We wszystkich bankach tej grupy nastąpił wzrost funduszy własnych, a w większości nastąpił również wzrost nadwyżki funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym. Jednocześnie większość tych banków posiadała współczynnik na poziomie przekraczającym 12%;

³⁷ Spadek wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego należy wiązać, ze zmianą metody wyliczania wymogu z tytułu tego ryzyka, jaka miała miejsce w dwóch bankach.

- **zadowalającą sytuację kapitałową większości banków spółdzielczych.** Spośród 575 banków tylko 20 posiadało współczynnik wypłacalności poniżej 10%, a 97 w granicach 10%-12%.

Pomimo dobrej sytuacji bieżącej, **konieczne jest utrzymanie przez banki wzmocnionej bazy kapitałowej**, co wynika zarówno z poziomu ryzyka zakumulowanego w bilansach banków, jak też trudnych uwarunkowań zewnętrznych, które mogą wywoływać dalsze silne zaburzenia w funkcjonowaniu rynków finansowych.

Reasumując, **bieżąca sytuacja w zakresie bazy kapitałowej jest dobra** (odnotowano wzrost funduszy własnych; wszystkie banki spełniały wymogi minimalnych funduszy; współczynniki wypłacalności większości banków utrzymują się na wysokim poziomie). Pomimo dobrej sytuacji bieżącej, **konieczne jest utrzymanie wzmocnionej bazy kapitałowej**, co wynika zarówno z poziomu ryzyka zakumulowanego w bilansach banków, jak też pogorszenia uwarunkowań zewnętrznych działalności banków. **W przypadkach jednostkowych niezbędne jest jednak wzmocnienie pozycji kapitałowej.**

Sytuacja w zakresie płynności jest zadowalająca.

Zasadniczym utrudnieniem w zarządzaniu płynnością jest gwałtowne pogorszenie klimatu inwestycyjnego oraz spadek wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami rynku finansowego. Dlatego nadal niezbędne są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz opracowanie strategii działania, które będą uwzględniać trudne uwarunkowania zewnętrzne.

Głównym obszarem ryzyka jest jakość portfela kredytowego, która w latach 2009-2010 uległa silnemu pogorszeniu. W I półroczu br. zaobserwowano **wyhamowanie przyrostu kredytów zagrożonych. Wzrost kredytów zagrożonych odnotowano jedynie w przypadku gospodarstw domowych, podczas gdy w przypadku przedsiębiorstw ich wartość uległa obniżeniu.** Sytuacja w portfelu kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostała stabilna, a jakość tych portfeli nadal była wysoka. Ten korzystny obraz zakłóca jednak fakt, że część pozytywnych zmian wynikała ze zdarzeń jednorazowych (sprzedaży części portfela kredytów detalicznych przez Kredyt Bank i BRE, zmiany zasad klasyfikacji należności zagrożonych w PKO BP oraz zmiany zasad rachunkowości w zakresie portfela kredytowego przejętego od AIG przez Santander Consumer).

Jakość kredytów konsumpcyjnych wskazuje na oznaki stabilizacji. Wprawdzie w znacznym stopniu wynikało to z przedstawionych **zdarzeń o charakterze jednorazowym, ale wydaje się, że stopniowo daje o sobie znać** zaostrzenie standardów polityki kredytowej na skutek **wejścia w życie Rekomendacji T** oraz procesu **samoregulacji** ze strony banków.

O wzroście portfela kredytów zagrożonych ogółem zdecydowało zwiększenie zagrożonych kredytów mieszkaniowych. Przyrost tych kredytów utrzymuje się na stałym poziomie, a analiza opóźnień w spłacie do 30 dni i powyżej 30 dni wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo dalszego pogorszenia jakości portfela tych kredytów w przyszłych okresach. W związku z tym, **za niekorzystny należy uznać dalszy wzrost udziału w nowo udzielanych kredytach, kredytów o LTV przekraczającym 80%** oraz kredytów o okresach spłaty powyżej 25 lat, co prowadzi m.in. do wzrostu ryzyka na poziomie klienta i banku oraz ogranicza możliwości ewentualnej restrukturyzacji zadłużenia. **Szczególnie ryzykowny jest stale rosnący udział kredytów o LTV > 80%, zwłaszcza jeżeli uwzględni się, że już obecnie banki mają duży portfel kredytów, w przypadku których wartości nieruchomości stanowiących główne zabezpieczenie jest niższa od wartości udzielonych kredytów.** W przypadku istotnego pogorszenia jakości portfela tych kredytów i konieczności realizacji przez banki zabezpieczeń na masową skalę (przy braku możliwości skutecznej realizacji innych zabezpieczeń), część banków musiałaby ponieść wysokie straty. Coraz istotniejsze staje się też **ryzyko nadmiernej koncentracji produktowej** wynikające z wysokiego udziału kredytów mieszkaniowych w bilansach banków zajmujących kluczową pozycję na rynku. **Banki te uzależniły swoją sytuację finansową od jakości portfela kredytów mieszkaniowych** i sytuacji na rynku nieruchomości, a ze względu na wysoki udział kredytów walutowych również od sytuacji na rynku walutowym i poziomu stóp procentowych kształtowanych przez zagraniczne władze monetarne. Trzeba dodać, że **analizy nadzoru przeczą tezie o wyższej jakości portfela kredytów walutowych. Jakość obu portfeli jest zbliżona**, a wysoki statystycznie udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytów złotych wynika z przewalutowania zagrożonych kredytów walutowych na złote oraz wyższej przedterminowej spłacalności kredytów złotych. **Istotne jest też ryzyko płynności związane z finansowaniem ekspozycji walutowych.**

Mając na uwadze powyższe zagrożenia KNF dokonała **nowelizacji Rekomendacji S.**

Obserwowaną **poprawę jakości portfela kredytów sektora przedsiębiorstw należy wiązać z poprawą ich sytuacji finansowej** (istotny wpływ miała też zmiana zasad klasyfikacji należności z utratą wartości przeprowadzona przez PKO BP).

5 DZIAŁANIA NADZORCZE W 2011 R.

Celem polityki nadzorczej realizowanej w br. była kontynuacja działań mających na celu poprawę zarządzania ryzykiem przez banki, przede wszystkim ryzykiem kredytowym i płynności.

Nadzór w swoich działaniach nadal skupiał się na dwu podstawowych kierunkach:

- ocenie sytuacji poszczególnych banków (szczególnie jakości procesu zarządzania ryzykiem),
- ocenie stabilności sektora bankowego, identyfikowaniu ryzyk o charakterze systemowym, podejmowaniu działań prewencyjnych oraz kierowaniu odpowiednich rekomendacji do banków.

W ramach tych działań m.in.:

- zmierzano do ograniczenia ryzyka płynności ze szczególnym uwzględnieniem finansowania walutowych i indeksowanych do walut obcych kredytów mieszkaniowych,
- kontynuowano monitoring zaangażowania banków wobec zagranicznych podmiotów finansowych (w tym podmiotów powiązanych) oraz źródeł finansowania pozyskiwanego od tych podmiotów,
- przeprowadzono badania ankietowe dotyczące wybranych obszarów działalności bankowej dotyczące: portfela kredytów mieszkaniowych, planów finansowych banków, płynności, wykorzystania finansowania uzyskanego z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI), testów warunków skrajnych, nowych miar płynności (LCR, NSFR), bancaassurance,
- kontynuowano monitoring i analizy walutowych transakcji pochodnych zawartych z podmiotami sektora niefinansowego oraz należności z tytułu restrukturyzacji tych ekspozycji,
- przeprowadzano analizę ryzyka banków w oparciu o Metodykę Badania i Oceny Nadzorczej (tzw. BION);
- kontynuowano analizę rozbieżności w klasyfikacji ekspozycji kredytowych podmiotów w nadzorowanych bankach,
- prowadzono inspekcje problemowe i kompleksowe oraz monitorowano realizację zaleceń pionspekcyjnych,
- dokonywano ocen programów postępowania naprawczego przekazywanych przez banki oraz kontynuowano działania monitorujące realizację tych programów,
- rozpatrywano wnioski w zakresie łączenia banków oraz objęcia znaczących pakietów akcji,
- rozpatrywano wnioski banków o wyrażenie zgody na powołanie członków zarządów, zmiany statutów, powierzenia czynności podmiotom trzecim, zaliczenia zobowiązań podporządkowanych do funduszy uzupełniających,
- dokonano przeglądu regulacji prawnych dotyczących kryteriów oceny kandydatów na członków (prezesów) zarządów banków w postępowaniach w sprawach zgód KNF na ich powołanie, jak również zasad i praktyki stosowania tych przepisów wynikających z orzecznictwa KNF,
- dokonywano analizy regulacji wewnętrznych banków w zakresie MiFID przedkładanych w związku z dostosowaniem przez banki działalności do znowelizowanej ustawy o obrocie instrumentami finansowymi lub w związku z rozszerzaniem zakresu czynności wykonywanych na podstawie tej ustawy.

Ponadto UKNF kontynuował działania o charakterze zapobiegawczym i dostosowawczym w stosunku do nadzorowanych podmiotów. Podjęto też niezbędne indywidualne działania wobec wybranych banków.

Istotny element działań nadzorczych stanowiły też spotkania z zarządami i radami nadzorczymi banków oraz przedstawicielami podmiotów macierzystych. Nadzór bankowy pozostaje też w stałym kontakcie z nadzorami innych krajów także poprzez uczestnictwo w spotkaniach kolegów nadzorczych, dzięki czemu możliwa jest m.in. weryfikacja oceny sytuacji podmiotów dominujących wobec instytucji działających w Polsce.

W ramach działań w obszarze polityki regulacyjnej, m.in.:

- KNF **znowelizowała Rekomendację S** (25 stycznia br.) dotyczącą dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie i finansującymi nieruchomości, przy czym (z uwagi na przewidziane w uchwale okresy przejściowe) poszczególne zapisy rekomendacji wchodzi w życie odpowiednio w 6 miesięcy od dnia wejścia w życie uchwały lub od 1 stycznia 2012 r.;
- KNF **znowelizowała uchwałę nr 76/2010** (7 czerwca br.) w zakresie wprowadzenia 100% wagi ryzyka dla walutowych kredytów hipotecznych i detalicznych. Uchwała wejdzie w życie 30 czerwca 2012 r.

- KNF **znowelizowała Rekomendację R** (7 czerwca br.) dotyczącą zasad identyfikacji bilansowych ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość, wyznaczania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości bilansowych ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe; Rekomendacja R będzie obowiązywać od dnia 1 grudnia 2011r.;
- KNF **podjęła uchwałę nr 208/2011** (22 sierpnia 2011r.) w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania zaangażowań przy ustalaniu przestrzegania limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań (uchwała zastąpiła uchwałę nr 382/2008 KNF);
- prowadzono prace zmierzające do wdrożenia przepisów tzw. dyrektyw CRD II i CRD III poprzez dokonanie zmian w uchwałach KNF: 384/2008 KNF, 385/2008, 76/2010, 367/2010 oraz w uchwale zastępującej uchwałę nr 383/2008 KNF;
- prowadzono prace w zakresie nowelizacji i aktualizacji wybranych rekomendacji dotyczących dobrych praktyk zarządzania bankiem, w szczególności Rekomendacji C (dotyczącej limitów koncentracji zaangażowań), Rekomendacji H (dotyczącej kontroli wewnętrznej w banku), Rekomendacji J (dotyczącej baz danych rynku nieruchomości), Rekomendacji M (dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w banku), Rekomendacji P (dotyczącej płynności banków). Głównym celem tych prac jest dążenie do poprawy zarządzania ryzykiem w tych obszarach, dostosowanie rekomendacji oraz zmienianych regulacji do wytycznych i zaleceń EBA oraz zwiększenie przejrzystości zapisów rekomendacji.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Roczne tempo wzrostu produkcji i sprzedaży detalicznej (%).....	8
Wykres 2. Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw (mld zł).....	8
Wykres 3. Wymiana handlowa w PLN (mld zł).....	8
Wykres 4. Wymiana handlowa w EUR (mld EUR).....	8
Wykres 5. Stopa bezrobocia (%).....	9
Wykres 6. Roczne tempo wzrostu wynagr. i zatrud. w sek. przeds. (%).....	9
Wykres 7. Roczne wskaźniki inflacji (%).....	9
Wykres 8. Wskaźniki klimatu koniunktury.....	9
Wykres 9. Średnie ceny transakcyjne 1 m.kw. mieszkania (zł).....	9
Wykres 10. Zmiana cen trans. mieszkań - II kw. 2011/II kw. 2010 (%).....	9
Wykres 11. Wynik budżetu państwa (mld zł).....	9
Wykres 12. Zadłużenie sektora finansów publicznych (mld zł; %).....	9
Wykres 13. Podstawowe stopy procentowe banków centralnych (%).....	11
Wykres 14. Stawki na rynku pieniężnym (%).....	11
Wykres 15. Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPS (%).....	11
Wykres 16. Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPN (%).....	11
Wykres 17. Kurs walut głównych względem złotego.....	11
Wykres 18. Kurs EUR względem walut głównych.....	11
Wykres 19. Rentowność polskich papierów skarbowych (%).....	11
Wykres 20. Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych (%).....	11
Wykres 21. Stawki 5-letnich CDS (pkt. bazowe) - kraje.....	12
Wykres 22. Stawki 5-letnich CDS (pkt. bazowe) - banki.....	12
Wykres 23. Zmiana wartości indeksów od końca 2006 r. (%).....	12
Wykres 24. Zmiana cen surowców od końca 2006 r. (%).....	12
Wykres 25. Wartość rynkowa największych banków (mld zł).....	12
Wykres 26. Wart. rynk. inwestorów strateg. największych banków (mld EUR).....	12
Wykres 27. Kredyty dla wybranych grup klientów (mld zł).....	18
Wykres 28. Zmiana stanu kredytów (mld zł).....	18
Wykres 29. Struktura kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł).....	18
Wykres 30. Zmiana stanu kredytów (mld zł).....	18
Wykres 31. Roczne tempo wzrostu kredytów dla gosp. domowych (%).....	19
Wykres 32. Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%).....	19
Wykres 33. Roczne tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych (%).....	19
Wykres 34. Roczne tempo wzrostu pozostałych kredytów dla gosp.dom. (%).....	19
Wykres 35. Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (mld zł).....	20
Wykres 36. Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%).....	20
Wykres 37. Kwartalna zmiana stanu kredytów mieszkaniowych (mld zł).....	20
Wykres 38. Zmiana skorygowana o wpływ zmiany kursów walut (mld zł).....	20
Wykres 39. Liczba udzielonych kredytów (tys.).....	20
Wykres 40. Średnia wartość nowo udzielonych kredytów (tys. zł).....	20
Wykres 41. Struktura nowo udzielanych kredytów mieszkaniowych (%).....	20

Wykres 42. Udział kredytów o LTV>80% w nowo udzielanych kredyt. (%)	20
Wykres 43. Kwartalna zmiana stanu kredytów konsumpcyjnych (mld zł).....	22
Wykres 44. Zmiana stanu poszczególnych kredytów (mld zł).....	22
Wykres 45. Kwartalna zmiana pozostałych kred. dla gosp. dom. (mld zł)	22
Wykres 46. Zmiana stanu poszczególnych kredytów (mld zł).....	22
Wykres 47. Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)	23
Wykres 48. Zmiana stanu kredytów (mld zł).....	23
Wykres 49. Kwartalna zmiana kredytów dla MSP (mld zł).....	23
Wykres 50. Zmiana stanu kredytów dla MSP (mld zł).....	23
Wykres 51. Kwartalna zmiana kredytów dla dużych przedsięb. (mld zł).....	24
Wykres 52. Zmiana stanu kredytów dla dużych przedsiębiorstw (mld zł)	24
Wykres 53. Struktura kredytów dla sektora budżetowego (mld zł)	25
Wykres 54. Zmiana stanu kredytów (mld zł).....	25
Wykres 55. Wybrane pozycje aktywów (mld zł).....	26
Wykres 56. Zmiana stanu wybranych pozycji aktywów (mld zł)	26
Wykres 57. Należności od banków (mld zł)	26
Wykres 58. Struktura portfela instrumentów dłużnych (mld zł).....	26
Wykres 59. Wybrane źródła finansowania (mld zł).....	27
Wykres 60. Zmiana stanu wybranych źródeł finansowania (mld zł).....	27
Wykres 61. Roczne tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego (%).....	28
Wykres 62. Roczne tempo wzrostu depozytów gosp.dom. i sek. przeds. (%)	28
Wykres 63. Depozyty sektora niefinansowego (mld zł).....	28
Wykres 64. Zmiana stanu depozytów (mld zł)	28
Wykres 65. Kwartalna zmiana depozytów gospodarstw domowych (mld zł).....	28
Wykres 66. Kwartalna zmiana depozytów przedsiębiorstw (mld zł)	28
Wykres 67. Depozyty sektora budżetowego (mld zł).....	29
Wykres 68. Zmiana stanu depozytów (mld zł)	29
Wykres 69. Struktura kapitałów sektora bankowego (mld zł).....	29
Wykres 70. Podział zysków – udział zysku zatrzymanego w bankach (%).....	29
Wykres 71. Aktywa walutowe (mld zł)	31
Wykres 72. Pasywa walutowe (mld zł)	31
Wykres 73. Niedopasowanie walutowe aktywów i pasywów (mld zł).....	31
Wykres 74. Udział niedopasowania w sumie bilansowej (%)	31
Wykres 75. Udzielone zobowiązania dotyczące finansowania (mld zł)	32
Wykres 76. Udzielone gwarancje (mld zł).....	32
Wykres 77. Transakcje pochodne (mld zł).....	33
Wykres 78. Struktura sektorowa transakcji pochodnych (mld zł).....	33
Wykres 79. Transakcje stopy procentowej (mld zł)	34
Wykres 80. Skala transakcji a zmienność stóp procentowych (mld zł; %).....	34
Wykres 81. Transakcje walutowe (mld zł)	34
Wykres 82. Skala transakcji a zmienność kursów walut (mld zł; zł).....	34
Wykres 83. Wynik działalności bankowej (mln zł)	37
Wykres 84. Koszty działania (mln zł).....	37
Wykres 85. Ujemne saldo odpisów/rezerw (mln zł).....	37
Wykres 86. Wynik finansowy netto (mln zł).....	37

Wykres 87. Przychody odsetkowe (mln zł)	39
Wykres 88. Koszty odsetkowe (mln zł).....	39
Wykres 89. Wybrane przychody odsetkowe (mln zł)	39
Wykres 90. Wybrane koszty odsetkowe (mln zł).....	39
Wykres 91. Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (mln zł).....	40
Wykres 92. Odpisy na kredyty dla gospodarstw domowych (mln zł)	40
Wykres 93. Odpisy na kredyty konsumpcyjne (mln zł)	40
Wykres 94. Odpisy na kredyty mieszkaniowe (mln zł).....	40
Wykres 95. Wybrane aktywa (mld zł)	43
Wykres 96. Zmiana stanu (mld zł).....	43
Wykres 97. Wybrane pasywa (mld zł).....	43
Wykres 98. Zmiana stanu (mld zł).....	43
Wykres 99. Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł).....	44
Wykres 100. Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego (%)	44
Wykres 101. Kredyty zagrożone wybranych grup klientów (mld zł).....	45
Wykres 102. Zmiana stanu kredytów zagrożonych (mld zł)	45
Wykres 103. Kredyty zagrożone gospodarstw domowych (mld zł)	46
Wykres 104. Zmiana stanu kredytów zagrożonych gosp. domowych (mld zł)	46
Wykres 105. Zagrożone kredyty konsumpcyjne (mld zł).....	47
Wykres 106. Zmiana stanu zagrożonych kredytów konsumpcyjnych (mld zł).....	47
Wykres 107. Zagrożone kredyty mieszkaniowe (mld zł)	47
Wykres 108. Zmiana stanu zagrożonych kr. mieszkaniowych (mld zł)	47
Wykres 109. Wartość zagrożonych kr. mieszk. na koniec 2010 r. (mld zł)	48
Wykres 110. Udział zagrożonych kr. mieszkaniowych na koniec 2010 r. (%)	48
Wykres 111. Stan zadłużenia (tys. zł) – kredyt z 06/2005	49
Wykres 112. Stan zadłużenia (tys. zł) – kredyt z 06/2008	49
Wykres 113. Wartość portfela kredytów mieszkaniowych (mld zł).....	50
Wykres 114. Wartość nieruchomości stanowiących zabezpieczenie (mld zł).....	50
Wykres 115. Wartość nieruchomości – wartość kredytów (mld zł)	50
Wykres 116. Wartość LTV (%)	50
Wykres 117. Kredyty zagrożone sektora przedsiębiorstw (mld zł)	51
Wykres 118. Zmiana stanu zagrożonych kredytów przedsiębiorstw (mld zł).....	51
Wykres 119. Opóźnienie w spłacie kredytów konsumpcyjnych (mld zł)	52
Wykres 120. Opóźnienie w spłacie kredytów mieszkaniowych (mld zł)	52
Wykres 121. Fundusze własne i całkowity wymóg kapitałowy (mld zł)	53
Wykres 122. Struktura całkowitego wymogu kapitałowego (mld zł)	53
Wykres 123. Nadwyżka fund. własnych nad całkowitym wymogiem (mld zł)	54
Wykres 124. CAR - współczynnik wypłacalności (%).....	54
Wykres 125. Rozkład banków komercyjnych względem CAR – 06/2011	54
Wykres 126. Rozkład banków spółdzielczych względem CAR – 06/2011	54

SPIS TABEL

Tabela 1. Ratingi wybranych krajów – stan na 21/10/2011	14
Tabela 2. Struktura podmiotowa portfela kredytowego (mld zł; %)	17
Tabela 3. Struktura kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł; %)	18
Tabela 4. Struktura kredytów mieszkaniowych (mld zł; %)	19
Tabela 5. Struktura kredytów konsumpcyjnych (mld zł; %).....	21
Tabela 6. Struktura pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł; %).....	22
Tabela 7. Struktura kredytów dla przedsiębiorstw (mld zł; %).....	23
Tabela 8. Struktura kredytów dla sektora budżetowego (mld zł; %)	24
Tabela 9. Kasa, banki centralne, sektor finansowy, instrumenty dłużne i kapitałowe (mld zł; %)	25
Tabela 10. Główne źródła finansowania działalności (mld zł; %)	26
Tabela 11. Depozyty i kredyty sektora finansowego (mld zł; %).....	27
Tabela 12. Depozyty sektora niefinansowego (mld zł; %)	27
Tabela 13. Depozyty sektora budżetowego (mld zł; %).....	29
Tabela 14. Struktura walutowa bilansu i niedopasowanie aktywów do źródeł finansowania (mld zł; %)	30
Tabela 15. Zobowiązania pozabilansowe udzielone i otrzymane (mld zł; %)	32
Tabela 16. Instrumenty pochodne, wartość nominalna (mld zł; %).....	33
Tabela 17. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego (mln zł; %).....	37
Tabela 18. Wynik odsetkowy sektora bankowego (mln zł; %)	38
Tabela 19. Saldo odpisów/rezerw celowych (mln zł; %).....	40
Tabela 20. Liczba banków i oddz. inst. kredyt. niespełniających na koniec miesiąca norm Uchwały 386/2008.....	43
Tabela 21. Kredyty ze stwierdzoną utratą wartości (zagrożone) i ich udział w portfelu (mld zł; %)	45
Tabela 22. Kredyty zagrożone gospodarstw domowych i ich udział w portfelu (mld zł; %)	46
Tabela 23. Przewalutowanie kredytów mieszkaniowych – stan na koniec 2010 r. (sztuki; mln zł).....	48
Tabela 24. Jakość portfela kredytów mieszkaniowych na koniec 2010 r. (mln zł; %).....	48
Tabela 25. Udział spłaconych kredytów mieszkaniowych kredytach z lat 2005-2009 - stan na 06/2011 (%)	49
Tabela 26. Kredyty zagrożone sektora przedsiębiorstw i ich udział w portfelu (mld zł; %)	51
Tabela 27. Terminowość obsługi kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; %).....	52
Tabela 28. Adekwatność kapitałowa (mld zł; %)	53

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl